

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1924.

Andra kammaren.

Nr 33.

Onsdagen den 7 maj.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Till avgörande företogs nu bevillningsutskottets betänkande, nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsmonopolet å tobakstillverkningen i riket ävensom i ämnet väckta motioner.

*Ang.
statsmonopolet
å tobaks-
tillverkningen.*

I en den 14 mars 1924 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 192, hade Kungl. Maj:tt, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

A) att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) förordning om vissa ändringar i förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket,
- 2) kungörelse angående vissa ändringar i förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor samt därvid fogad tulltaxa,
- 3) förordning angående behandlingen av till riket inkommande tobaksvaror;

B) att bemyndiga Kungl. Maj:tt att å statens vägnar med aktiebolaget svenska tobaksmonopolet träffa tilläggsöverenskommelse till det mellan staten och bolaget den 12 februari 1915 upprättade kontrakt angående utövande av svenska statens tobaksmonopol i huvudsaklig överensstämmelse med ett vid ovan nämnda statsrådsprotokoll fogat förslag i nedan intagna delar så lydande:

»Emellan svenska staten samt aktiebolaget svenska tobaksmonopolet är, såsom tillägg till och med ändring av kontraktet den 12 februari 1915, följande överenskommelse träffad:

4. Belopp, som enligt vad därom är särskilt stadgat skall tillgodoföras bolaget för inköp av inom riket odlad tobak, skall beräknas efter den vikt, som anges å de av kontrollstyrelsens ombud till riktigheten bestyrkta vågsedlar rörande till bolaget levererad myckenhet av varan.

Vid inleverering till statskontoret av upplupen skatt skall bolaget göra avdrag för det belopp, som enligt vad nu sagts avser under närmast föregående månad av bolaget inköpt tobak.

C) att med ändring av Kungl. Maj:ts i 1924 års statsverksproposition framlagda förslag angående upptagande i riksstaten för budgetåret 1924—1925 av inkomstitlarna tullmedel, tobaksskatt, särskild skatt å tobak samt utdelning i aktiebolaget svenska tobaksmonopolet, i nämnda riksstat uppföra ifrågavarande inkomstitlar sålunda:

<p><i>Ang. statsmonopolet å tobakstillverkningen.</i> (Forts.)</p>	<p>Tullmedel, <i>bevillning</i> kronor 114,000,000 Tobaksskatt, <i>bevillning</i> » 50,000,000 Utdelning i aktiebolaget svenska tobaksmonopolet » 9,000,000</p>
--	---

De under punkten A) 1) och 2) intagna författningsförslag voro av följande lydelse:

1) *Förslag*

till

förordning om vissa ändringar i förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket.

Härigenom förordnas, att 18, 22 och 25 §§ i förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket skola, 22 § i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse:

18 §.

1 mom. I varje tobaksvaras priskurantpris skall skatt ingå dels med ett belopp, vilket motsvarar nedanstående procent av priskurantpriset eller i fall, som avses i 22 § 2 mom. fjärde stycket, av varans värde, dels ock med nedan angivna, i förhållande till varans myckenhet bestämda belopp, nämligen:

	För inom riket tillverkad vara		För till riket införd vara			
	procent av priskurantpriset eller värdet	belopp för		procent av priskurantpriset eller värdet	belopp för	
		1 st.	1 kg.		1 st.	1 kg.
		öre	kr.		öre	kr.
Cigarrer	18	0.8	—	22	4	—
Cigarrcigarretter	25	0.4	—	28	2	—
Cigarretter	40	0.2	—	35	1	—
Röktobak	35	—	1	35	—	1.50
Tuggtobak	25	—	1	35	—	1.50
Snus	33	—	0.50	35	—	1.50

I skattehänseende utgöres skillnaden mellan cigarr och cigarrcigarrett därav, att den senare saknar spets, har skuren inlaga samt i vikt uppgår till högst 3,3 gram.

2 mom. För varje kilogram av inom riket odlad tobak, som monopolets utövare inköper för tillverkning av tobaksvaror, skall monopolets utövare i den ordning, Kungl. Maj:t bestämmer, tillgodoföras ett belopp av 80 öre.

22 §.

1 mom. Den, — — — tobaksmjöl.

2 mom. För tobaksvara, importerad till tullinlandet enligt denna paragraf, skall erläggas en licensavgift, som utgöres av den å varan enligt 18 § belöpande skatt ävensom av ett belopp, motsvarande vad monopolets utövare för täckande av sina omkostnader samt vinst pålägger tobaksvara med samma priskurantpris eller i fall, som avses i fjärde stycket av detta moment, med samma värde. Nämda belopp må ej överstiga 14 procent av varans priskurantpris eller värde.

Till — — — tull.

Priskurantpriset bestämmes av monopolets utövare till det belopp, importören önskar erhålla för varan; skolande licensavgiften inberäknas i priskurantpriset. Nedsättning av priskurantpriset berättigar icke till återbekommande av erlagd licensavgift.

Ang.
statsmonopolet
å tobaks-
tillverkningen.
(Forts.)

Där — — — detaljhandel.

Importör — — — inköpsfaktura.

Licensavgiftens belopp uträknas av monopolets utövare efter framställning av importör i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes. Licensavgiften beräknas efter de grunder, som gälla den dag, då framställningen göres. Anser importör, att licensavgiften beräknats för hög, äge han att hos Kungl. Maj:t begära fastställande av avgift.

3 mom. Tobaksvara, som av handlande enligt denna paragraf till riket införes, skall vara förpackad. Innan förpackningen på importörens bekostnad försetts med kontrollstämpel och åsatts priskurantpris, varom i III kapitlet förmäles, samt importören visat, att han behörigen erlagt den på varan belöpande licensavgiften, äge importören icke att förfoga över dylik vara; dock skall vad sålunda föreskrives icke utgöra hinder för importör, som har tobaksvara upplagd å tobaksskattelager, varom är särskilt stadgat, att å sådant lager förfoga över varan.

25 §.

Till riket inkommen vara, som enligt denna förordning ej må införas, må, därest den icke är att enligt lagen om straff för olovlig varuinförelse anse såsom olovligen införd, av varuägaren återutföras. Sker ej återutförelse, skall med varan förfaras på sätt Kungl. Maj:t förordnar.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1924.

Göres före den 1 januari 1925 vederbörlig framställning om uträknande av licensavgiftens belopp för tobaksvara, som hos tullverket angivits till uppläggning å nederlag före den 9 januari 1922 och vid ikraftträdandet av denna förordning ännu icke angivits till uttagning från sådant upplag, skall den skatt, som innefattas i licensavgiften, beräknas på sätt i 18 § 1 mom. bestämmes i fråga om inom riket tillverkad vara; skolande dock, där varan utgöres av cigarrer eller cigarrcigarretter, den i förhållande till varans myckenhet bestämda delen av denna skatt beräknas efter vad i sådant avseende är i nämnda moment bestämt för till riket införd vara.

Genom denna förordning upphäves kungörelsen den 27 juni 1919 (nr 412) angående restitution i vissa fall av erlagda tobakslicensavgifter; dock skall kungörelsen fortfarande tillämpas vid prövning av ansökning om restitution av licensavgifter för tobaksvara, som till riket inkommit före ikraftträdandet av denna förordning, för så vitt ansökningen vederbörligen ingivits före den 1 januari 1925.

2) Förslag

till

kungörelse angående vissa ändringar i förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor samt därvid fogad tulltaxa.

Häri genom förordnas,

dels att § 13 mom. 1 i förordningen den 9 juni 1911 med tulltaxa för inkommande varor skall i nedan angiven del erhålla följande ändrade lydelse:

§ 13.

Ang.
statsmonopolet
å tobaks-
tillverkningen.
(Forts.)

1. Vid utförsel sjöledes från stapelstad av följande, utav utländskt råämne inrikes tillverkade varor beviljas efter vederbörande tullförvaltnings prövning restitutionsvis av tullmedlen:

för 1 kilogram makaroner eller vermiceller av malet eller krossat vete	6.5 öre
» 1 » arbeten av papper, under villkor att varan icke huvudsakligen består av papper, belagt med lägre tullavgift än 10 öre per kilogram	10 »

dels ock, i fråga om den vid nämnda förordning fogade tulltaxa, att däri upptagna rubriker 195—197 jämte dithörande anmärkningar skola erhålla följande ändrade lydelse:

		Kvantitet för tullberäkningen.	Tullsats.	
			Kronor	öre
195	Tobak: oarbetad, blad och stjälek	—		fri.
196	arbetad: mjöl	—		fritt.
	<i>Anmärkningar till nr 195 och 196.</i>			
	1. Vid tillämpning av lagen om straff för olovlig varuinförsel likställs, enligt vad i sagda lag stadgas, till nr 195 eller 196 hänförlig vara med tullpliktig vara.			
	2. Till nr 195 eller 196 hänförlig vara må, enligt vad i förordningen angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket stadgas, införas allenast av utövaren av statens tobaksmonopol.			
197	andra slag	—		fria.
	<i>Anm. 1.</i> Vid tillämpning av lagen om straff för olovlig varuinförsel likställs, enligt vad i sagda lag stadgas, till nr 197 hänförlig vara med tullpliktig vara.			
	<i>Anm. 2.</i> Till nr 197 hänförlig vara må, enligt vad i förordningen angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket stadgas, införas allenast av:			
	a) utövaren av statens tobaksmonopol;			
	b) handlande, som avses i 22 § 1 mom. i sagda förordning;			
	c) resande, då varorna medföras för eget bruk;			
	d) vederbörligen legitimerad handelsresande, då varorna medföras såsom prov; samt			
	e) den, som enligt särskilt stadgande äger åtnjuta tullfrihet för från utlandet inkommande varor, då varorna införas för eget behov.			
	<i>Anm. 3.</i> Av handlande införd, till nr 197 hänförlig vara må icke, enligt 4 § i förordningen angående behandlingen av till riket inkommande tobaksvaror, från tullverket utlämnas till ägaren annorledes än genom utövaren av statens tobaksmonopol. För varan skall erläggas licensavgift enligt 22 § 2 mom. i förordningen angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket.			
	<i>Anm. 4.</i> Resande, som ankommer från utrikes ort och för eget bruk medför färdiga tobaksvaror utöver viss mindre, av Kungl. Maj:t med stöd av 21 § 2 mom. i förordningen angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket fastställt kvantitet, skall för berörda överskott erlägga tullavgift, som utgör:			

Ang.
statsmonopolet
å tobaks-
tillverkningen.
(Forts.)

	Kvantitet för tull- beräk- ningen.	Tullsat.	
		ronor	öre
a) vad angår kvantitet, icke överstigande den av Kungl. Maj:t med stöd av 3 mom. i nämnda paragraf fastställda,			
för cigarrer	15 öre per st.		
> cigarrcigarretter	8 „ „ „		
> cigarretter	5 „ „ „		
> arbetad tobak, andra slag	10 kr. „ kg.		
b) vad angår kvantitet, överskjutande den under a) åsyftade,			
för cigarrer	30 öre per st.		
> cigarrcigarretter	16 „ „ „		
> cigarretter	10 „ „ „		
> arbetad tobak, andra slag	20 kr. „ kg.		
<i>Anm. 5.</i> För av vederbörligen legitimerad handelsresande från utrikes ort medförda prov å färdiga tobaksvaror skall tullavgift beräknas efter de här ovan i anm. 4 under b) bestämda tullsatser.			
<i>Anm. 6.</i> I tullhänseende utgöres skillnaden mellan cigarr och cigarrcigarrett därav, att den senare i vikt uppgår till högst 3.3 gram.			

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1924, från och med vilken dag kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 497) om förtullning av för aktiebolaget svenska tobaksmonopolets räkning inkommande oarbetad tobak och tobaksmjöl skall upphöra att gälla.

Till utskottets behandling hade jämväl överlämnats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen:

inom första kammaren: nr 296 av herr *Boman* och nr 297 av herr *Norling m. fl.*, samt

inom andra kammaren: nr 444 av herrar *Holmström* i Gävle och *Ward*, nr 452 av herr *Björkman m. fl.* och nr 455 av herr *Winkler m. fl.*

I den av herr *Björkman m. fl.* väckta motionen hade föreslagits, att riksdagen måtte

dels vid ett eventuellt antagande i huvudsak av de till Kungl. Maj:ts proposition nr 192 fogade förslag till a) förordning om vissa ändringar i förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket och b) kungörelse angående vissa ändringar i förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor, samt därvid fogad tulltaxa, besluta, att härefter angivna avvikelser från ovannämnda förslag skulle företagas:

beträffande det ovan med a) betecknade förslaget:

att de i 18 § mom. 1 angivna, för inom riket tillverkad vara utgående skatte-satser, som bestämts i förhållande till varornas myckenhet, bortföle;

att 18 § 2 mom. utginge; samt

beträffande det med b) betecknade förslaget:

att den föreslagna ändringen i § 13 mom. 1 i förordningen den 9 juni 1911 med tulltaxa för inkommande varor icke vidtoges;

att förslaget, i vad det avsåge ändringar av rubrikerna 195—197 jämte dit-hörande anmärkningar i den vid sistnämnda förordning fogade tulltaxa, gaves i nedan intagna delar följande ändrade lydelse:

Ang.
statsmonopolet
å tobaks-
tillverkningen.
(Forts.)

Tobak:

195.	oarbetad, blad och stjälk	1 kg.	1 kr.
	arbetad:		
196.	mjöl	1 kg.	1 kr. 15 öre
- Anm. Till nr 195 eller 196 hänförlig vara må, enligt vad i förordningen angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket stadgas, införas allenast av utövaren av statens tobaksmonopol.
197. andra slag — *fria*
- Anm. 1. Vid tillämpning — — — — vara.
Anm. 2. Till nr 197 — — — — behov.
Anm. 3. Av handlande — — — — riket.
Anm. 4. Resande, som — — — — 20 kr. pr kg.
Anm. 5. För av — — — — tullsatser.
Anm. 6. I tullhänseende — — — — 3.3 gram.'

samt att det i samband med bestämmelsen om ikraftträdandet föreslagna stadgande, att kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 497) om förtullning av för aktiebolaget svenska tobaksmonopolets räkning inkommande oarbetad tobak och tobaksmjöl skulle från angiven dag upphöra att tillämpas, utginge;

dels ock vid bifall till vad sålunda hemställts besluta, att ur den tilläggsöverenskommelse till det mellan staten och aktiebolaget svenska tobaksmonopolet den 12 februari 1915 upprättade kontrakt, till vilkens avslutande bemyndigande ifrågasattes i ovannämnda proposition, de under punkten 4) upptagna föreskrifter skulle uteslutas.

Utskottet hemställde,

I) att riksdagen måtte, med bifall till vad i Kungl. Maj:ts förevarande proposition under punkterna A) och B) föreslagits, samt med avslag å ej mindre vad i motionen I: 296 under punkterna 1), 2), 3), 5) och 6) föreslagits än även å motionen II: 452,

A) antaga de av Kungl. Maj:t framlagda förslag till

- 1) förordning om vissa ändringar i förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket,
- 2) kungörelse angående vissa ändringar i förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor samt därvid fogad tulltaxa, och
- 3) förordning angående behandlingen av till riket inkommande tobaksvaror;

B) bemyndiga Kungl. Maj:t att å statens vägnar med aktiebolaget svenska tobaksmonopolet träffa tilläggsöverenskommelse till det mellan staten och bolaget den 12 februari 1915 upprättade kontrakt angående utövande av svenska statens tobaksmonopol i huvudsaklig överensstämmelse med ovan intagna förslag till sådan överenskommelse;

II) att riksdagen måtte, i anledning av motionen II: 455 för sin del medgiva,

att, där till riket före den 1 juli 1924 inkommen tobaksvara överlämnades till tobaksmonopolets utövare för förstöring eller återfördes till utrikes ort, restitution finge, för så vitt vederbörlig ansökning därom ingivits före den 1 januari 1925, efter Kungl. Maj:ts närmare bestämmande åtnjutas för den del av för varan erlagd licensavgift, som motsvarade den å varan enligt 18 § i förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket påförda skatt; samt

III) att motionerna I: 297 samt II: 444 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Uti *punkten IV*) anmälde utskottet, i anledning av vad i *punkten C*) av föreliggande proposition föreslagits, att det ankomme på statsutskottet att vid avgivande av memorial angående statsregleringen för instundande budgetår yttra sig beträffande utdelningen i aktiebolaget svenska tobaksmonopolet samt att i fråga om förslaget, i vad det avsåge inkomsttitlarna tullmedel och tobaksskatt, bevillningsutskottet komme att framdeles avgiva yttrande.

Ang.
statsmonopolet
å tobaks-
tillverkningen.
(Forts.)

Vid betänkandet voro fogade reservationer:

av herrar friherre *Fleming*, *Antonsson*, *Carl August Carlsson* och *Nylander*, vilka föreslagit,

att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition icke kunnat i oförändrat skick av riksdagen bifallas,

dels i anledning av den av herr Björkman m. fl. i ämnet väckta motionen antaga i nämnda motion framställda förslag,

dels ock vid bifall till vad sålunda föreslagits besluta följande ändrade lydelse i förslaget till övergångsbestämmelser i förordningen om vissa ändringar i förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket:

'Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1924.

Göres före den 1 januari 1925 vederbörlig framställning om uträknande av licensavgiftens belopp för tobaksvara, som hos tullverket angivits till uppläggning å nederlag före den 9 januari 1922 och vid ikraftträdandet av denna förordning ännu icke angivits till uttagning från sådant upplag, skall den skatt, som innefattas i licensavgiften, beräknas dels med ett belopp, vilket motsvarar nedanstående procent av priskurantpriset eller i fall, som avses i 22 § 2 mom. fjärde stycket, av varans värde, dels ock med nedan angivna, i förhållande till varans myckenhet bestämda belopp, nämligen:

	Procent av priskurantpriset eller värdet	Belopp för 1 st. öre	1 kg. kr.
Cigarrer	18	4	—
Cigarreigarretter	25	2	—
Cigarretter	40	0.2	—
Röktobak	35	—	1
Tuggtobak	25	—	1
Snus	33	—	0.50

Genom denna förordning — — — den 1 januari 1925.,

av herr *Boman*; samt

av herr *Lithander*, som yrkat, att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts förevarande proposition ville dels anhålla, att Kungl. Maj:t måtte uppsäga nu gällande kontrakt med aktiebolaget svenska tobaksmonopolet, dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att, i avvaktan på proposition i antydd syfte, med bolaget träffa överenskommelse om förlängning av kontraktet under ett år, med beaktande av de lättnader för handeln, som i den föreliggande propositionen föresloges.

Sedan *punkten I*) föredragits, anförde:

Herr **Lithander**: Herr talman! Vid föregående tillfällen, då frågan om tobaksbeskattningen har varit före, har jag för min del givit uttryck åt den uppfattningen att staten icke skulle, på sätt som har skett, taga ut den skatt eller den inkomst, som kunde erhållas utav tobaken. Jag har varit av den uppfatt-

Ang.
statsmonopolet
å tobaks-
tillverkningen.
(Forts.)

ningen, att staten icke borde i tävlan med enskilda medborgare tråda ned på arenan, må vara i form av ett halvstatligt företag, och på så sätt inlåta sig direkt i konkurrens. Jag har ansett och anser fortfarande, att staten bör taga ut sin tribut av vad enskilda medborgare i verksam id skapa, men staten skall icke själv uppträda som medtävlare.

Nu har emellertid denna tobaksbeskattning sedan 10 år tillbaka tagit form av ett statsmonopol — ty så får man ju kalla det, när det är staten, som disponerar över monopolrätten och endast pro forma har överlämnat denna rätt till ett bolag, där staten behärskar majoriteten och dikterar beslut och åtgöranden. Det har ifrån första början gjorts gällande och göres fortfarande gällande i den nu föreliggande propositionen, att en tävlan i viss mening likvisst skall äga rum, för att monoopolet i avseende å priser och kvaliteter skall hållas inom de gränser och den marginal, som ur synpunkterna av allmänhetens intressen måste anses böra förefinnas. Denna tävlan har då fått formen av ett medgivande, att import från utlandet får försiggå, varigenom man således åsyftat att vinna den nödiga pressen på monoopolet och en regulator i fråga om dess verksamhet. Nu har emellertid undan för undan bestämmelserna, som röra den importen, blivit så skärpta, så att denna import försiggår under alltmer ökade svårigheter för dem som begagna sig av densamma.

Med den utgångspunkt, som alltså för mig är bestämmande, eller att staten icke bör driva enskild näringsverksamhet, och med vidhållande av min uppfattning, att en tävlan skall förefinnas, har jag resonerat som så: den nuvarande formen av en tävlan bör fortfarande äga bestånd; det bör fortfarande vara möjligt för importen att kunna tillfredsställa olika krav och på så sätt möjliggöra en jämförelse — låt vara av mycket liten räckvidd, tack vare de pålagor som vila på importören, men i alla fall göra det möjligt att anställa en välbehörlig jämförelse. Men sedan har jag gått vidare i mitt resonemang och sagt som så: när denna import anses behörlig, då kan jag för min del icke se, varför vi icke skulle kunna ordna det på något vis så, att dessa varor, som skola tävla med tobaksmonopolets produkter, skola kunna tillverkas inom vårt eget land. Regeringen är med på det, och tobaksmonopolets nuvarande bestämmelser möjliggöra, att varor, tillverkade i utlandet få komma i tävlan, men de få däremot icke göra det, då de tillverkats i det egna landet, ty där skall endast vara detta monopol. Jag säger då som så: träffa någon form, under vilken det blir möjligt för personer, som antingen förut ha fackkunskap eller som kunna förvärva sig sådan, att tävla kvalitativt med det nuvarande monoopolet: låt dem med iakttagande av alla skyldigheter gentemot det allmänna, alltså också i fråga om den skattskyldighet, som påvilar det nuvarande monoopolet, och i fråga om varje kontroll, som är nödvändig, då det gäller att se till att det allmänna får vad det skall ha — allt detta få de finna sig i — men låt dem, målsmännen för det enskilda initiativet, få möjligheter att upptaga konkurrensen med monoopolet kvalitativt. Det skulle alltså icke, med den uppfattning jag hyser, bli i fortsättningen tal om ett statsmonopol, utan, om staten nu skall driva denna verksamhet, så skall den driva den under namn av statstillverkning, eller vad man vill kalla det, under det att den konkurrerande verksamheten således blir av enskild karaktär under fullt betryggande former och med alla skyldigheter mot det allmänna. Man får på detta sätt fram det moment av tävlan, som nu föreligger från utlandet, och detta får man fram, såsom jag måste anse riktigt, inom våra egna gränser, så att arbetet i möjligaste mån blir bevarat åt hemlandet.

När man tar del av tobaksmonopolets berättelse, och därav finner, att antalet arbetare under året minskats med 348 personer, så är detta nog icke enbart beroende på att man skaffat arbetsbesparande maskiner, utan det torde nog i mångt och mycket vara beroende på att man icke kunnat tillfredsställa den olika smak, som råder på detta område. Jag säger då: låt oss ge sysselsättning åt dessa

personer inom vårt eget land. Är det icke bättre, att vi göra detta, än att vi föra en politik, som gör det möjligt för arbetare, bosatta i Tyskland och andra länder, att utföra detta arbete, men däremot förbjuda våra egna arbetare att befatta sig därmed.

*Ang.
statsmonopolet
å tobaks-
tillverkningen.
(Forts.)*

Detta är grundtemat i den reservation, som jag tillåtit mig föga till bevillningsutskottets betänkande. Jag har där vidare gjort gällande att om det är sant, som socialiseringsnämndens anlitade sagesman har uttalat i sitt utlåtande över monolets verksamhet, om det är så, att denna står så högt, som där göres gällande, då förefaller det mig att det från riksdagens och statens sida icke vore så farligt att ge monolet denna medtävlare. Ty monolet kan alltid dominera och skulle också allt framgent kunna göra det, då ju den, som vuxit sig så stark, som det nuvarande monolet gjort, icke behöver frukta någon överväldigande tävlan. Men bara det, att det finns någon liten tävlan inom landet, måste ovillkorligen verka höjande i fråga om varornas kvalitet och möjliggöra för allmänheten att få bättre varor, än vad som eljest är fallet.

Egentligen skulle jag med den uppfattning jag har om monolet, om stats-tillverkning, icke göra detta krav därför, att det är en sådan medtävlare, som vad som nu är ett monopol i längden behöver för att kunna göra sig gällande. Jag vill därmed icke ha sagt, att icke monolet under de år som gått sökt att som sådant sköta sin verksamhet på bästa vis. Jag vill villigt erkänna, att det tillfört statsverket mycket stora inkomster, och jag vill med anledning av vad som står på något ställe i bevillningsutskottets betänkande, att monolet är i viss grad jämförligt med Vin- och spritcentralen, säga att tobaksmonolet visat mycket bättre vilja att tillföra statsverket inkomster än den inrättning, varmed det sålunda blivit jämfört. Men det är en annan historia, som jag icke nu skall gå in på. Jag skulle alltså, säger jag, egenligen icke tillråda en sådan form av tävlan, då det just är denna tävlan, som gör att det är möjligt för det nuvarande monolet att i längden hålla sig uppe. Historien har överallt i alla länder visat, att ett monopol förr eller senare stelnar i formerna, emedan det här saknas det moment av tävlan, som överallt visat sig vara nödvändigt, om utvecklingen skall gå framåt och verksamheten skall kunna fungera på ett fullt tillfredsställande sätt, därmed tillgodoseende de krav som måste framträda och göra sig gällande.

Genom ett bifall till reservationen gör man sålunda egentligen det nuvarande monolet en större tjänst, än jag strängt taget skulle vilja vara med om, men det må vara hänt. Jag hyser i alla fall den uppfattningen, att det vore nyttigt att gå fram den i reservationen anvisade vägen, nyttigt även ur den synpunkten, att vi böra på varje punkt reagera emot att staten driver vad som borde vara enskilda näringar, och att vi böra hålla på att staten, om den skall driva näringar, ja, då skall den också föra det i fullt fri och öppen tävlan, såsom förhållandet är beträffande enskilda individer. Och då är det också min fulla övertygelse, att det dröjer icke länge, förrän vi komma tillbaka till den verksamhetsform, som under decennier blivit prövad såsom den bästa, och komma ifrån de utväxter, som en nyare tid sett som enda lösning på ekonomiska frågor, men som aldrig komma att i tidernas längd kunna bestå, så snart konkurrensen släppes lös. Det är därför som man omgärdat varje statligt utövande av näringar med så många olika slags skyddsåtgärder, så att det är barnleksaker att tala om protektionism, när man tänker på allt detta.

Jag har, herr talman, yrkat att »riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 192, anhåller, att regeringen må uppsäga nu gällande kontrakt med aktiebolaget svenska tobaksmonolet, samt bemyndigar Kungl. Maj:t att, i avvaktan på regeringsproposition i antydda syfte, med bolaget träffa överenskommelse om förlängning av kontrakt under ett år, därvid med beaktande av de lättnader för handeln, som den föreliggande propositionen föreslår». Och till detta yrkande ber jag, herr talman, att få hemställa om bifall.

Ang.
statsmonopolet
å tobaks-
tillverkningen.
(Forts.)

Jag har med detta yrkande alls icke velat taga bort för handeln de fördelar, som innefattas i den kungl. propositionen särskilt i fråga om tobaksskattelagen — som jag tror det kallas — och några andra detaljer. Jag skulle också med mitt yrkande icke vilja minska den känsla för handelns betryck, som jag trots mig förmärka, icke så mycket i regeringspropositionen, men som man i alla fall under frågans behandling har fått en viss förnimmelse av gör sig gällande. Och jag vill uttrycka den livliga förhoppningen, att den förståelse för handelns svårigheter, som här skymtat fram, skall från vederbörandes håll i fortsättningen göra sig gällande. Ty det är nog icke så, som man har sagt, att handeln besitter den nödiga rörelsefriheten och anpassningsförmågan. Om man ser här på en av sidorna i tobaksmonopolets årsberättelse så finner man, att genomsnittsrabatten för köpmännen så småningom gått ned från något över 20 % till något över 13 %. Jag var härom dagen inne i en cigarraffär och gjorde mig underkunnig om, vilka svårigheter de ha att räkna med. Jag fick då bland annat kännedom om att det, visserligen icke alltid men dock understundom, förhåller sig så, att tobakshandlarna ha att räkna med skadade cigarrer — det kan vara en 5 stycken per 100 — som icke kunna säljas såsom felfria utan måste avyttras såsom skadade — det finns folk som vill köpa så kallade skadade cigarrer — och i detta fall få cigarrerna säljas med en uppoffring. Men om man vet, att handlanden har 13 % som brutto och att härav skall avgå omkostnad för hyra och lön till personal m. m., och om man samtidigt betänker, att varorna skola utminuterat styckevis, då kan man förstå att dessa affärsmän med sin genomsnittliga omsättning måste ha synnerligen svårt att livnära sig. Man har också statistiskt fastställt den genomsnittliga inkomsten för dessa personer och funnit, att den är sådan, att jag sannerligen tror, att i närvarande stund icke någon arbetare i Sveriges rike som tillhör någon fackförening, skulle vilja vara med på att som timpenning erhålla ens det dubbla mot det, som denna inkomst motsvarar.

Man kan vid tillämpning av lagparagrafer gå mjukare eller hårdare tillväga. Jag vill uttrycka den förhoppning, att de, som ha makten och som kunna skipa rättvisa, skola gå fram mjukt och behjärla de svårigheter, som i mångt och mycket föreligga.

Jag har för min del, herr talman, yrkat, att riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts proposition anhåller, att regeringen må uppsäga nu gällande kontrakt med aktiebolaget svenska tobaksmonopolet, samt bemyndiga Kungl. Maj:t att med bolaget träffa överenskommelse om förlängning av kontraktet på ett år i avvaktan på att den tävlan, som jag vill ha fram, skall ordnas. Under sådana förhållanden kan jag givetvis icke, som jag annars skulle gjort, framställa några yrkanden beträffande detaljer i propositionen. Jag vill emellertid förklara, att därest propositionen bifalles, men fråga uppkommer om, att taga ställning till detaljer i densamma, kommer jag för min del att rösta för det yrkande, som går ut på att man icke, på sätt i propositionen föreslagits, skall förändra den tull, som nu påvilar tobaksimporten, till en skatt.

Anledningen till att jag kommer att intaga denna hållning är följande: Jag medger villigt, att det är riksdagens obestriddiga rätt att höja eller sänka tullar efter sitt gottfinnande. Det är endast bevillningsutskottet och riksdagen, som ha med den saken att göra. Jag äsyftar sålunda icke att göra något ingrepp i riksdagens rättigheter. Vill man låta en tull stå kvar och att staten följaktligen fortfarande skall taga den inkomst, som härflyter av tullen, så å la bonne heur. Vill man taga bort tullen? All right! Men om staten vill på annat sätt taga den inkomst av tobaken, som för närvarande inflyter i form av tull, bör staten icke företaga någon överflyttning, som går ut på att i stället för tull skall upptagas skatt, ty då gör staten ingrepp i andra berättigade intressen. Det är nämligen så, att de stora städerna i riket därigenom skulle komma att gå miste om inkomster till ett sammanlagt belopp av 306.000 kronor. Stockholm skulle på

detta sätt förlora 122,000 kronor, Göteborg 43,000 kronor, Malmö 22,000 kronor, Karlskrona 17,000 kronor, Södertälje 4,000 kronor, Karlstad 48,000 kronor, Gävle 10,000 kronor, Härnösand 33,000 kronor, Norrköping 7,000 kronor. Jag kan icke se, att det är riktigt av staten, regering och riksdag, att företaga en sådan manipulation, även om de ha maktmedel att göra det, utan att lämna något slags gottgörelse. Ty, mina herrar, det är en av grunderna för hela vårt ekonomiska liv, att man skall kunna räkna på något fast och visst. Det är, det må gälla kommuner, städer eller enskilda, i alla fall till slut staten, som får sitta emellan, om man på detta sätt skapar ett osäkerhetstillstånd. Därför synes det mig, som om statsmakterna skulle ha större verklig nytta av att visa, att de icke vilja förfara på nyss angivet sätt, än genom att gå den väg, som utskottet föreslagit. Följaktligen kommer jag för min del att biträda det yrkande, som framställts om att tull skall utgå, på sätt redan nu sker, med motsvarande minskning i den skatteökning, som med den av regeringen föreslagna omläggningen skulle komma till stånd.

I avseende på partihandeln med tobak vill jag framhålla, att det synes mig, som om såväl de senast träffade bestämmelserna rörande extra tobaksskatt som även den utökning, som nu av regeringen föreslagits, i många fall komme att ha en ödesdiger verkan. Man har sett, hur hårt nu gällande bestämmelser drabbat, och jag skulle vilja uttrycka en förhoppning — jag kan av samma anledning, som nyss nämnts, icke själv nu göra något yrkande — att någon, som icke yrkat avslag på hela propositionen, kommer att hemställa att å sid. 3 näst sista stycket i betänkandet orden »skolande dock, där varan utgöres av cigarrer eller cigarreigarretter, den i förhållande till varans myckenhet bestämda delen av denna skatt beräknas efter vad i sådant avseende är i nämnda moment bestämd för till riket införd vara», må utgå. Genom att stryka dessa ord åstadkommer man större rättvisa och visar mera hänsyn, än om man bibehåller dem.

Jag vill också för min del tillkännagiva min anslutning till det i mom. b av herr Winklers motion framställda yrkandet (mom. a är i stort sett tillstyrkt av utskottet). Genom ett tillägg, sådant som det av herr Winkler i mom. b föreslagna, skulle mycket vara vunnet. Man måste anlägga en billighetssyn på saken och icke framgå på samma väg som hittills, nämligen att endast taga hänsyn till vederbörandes ekonomiska förhållanden.

Herr talman! Till slut vill jag endast uppehålla mig ett ögonblick vid ett par saker i monopolets förvaltningsberättelse. Det står på första sidan i sagda berättelse, att minskningen varit störst i fråga om cigarrer. Där är det nämligen en minskning på inemot 25,000,000 stycken eller närmare 33 %, delvis dock beroende på att inköpen, genom den premiering därav, som förra året rådde, då voro litet större än i år. Men man kan i alla fall av dessa siffror utläsa, att det icke går för sig att alltför hårt beskatta en vara, även om det sker i bästa avsikt att tillföra staten inkomster och rör sig om en artikel, som allmänheten vill ha. Det finns en bristningsgräns, och den gränsen synes mig vara uppnådd. Man har ju även kunnat konstatera, att gällande bestämmelser — helt naturligt då fråga är om en vara, som är så pass lätt att smuggla, som tobak — framkallat vissa företeelser av icke önskvärd art.

Herr talman! Det är ju möjligt, att jag får anledning att ånyo begära ordet, men jag skall icke för närvarande längre taga kammarens tid i anspråk, utan ber att få vidhålla mitt i min vid utskottets utlåtande fogade reservation framställda yrkande.

Herr **Röing**: Herr talman! Den tioårsperiod, för vilken aktiebolaget svenska tobaksmonopolet år 1914 erhöll koncession, utgår, som bekant, den 31 december i år. Innan kammaren går att besluta, huruvida riksdagen ytterligare

Ang.
statsmonopolet
å tobaks-
tillverkningen.
(Forts.)

Ang.
statsmonopolet
å tobaks-
tillverkningen.
(Forts.)

bör förlänga koncessionen för detta bolag under ett visst antal år, torde det vara lämpligt att söka värdesätta bolagets verksamhet under de flydda tio åren.

Jag tror knappast, att meningarna äro delade i den frågan, och jag är övertygad om, att jag uttalar en allmän uppfattning då jag påstår att bolagets styrelse, alltsedan bolaget 1914 erhöll ensamrätt att i landet tillverka tobaksvaror, på ett synnerligen förtjänstfullt och skickligt sätt utfört sitt ansvarsfulla uppdrag och att dessutom konsumenterna, i motsats till vad vi reservanter och motståndare till tobaksmonopolet år 1914 antogo, icke haft anledning att i någon större utsträckning beklaga sig över de svenska tobaksvarornas kvalitet. Detta tack vare den ovedersägligt skickliga tekniska ledning, som finnes inom bolaget. Att under de gångna åren delade meningar funnits beträffande en och annan detalj, är helt naturligt, och själv har jag i en reservation till bevillningsutskottets betänkande vid 1922 års utredning uttalat min avvikande ståndpunkt i ett och annat avseende. Bolagets skötsel har emellertid, enligt min och enligt bevillningsutskottets uppfattning, varit sådan, att riksdagen icke har någon som helst anledning att vägra bolaget fortsatt koncession under den tid av 5 år, regeringen föreslagit.

Min högt ärade vän, herr Lithander, har visserligen framställt ett annat yrkande, än det bevillningsutskottet framlagt, men det har han gjort, icke därför att han anser att bolaget icke bevakat statens intressen, utan därför att han anser att det skulle vara till nytta för konsumenterna i fråga om tobaksvarornas kvalitet. I den händelse det medgavs rätt för ytterligare ett bolag, att inom landet tillverka tobaksvaror i konkurrens med aktiebolaget svenska tobaksmonopolet.

Jag har dock svårt att förstå denna herr Lithanders mening. Vad är aktiebolaget svenska tobaksmonopolet? Jo, detta bolag är icke ett företag, som i första rummet har att se till att de högsta kvaliteterna tobaksvaror tillverkas, utan detta bolag är ett skatteinstrument, som staten i mycket stor utsträckning använder, ett skatteinstrument, som upptager och till statsverket inlevererar de skatter, som riksdagen beslutar. Detta skatteinstrument lämnar statskassan, om propositionen bifalles, i runt tal icke mindre än 60,000,000 kronor om året. Något skäl att inrätta ännu ett bolag finnes, enligt min bestämda uppfattning, desto mindre, som kvaliteten å de varor, som tobaksmonopolet tillverkar, icke är sådan, att allmänheten har anledning att framställa några befogade anmärkningar mot kvaliteten och då en sådan anordning, som den av herr Lithander föreslagna, skulle vara till statens nackdel, emedan två bolag, som skulle konkurrera med varandra, helt naturligt måste föranleda vida större utgifter än det nu arbetande monopolbolaget har. Det nya bolaget måste bland annat bygga en ny fabriksbyggnad, liknande den, som aktiebolaget svenska tobaksmonopolet nybyggt här i staden. Detta skulle fördrå nytt kapital nedläggande i denna produktion, vilket är fullständigt onödigt, samt dessutom ökade kostnader för att driva produktionen, allt till skada för staten och de statsfinansiella intressena. Detta kan enligt min mening knappast någon av kammarens ledamöter vilja vara med om att medverka till.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka avslag å den hemställan som herr Lithander gjort.

Men då jag nu har ordet och herr statsrådet och chefen för finansdepartementet är närvarande, skall jag tillåta mig att framställa tre olika önskemål till honom rörande förhållandena inom partihandeln, vilka önskemål jag skulle vara ytterst tacksam, om herr statsrådet ville beakta.

Herr Lithander har naturligtvis fullständigt rätt däri, att en viss konkurrens alltid är till nytta för en produktion, och riksdagen har även alltid ansett, att en fri import av utländska tobaksvaror bör få äga rum, för att dessa utländska tobaksvaror i viss utsträckning skola konkurrera med den svenska industriens produkter. Jag vore emellertid tacksam, om herr statsrådet under sommarens och

höstens lopp ville ägna sin uppmärksamhet åt, hur prisnivån i utlandet förändras å olika tobaksvaror. Om utvecklingen går i samma riktning som den nu tyckes gå, det vill säga, att de utländska tobaksvarorna bliva allt mer och mer fördyrade, vore jag tacksam, om herr statsrådet ville till en kommande riksdag, om en dylik situation då fortfore, framkomma med ett förslag, varigenom importhandeln kunde existera och importörerna erhålla en sådan inkomst på sin näring som är nödvändig för att ett företag skall kunna vara bärkraftigt.

Beskattningen och belastningen av de utländska tobaksvarorna äro nämligen sådana, att om en utländsk cigarr skall försäljas i minut till 40 öre per styck samt grossisten skall ha den blygsamma bruttoförtjänsten av 10 % och minuthandlaren en bruttoförtjänst av 20 %, så får en dylik cigarr icke kosta mer än 7,7 öre i inköp. En cigarreigarett, som säljes i minut till 15 öre, får med samma beräkning icke kosta mer än cirka 2 öre i inköp från utlandet, och en 20 öres cigarreigarett icke mer än cirka 3 öre om grossisten skall ha en bruttoförtjänst av 10 % och minuthandlaren en bruttoförtjänst av 20 %. En utländsk cigarett, som skall säljas här i landet för 4 öre stycket, får icke kosta importören ett enda öre; den måste han få till skänks av den utländske fabrikanten, om han skall kunna sälja den med nyss angivna förtjänst. En fri partihandel, som i framtiden evetuellt måste arbeta under sådana förhållanden, är, herr statsråd, ingen fri partihandel annat än på papperet, det är en partihandel, vars utövare möjligen kunna hålla munnen över vattenytan ännu ett par år och vilka först därefter drunkna, men de nödgas föra en så osäker tillvaro, att sannerligen ingen kan avundas densamma.

Förhållandena kunna möjligen ändras genom att de utländska tobaksvarorna ånyo gå ned i pris, eller därigenom, att monopolet höjer sina priser, och då förändras naturligtvis också situationen för dessa importörer, men så som den kungl. propositionen är lagd, och så som beskattningen för närvarande utgår, är det under nuvarande förhållanden omöjligt för tobaksimportörerna att erhålla en skälig vinst på deras rörelse. Jag nödgas framföra detta, trots att jag, herr statsråd, är den förste att medge, att den kungl. propositionen även för importörerna erbjuder vissa fördelar framför den nuvarande lagstiftningen.

Detta är mitt första önskemål, och jag övergår nu till det andra.

Då bevillningsutskottet endast tillstyrkt en del av första momentet i herr Winklers motion, nämligen att staten skall restituera erlagd skatt för importerade tobaksvaror, avsedda att reexporteras eller förstöras, men däremot icke biträtt herr Winklers yrkande att aktiebolaget svenska tobaksmonopolet skulle under samma förhållanden restituera hela den betalda licensavgiften för dessa varor, så är detta i främsta rummet beroende därpå, att bevillningsutskottet icke ansåg det tillkomma riksdagen att besluta, hur tobaksmonopolet i det hänseendet skulle förfara. Det har emellertid upplysts för mig, att tobaksmonopolet icke torde ha konstitutionell rätt att restituera en dylik licensavgift, innan statsmakterna besluta i saken.

Jag vill under sådana förhållanden rikta en vördsam vädjan till herr statsrådet att, då utan tvivel, till följd av det beslut riksdagen i dag kommer att fatta, finansdepartementet erhåller en hel del krav på restitution för dylika utbetalda licensavgifter, herr statsrådet benäget ville undersöka dessa ansökningar och, i den mån billighetsskäl kunna anses föreligga, inkomma till nästa års riksdag med en proposition, på det att dessa importörer må erhålla den restitution av betalda licensavgifter, som billigheten kräver. Jag är övertygad om, att ifrån monolets sida icke något hinder kommer att resas, ty jag har här tillgängligt ett protokollsutdrag från ett sammanträde i kommerskollegium, vid vilket sammanträde såväl kapten Wallenberg som ingenjör Nordenfelt uttalade sin anslutning till en dylik restitution av erlagda licensavgifter.

Mitt tredje och sista önskemål, herr statsråd, är, att herr statsrådet ville

Ang.
statsmonopolet
å tobaks-
tillverkningen.
(Forts.)

benäget undersöka, huruvida icke i vissa fall billighetsskäl kunna föreligga för att lämna vissa firmor ersättning för förluster, som dessa firmor lidit under de sistförflutna åren till följd av vissa beslut av riksdag eller regering. Jag är övertygad om, att herr statsrådet bland dessa firmor skall finna mer än en, vars anhållan är byggd på så tungt vägande skäl ur billighets-synpunkt, att herr statsrådet skall finna sig föranlåten att vidtaga de åtgärder, som äro behöfliga för att dessa firmor skola erhålla den ersättning, som man ur sådan synpunkt kan anse berättigad. Riksdagen har för fem år sedan även uttalat sig i den riktningen, att då billighetsskäl föreligga, en dylik ersättning också bör lämnas.

Och så till sist några få ord om minuthandelns ställning.

Jag är den förste, som vill vara med om att på alla sätt bevaka statens intressen och skydda detta skatteinstrument. Jag har intet som helst intresse av, att den rabatt, som lämnas grossister och minuthandlare, skall vara högre än nödvändigt. Men i likhet med herr Lithander fruktar jag, att i tider, då hyrorna i våra städer stiga, det icke skall vara möjligt för dessa minuthandlare att få så pass stort utbyte av sin näring, att de anständigt kunna draga sig fram. Det är möjligt, att tobaksmonopolet bör i något större utsträckning, än nu är fallet, se till, att minuthandlarna och framför allt specialisterna få något större förmåner av sin handel med tobaksvaror än de för närvarande ha.

Trots att herr Lithander endast framställde — och det var av formella skäl helt naturligt — ett yrkande om avslag på utskottets betänkande och bifall till sin reservation, meddelade han dock, huru han vid en eventuell votering i denna fråga komme att ställa sig. Han meddelade, att han därvid ämnade rösta mot utskottets hemställan att förvandla den nu utgående tullen till skatt, och i stället biträda den av friherre Fleming m. fl. avgivna reservationen. Och varför ville han göra detta? Jo därför att vissa större importstäder genom ett bifall till regeringspropositionen och utskottets hemställan skulle drabbas av en viss minskning i sin tolagsersättning. Ja, det är alldeles riktigt, att dessa städer och däribland Göteborg komma att mista en viss inkomst av tolagen. Jag är själv köpman i och representant för Göteborg, och det vore angenämt att här uppträda i motsatt riktning till vad jag gör, men jag kan icke med bästa vilja dela herr Lithanders och reservanternas åsikter i denna fråga. Riksdagen kan icke i sin tull- och skattelagstiftning taga en sådan hänsyn till dessa städers intressen, som reservanterna göra. Städerna i fråga drabbas en och annan gång av en minskning i sina tolagsinkomster tillfölje riksdagsbeslut, det har herr Lithander fullkomligt rätt i, men hur ofta få icke dessa städer en avsevärd ekonomisk fördel, därigenom att riksdagen höjer vissa tullar, framför allt finanstullarna, icke i avsikt att skaffa dessa städer ökade inkomster, utan för att skaffa statskassan ökade inkomster till att täcka den brist, som eventuellt finnes i budgeten. Vad hände t. ex. åren 1921 och 1922? Jo, 1921 höjde riksdagen en mängd dylika finanstullar, å siden, sammet, torkad frukt, kryddor m. m. Dessa ökade finanstullar beräknades giva omkring 13 miljoner kronor per år. Följande år, 1922, höjdes kaffetullen till 50 öre per kilo. Denna förhöjning av tullen beräknades för den tid, som upptogs i betänkandet, till 15 miljoner kronor, vilket torde i runt tal motsvara 12 miljoner kronor för år räknat. Genom dessa två riksdagsbeslut höjdes finanstullarna med 25 miljoner kronor för att staten skulle få in detta belopp, men som en konsekvens av dessa beslut fingo just dessa städer en ökad tolagsersättning av 5 % på 25 miljoner kronor, eller 1,250,000 kronor.

Genom ett bifall till föreliggande utskottsbetänkande kan det visserligen hända, att dessa städer gå förlustiga ett belopp av i runt tal 300,000 kronor, men här gäller det för riksdagen enligt min bestämda uppfattning att fastslå den riktiga och sunda princip, som herr statsrådet och chefen för finansdeparte-

mentet utvecklade i sitt anförande till statsrådsprotokollet. I sin tull- och skattelagstiftning bör och kan riksdagen icke taga hänsyn till sådana konsekvenser, för vilka herr Lithander gjort sig till tolk.

Jag ber, herr talman, att med dessa ord få yrka bifall till utskottets hemställan.

*Ang.
statsmonopolet
å tobaks-
tillverkningen.
(Forts.)*

Herr Nylander: Herr talman! Jag ber först att i anledning av den föregående ärade talarens anförande få uttala min anslutning till den del av anförandet, i vilket han riktade en vädjan till finansministern att beakta tobaksimportörernas önskemål. Men därefter ber jag att få vända mig mot den del av hans yttrande, där han berörde tolagsersättningen. Han framhöll därvid de fördelar, som de av tolagsersättningen berörda städerna skulle erhållit genom de lyxtullar, som genomfördes för ett par år sedan. Det är alldeles riktigt, att vissa fördelar därigenom bereddes dessa städer, men i praktiken blevo dessa fördelar av skäligen teoretisk natur, på grund av att konjunkturen samtidigt föll, så att inkomsterna icke blevo så stora, som herr Röing antydde.

Tolagsersättningens storlek blir givetvis alltid en konjunkturfråga; vid stegrade tullinkomster stiger denna ersättning, men jag vill fråga herr Röing: Hur skulle det gå i detta hänseende, om herr Röing fick sina frihandelsprinciper genomförda? Då skulle ju hela denna ersättning falla bort.

Jag vill därefter något ingå på den reservation, som väckts av friherre Fleming m. fl., däribland även undertecknad, och skall då börja med att göra en liten formell ändring däri. På grund av en uttalad önskan, att den kungl. propositionen skulle kunna upptagas till behandling i kamrarna redan i dag, blev reservationstiden inom bevillningsutskottet synnerligen kort, så att vi reservanter icke fingo tillfälle att närmare granska våra inlagor. Härigenom har i den reservation, som avgivits av friherre Fleming och oss andra, insmugit sig ett litet formellt fel, som jag ber att härmed få rätta. I det stycket på sidan 31, som börjar med orden: »Redan genom nu gällande bestämmelser» etc. finnes på sjunde raden uttrycket »skyldighet för bolaget att sedermera på sätt i förordningen närmare föreskrives» o. s. v. Detta ordet »förordningen» skall vara »kungörelse», vilket jag härmed ber att som sagt få rättat.

Efter denna lilla formella rättelse skall jag övergå till huvudmotivet för vår reservation, nämligen tolagsersättningen. Den s. k. tolagen leder sitt första ursprung så långt tillbaka i tiden som till år 1635, såvitt jag läst rätt. Här efter undergår tolagen skiftande öden, men lever alltjämt kvar, och har även vad beträffar importen av tobak varit en god inkomstkälla för flera samhällen. För år 1923 utgjorde sålunda den å tobak belöpande tolagsersättningen de belopp, som finnas närmare återgivna i den kungl. propositionen, varav framgår, att denna ersättning för Stockholms stad uppgick till 122,000 kronor, för Göteborg till 43,000 kronor och för Malmö till 22,000 kronor. För att icke trötta skall jag endast läsa upp ett par av de andra importstädernas tolagsersättningar samma år. Sålunda uppgick denna ersättning i Karlstad till 48,100 kronor och i Härnösand till 33,100 kronor.

Nu föreslår emellertid Kungl. Maj:t i sin proposition, vilken i denna del även tillstyrks av bevillningsutskottets majoritet, en sådan förändring i nu gällande bestämmelser, att vid införseln av såväl oarbetad tobak som tobaksmjöl och färdiga tobaksvaror, tullen för nämnda varuslag icke längre skall uppdebiteras och redovisas av tullverket utan, såsom de föregående talarna omnämnt, i stället överföras till skatt. Det är just mot denna förändring, som vi reservanter vänt oss, och detta först och främst av principiella skäl, men även med anledning av den minskade inkomst, som i alla fall de av mig nyss nämnda städerna och några andra skulle få vidkännas, något som vi från vår utgångspunkt icke

Ang.
statsmonopolet
å tobaks-
tillverkningen.
(Forts.)

kunna finna rättvist. Jag kan nämligen för min del från denna principiella ståndpunkt icke finna annat, än att en dylik förvandling av tull till skatt, såsom också i reservationen angivits, innebär ett intrång på den dessa städer sedan gammalt tillkommande rättigheten att uppbära sådan tolagsersättning. Denna ersättning är nämligen tillkommen i syfte att bereda dessa städer ersättning för deras utgifter för hamnbyggnader och andra allmännyttiga företag samt för packhus och övriga tulllokaler.

Nu har emellertid — det är redan förut berört — framhållits såsom ett viktigt önskemål att vid beskattningen av tobaksvaror vinna besparing och förnkling, och vi ha, för att tillmötesgå detta, därför ställt oss på generaltullstyrelsens förslag. Som bekant finner nämligen denna för sin del, att en dylik omläggning för tullverket ovillkorligen kommer att medföra viss besparing i arbetet, men att denna besparing här huvudsakligen kommer på *färdiga* tobaksvaror. Jag vill här icke ingå på någon detaljerad redogörelse för generaltullstyrelsens förslag och de däri framförda fördelar, som skulle kunna vinnas, utan jag ber endast att få hänvisa till styrelsens förslag, som finnes återgivet på sid. 53 i den kungl. propositionen. För *oarbetad tobak* och *tobaksmjöl* finner generaltullstyrelsen däremot *icke* anledning att tillstyrka genomförandet av den nu föreslagna förändringen.

Härav framgår tydligt, att genom det förslag, som vi reserverter framlagt, vinner man den önskade arbetsförenklingen, utan att man därför behöver taga det enligt vår mening orättvisa steget att genom omläggning till skatt borttaga hela tolagsersättningen på detta område från de städer, som hittills åtnjutit dylik ersättning.

Nu kan man säga, att vi genom att ställa oss på generaltullstyrelsens förslag avvika något från vår egen principiella ståndpunkt, och jag medger, att vi så göra, men det ha vi gjort för att följa det redan förut uttalade önskemålet att nå en förenkling. Genom det tillmötesgående vi sålunda visat få dessa kommuner ändå nog så avsevärda inkomstminskningar. För att belysa detta vill jag nämna ett par siffror, fortfarande utgående från de siffror jag förut anförde, vilka avsågo 1923. Sålunda skulle exempelvis för Stockholm i stället för 122,000 kronor i tolagsersättning framkomma en siffra på 88,000 kronor och för Göteborg 30,000 kronor i stället för 43,000 kronor o. s. v.

Då tolagsersättningen har en verkligt gammal och rättvis hävd för sig, finna vi alltså för vår del, att vi stå på en riktig ståndpunkt. Utöver denna principiella ståndpunkt förtjänar omnämnas, att de siffror, som blivit här omnämnda, naturligtvis betyda något och icke så litet för de nämnda kommunerna. Jag kan för min del icke finna annat, än att den siffra, som det här rör sig om, nämligen siffran 300,000 kronor, visserligen även är en för statsverket sannerligen icke föraktlig siffra. Det är jag den förste att erkänna. Men att denna siffra icke är för staten av samma betydelse, som de andelar i inkomstminskningen, som genom detta förslag komme att falla på de respektive kommunerna, är ju uppenbart. Vi kunna icke finna annat, än att generaltullstyrelsen funnit en väl avvägd ståndpunkt, då den vill tillmötesgå de uttalade önskemålen om förenkling i kontrollsystemet men samtidigt även taga hänsyn till städernas inkomst av och rätt till tolagsersättningen.

Nu påstår visserligen utskottet, att man, om vårt förslag ginge igenom, skulle äventyra några fördelar i förslaget i dess helhet i skattekontrollhänseende. Jag är emellertid för min del övertygad om, att generaltullstyrelsen, innan den avgav sitt utlåtande, även begrundat *den* saken, och att den, om den funnit en dylik tankegång riktig, säkerligen icke hade ställt sig på den ståndpunkt, som den har gjort. Så vitt vi ha kunnat inhämta, fungerar det nu gällande kontrollsystemet på ett fullt effektivt och tillfredsställande sätt, och detta, såsom vi också framhållit i vår reservation, utan att behöva föranleda näm-

vårt arbete eller nämnvärd kostnad. En mycket god lösning alltså. Vi finna därför icke utskottsmajoritetens utlåtande i denna del av något som helst värde.

Nu vill jag emellertid uttala, att meningen med vår reservation ingalunda har varit att minska statens hittillsvarande inkomster av tobaken. Emellertid skulle, om jag icke har blivit fel derrättad eller undersökt saken oriktigt, en viss minskning komma att inträda. För att så ej skulle bli fallet, hade reservanterna tänkt sig att få till stånd en ändring i en viss punkt beträffande själva skattesatserna. På grund av formella skäl lät sig emellertid icke detta göra, enär ett sådant förslag skulle komma att ligga utom området för de väckta motionerna. Nu förhåller det sig emellertid så, att denna minskning icke torde bli av större betydelse för innevarande år men väl för följande år, och därför vill jag från denna plats här absolut understryka att, om vår reservation skulle bifallas, rättelse i den punkten bör vidtagas av Kungl. Maj:t och riksdagen till ett annat år.

Nu vill man kanske mot vårt förslag invända att man ginge in för en farlig princip, om riksdagen skulle antaga det nu från reservanternas sida framlagda förslaget, enär därigenom kommande regeringar kanske skulle känna sig förhindrade att, *om så skulle visa sig absolut erforderligt*, vid andra tillfällen om lägga tull till skatt. Gentemot ett sådant resonemang vilja vi, liksom vi gjort i reservationen, invända, att det ingalunda är meningen att på så sätt binda Kungl. Maj:t för framtiden. Vår åsikt i den punkten är, att Kungl. Maj:t för framtiden skall känna sig fullt fri.

Liksom de övriga reservanterna har jag, på grund av de skäl jag anfört, icke kunnat finna annat, än att generaltullstyrelsens förslag och därmed även vårt ur såväl principiell som ekonomisk synpunkt innebär rättvisa, och därför skulle jag självklart här direkt ha yrkat bifall till den reservation, i vilken jag själv instämt. Emellertid har det framhållits, att vissa formella skäl ligga i vägen för ett sådant yrkande, och därför ber jag, herr talman, att få framställa ett annat, nämligen att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition icke kunnat i oförändrat skick av riksdagen bifallas, måtte dels bifalla propositionen med de ändringar, som föreslagits i den av herr Björkman m. fl. i ämnet väckta motionen, dels ock besluta följande — — varefter fortsättningen i samma skick skulle följa från tredje stycket.

Detta är, herr talman, mitt yrkande.

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet **Beskow**: Herr talman! Herr Lithanders anförande skulle ju kunna giva anledning att ingå på de viktiga principiella spörsmål, som kunna utformas i frågan: monopol eller icke? Jag är emellertid mycket betänksam mot att här börja en principdebatt i den punkten. Jag är rädd för att kammarens nattplenium säkerligen bleve mycket långvarigt, om vi skulle komma in på den frågan. Jag tror, att vi få försöka se den här frågan rent praktiskt och taga fatt på här föreliggande fall. Då vill jag först uttala, att jag instämmer i vad bevillningsutskottets ärade ordförande här uttalat, nämligen att den erfarenhet, som man har av det system, som nu har verkat under tio år, helt säkert är sådan, att riksdagen utan oro bör kunna giva sig in på en förlängning av kontraktet med aktiebolaget svenska tobaksmonopolet på ytterligare fem år. Vad som särskilt talar för ett fullföljande på den väg, som staten en gång har slagit in på, är just den av bevillningsutskottets ordförande framförda synpunkten, att det här gäller en vara, på vilken staten uttager så ofantligt stora belopp i form av skatt, och att, om tobakshandeln skulle drivas under andra former, kontrollen för uttagandet av skattebeloppen helt säkert skulle bereda synnerligen stora svårigheter.

Ang.
statsmonopolet
å tobaks-
tillverkningen.

(Forts.)

Herr Röing har till mig framfört ett par önskingar, som jag skall be att få beröra. Den första var ett önskemål att chefen för finansdepartementet skulle ägna sin uppmärksamhet åt i vad mån prisnivån på den utländska tobaksmarknaden under året kan ändras, och att, därest denna nivå skulle stiga, Kungl. Maj:t nästa år bör inkomma med proposition till riksdagen med förslag till ändrad beskattning för tobaksimporten. Herr Röing är angelägen om, dels att importen skall i något så när obehindrad utsträckning kunna bibehållas, dels att importhandeln skall kunna existera som en bärkraftig näring. För min del inser jag, vilken stor vikt importhandeln har, när det gäller ett system, sådant som nu tillämpas. Jag har också ansett det vara angeläget att se till, att inte importörernas ställning försvåras, och att importen alltså icke sjunker alltför långt ner, utan att tobaksmonopolet verkligen har en kännbar konkurrens från utlandet. I sådant syfte sänkte ju riksdagen redan förra året den särskilda skatten å färdiga tobaksvaror, och vid den prövning, som nu skett av skattefrågorna, ha ytterligare lindringar i skattesatserna åstadkommits för importörerna. Jag framhåller detta alldeles särskilt i anledning av ett från importörhåll framkommet påstående i motsatt riktning. Till att börja med har någon sänkning i den totala belastningen ägt rum för importerade varor. Vidare hava skattesatserna förskjutits i den riktningen, att de ställa sig relativt gynnsammare för importörerna än för tobaksmonopolet i jämförelse med de skattesatser, som för närvarande gälla. Dessutom hava importörerna fått en mycket stor fördel däri genom, att den licens, som importörerna skola erlägga till tobaksmonopolet, i lagstiftningen fixerats att utgå med högst 14 %.

Jag vill också fästa uppmärksamheten på den fördel, som beretts importörerna, däri genom att de få möjlighet att använda ett tobaksskattelager. Genom borttagandet av tullen å färdiga tobaksvaror och genom inrättandet av detta tobaksskattelager behöva icke importörerna taga ut sina varor förrän just i själva försäljningsögonblicket, d. v. s. det tillfälle, då de själva kunna sälja dem; och alltså behöva de icke förrän vid detta tillfälle erlägga någon avgift vare sig licensavgift eller skatt. I motsats till vad som nu är fallet ha de nämligen möjlighet att taga ut så stora eller små kvantiteter som helst. Detta är en väsentlig fördel, och därvid har man, såvitt jag kan förstå, på ett mycket lyckligt sätt löst den stora och svåra frågan, som till en början föreföll så gott som olöslig, nämligen frågan om restitutionerna.

Herr Röing har anfört vissa siffror för att visa till vilka låga pris tobaksvarorna måste inköpas i utlandet för att detaljisterna och importörerna skola kunna få skäligen avans. Ja, dessa siffror äro, såvitt jag kan finna, i ungefärlig överensstämmelse med dem, som ha ställts till mitt förfogande. Det är ett faktum, att de utländska tobaksvarorna äro så billiga. Det går dock icke för sig att vid fastställandet av skattesatserna endast jämföra inköpspriserna för tobaksvarorna i utlandet med det svenska monopolets tillverkningskostnader. Det är nämligen ett par speciella fakta, som man härvid får taga hänsyn till. Det ena är, att importörerna alltid lämna högre rabatt än monopolet, vilket ju också framgick av herr Röings siffror. Skulle tobaksmonopolet höja rabattsatserna till detaljisterna, är jag övertygad om, att importörerna i samma ögonblick skulle höja sina. På grund härav hava detaljisterna ett visst intresse av att bjuda ut importörernas varor framför monopolets. Ett annat faktum är, att icke alla äro så övertygade om förträffligheten av det svenska tobaksmonopolets varor, som utskottets ärade ordförande, utan det finnes många, som gärna a priori föredraga utländska cigarrer. Om smaken bör man ju icke diskutera, och att fastställa i siffror de utländska varornas kvalitet och sedan jämföra kvaliteten hos dessa varor med inom landet tillverkade är naturligtvis omöjligt. Problemet att avvåga skattesatserna är därför icke lätt, och man kommer, som jag redan uttalade förra

gången, då denna fråga behandlades av kammaren, till det resultatet, att man nog nödgas ändra och jämka på dessa skattesatser kanske vart annat och vart tredje år, ja, vi få hoppas, att det icke behöver bli ännu oftare.

Herr Röing nämnde också någonting om dessa olycksaliga tobaksvaror, som inkommit för länge sedan, och som nu befinna sig i ett dåligt skick hos en del handlande, vilka hava svårt att bli va av med dem. Det är tal om att antingen försöka exportera dem eller lämna in dem till tobaksmonopolet för förstöring. Utskottet har nu föreslagit, att dessa handlande skola få en lindring i den skatt, som de skola erlägga för dessa varor. Man vill, att ett visst belopp av erlagd skatt skall restitueras. Herr Röing har ifrågasatt, att man i finansdepartementet, när framställningar inkomma, skall undersöka, hur stora belopp det kan bli fråga om att restituera, därest man skulle vilja gå så långt, att tobaksmonopolet även skulle återbetala licensavgiften. Det är en framställning, som jag anser vara värd att taga hänsyn till. Det är intet tvivel om, att dessa importörer, i vad det gäller de varor, det här är fråga om, hava kommit i en rätt så olycklig situation. Givetvis måste man även taga hänsyn till den statsfinansiella sidan av saken. Att frågan i varje fall skall hava finansdepartementets uppmärksamhet, tror jag mig kunna utlova.

Här föreligger endast en reservation — jag bortser från herr Lithanders yrkande, som jag redan har behandlat — nämligen den, som går ut på, att man skulle bibehålla råtabakstullen. Härför har anförts åtskilliga skäl. För min del vill jag förklara, att man naturligtvis icke har företagit denna förändring i syfte att beröva några samhällen den på tobaken utgående tolaggersättningen. Det har varit helt andra skäl, som ha varit bestämmande. Först och främst har man härigenom ernått en arbetsbesparing. Det blir också en något minskad kostnad för det allmänna därigenom att råtabakstullen bortfaller och skatteläggningen endast behöver ske vid ett tillfälle, nämligen då varan lämnas ut från tobaksmonopolet. Den synpunkten har spelat en viss roll. Dessutom har man ju på detta sätt effektuerat den framställning, som riksdagen gjorde föregående år. Riksdagen uttalade nämligen då önskan om en förenklad beskattningsform. Här hava vi nu just lyckats komma fram till något synnerligen enkelt i den vägen. På grund av denna förenkling blir det också i framtiden, när det blir fråga om modifikationer i dessa bestämmelser, lättare att åstadkomma de förändringar, som kunna bli nödvändiga; det blir lättare att kunna åstadkomma den rätta avvägningen i skattesatserna. Det har alltså varit dessa skäl, som ha varit bestämmande för Kungl. Maj:t, då Kungl. Maj:t föreslagit råtabakstullens borttagande.

Nu säger man emellertid här, att Kungl. Maj:t ej bort ha gjort detta och samtidigt föreslagit en höjning av tobaksskatten. För min del måste jag liksom utskottets ärade ordförande bestämt hålla på den synpunkten, att det vore synnerligen olyckligt, om man skulle låta frågan om tullförhöjning eller tullsänkning bestämmas med hänsyn till tolaggersättningen, och det torde vara svårt att se, varthän man under sådana förhållanden skulle komma. Något sådant kan aldrig vara riktigt. I den punkten har ju herr Röing framfört vägande skäl och därvid särskilt pekat på de tullförhöjningar, som nyligen åstadkommits.

Jag skulle kunna tillägga ytterligare något för att visa att de billighets-skäl, som hava omnämnts av motionärerna, egentligen icke existera. Det förhåller sig nämligen så, att de samhällen, som nu uppbära tolaggersättning och hädanefter få någon sänkning av densamma, i själva verket blivit gynnade genom tobaksmonopolets tillkomst. Före tobaksmonopolets tillkomst fanns det tobaksfabriker på 29 platser. Nu finnes det tobaksfabriker på endast 10 platser. De samhällen som nu drabbas av minskningen i tolaggersättning ha såle-

Ang.
statsmonopolet
å tobaks-
tullrederingen.
(Forts.)

Ang.
statsmonopolet
å tobaks-
tillverkningen.
(Forts.)

des gynnats på andra samhällens bekostnad och man skulle kanske kunna framställa den anmärkningen att de städer, där tobaksmonopolet lagt ner sina fabriker, borde ha ersättning. Det vore väl ändå att driva saken något för långt. Herr Nylander nämnde beloppen för den här ifrågakommande minskningen i tolagersättning, vilka, såvitt jag kan finna, överensstämna med mina siffror. Jag skall emellertid be att få lägga fram några andra siffror, som man också får taga hänsyn till, ifall någon skulle anse, att billighetsskäl här borde vara de avgörande, ehuru jag samtidigt för min del vill säga, att sådana skäl äro saken fullständigt ovidkommande i detta fall. Jag vill nämna det förhållandet, att Stockholm uppburit i kommunalskatt från tobaksmonopolet i genomsnitt för de sista fyra åren 633,000 kronor, Göteborg 120,750 kr., Malmö 124,000 kr., Karlskrona 53,250 kr., Södertälje 59,500 kr., Karlstad 6,500 kr., Härnösand 128,750 kr., Gävle 55,500 kr. och Norrköping 51,500 kr. Det är ju betydliga belopp; och jag går ut ifrån, att dessa samhällen också hava åtskilliga andra förmåner av tobaksmonopol utöver kommunalskatten.

Såvitt jag kan förstå, föreligger således ingen anledning att taga för stor hänsyn till de gamla bestämmelserna om tolag.

Vad minuthandlarnas ställning beträffar, har jag icke mycket att tillägga utöver det, som är sagt i propositionen. För min del har jag ju redan vid en interpellation i kammaren för några år sedan givit uttryck för den åskådning, som jag har, när det gäller dessa detaljisters förhållanden. Det är alldeles givet, att många av dem sitta i en svår ställning, nämligen alla de, som hava en alltför låg omsättning; och jag har i propositionen pekat på eller åtminstone antytt vissa utvägar, som erbjuder möjligheter för monoopolet att förbättra tobaksspecialisternas ställning. Jag tänker närmast då på, att man utan ökning av försäljningskostnaden skulle kunna taga bort någon del av rabatten från sådana, som egentligen icke äro handlande, nämligen kioskinnehavare och andra för att i stället överflytta denna del av rabatten på tobaksspecialisterna. Detta borde i någon mån lätta deras ställning; men att gå in på någon detaljdiskussion härvidlag anser jag icke vara riktigt, ty detta är frågor, som man bör överlämna till monoopolets styrelse att avgöra. Jag är övertygad, att även om det kan synas, som om det finnes en liten friktion och ibland t. o. m. en ganska stark sådan, så går det dock i stort sett ganska bra. Jag är övertygad om att efter fortsatt samarbete mellan dessa parter missljuften även på detta område skola förstummas.

Herr Lithander: Herr talman! Jag begärde ordet, när herr Röing gjorde gällande och gjorde sig till tolk för att riksdagen borde värna om sin rätt att höja och sänka tullar. Jag har nu aldrig varit med om att herr Röing velat höja någon tull, men väl har jag varit med om att han velat sänka sådana. I alla fall måtte han hava missförstått mig i mitt första anförande. Jag gav emellertid ett mycket tydligt uttryck åt min uppfattning, att det icke är meningen att i den ringaste mån beskära riksdagens rätt att höja och sänka tullar, ty den vill jag lika väl som utskottets ärade ordförande hålla oförkränt. Vad jag emellertid reagerade mot var, att man i realiteten behåller tullen, i det man blott kallar den för något annat, vilket har den påföljden, att en hel del av rikets större städer bliva av med en inkomst på tillhoppa 300,000 kronor per år. Jag ville fästa uppmärksamheten på, att i samband med denna inkomst, som kallas för tolagsmedel, påvila dessa städer vissa utgifter. För övrigt användas tolagsmedlen för åtskilliga ändamål, till vilkas bestridande medel hädanefter måste tagas på annat vis ur skattemedel. Jag erinrar mig sedan den tid, då jag var kassaförvaltare för Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg, att vi hade inkomst av tolagsmedel, och på samma sätt förhåller det sig nog med andra

städer, att de använda dessa inkomster för åtskilliga behjärtansvärda ändamål, för vilkas tillgodoseende man nu får söka medel på annat håll.

Finansministern yttrade, att det icke var regeringens syftemål att beröva städerna 300,000 kronor om året, och jag tror honom på hans ord. Men om det icke varit finansministerns syftemål att göra detta och han likväl vid frågens prövning finner att man i alla fall kommer till det resultatet, förefaller det mig med min kännedom om honom, att det skulle hava varit naturligt och för honom mest tilltalande, om han träffat åtgärder, varigenom åt samhällena givits vederlag för vad regeringen på detta vis, utan att mena det och utan att vilja det, toge ifrån dem.

Herr statsrådet sade vidare, att de samhällen, som haft tolag, hava gynnats på annat vis genom monopolen, och han fäste uppmärksamheten på, att det förr var 29 samhällen, om jag minns rätt, som haft tobaksindustri. Nu är denna industri koncentrerad på 10 orter. Jag skall nu icke tala om dem, som blivit av med denna industri, men om vi tänka på de 10, som äro kvar, så hade, såvitt jag vet, de flesta av dem på sin tid blomstrande och givande industrier i tobaksnäringsen, kanske med några få undantag, så att de hade även förut avsevärda inkomster av denna näring. Han nämnde t. ex. siffran för Gävle, nämligen 55,000 kronor. I Gävle fanns det förr i tiden en mycket förnämlig tobaksindustri, och jag tror, att det samhället hade på den tiden väl sina 55,000 kronor därifrån. Saken ligger i alla fall så, att om man tager bort 300,000 kronor från dessa städer, så blir det i alla fall, hur man än vänder på saken, 300,000 kronor mindre för dem; och som jag sagt, detta betyder icke så litet för en hel del av dem.

Nu nämnde statsrådet, och det har även talats om förut, att detta är i viss mån vad riksdagen begärt, nämligen en förenkling. Den kungliga propositionen innebär ju en förenkling; men i avseende å denna tull vill jag säga, att jag knappast tror, att förenklingen var så oundgängligen nödvändig, att man behövt tillgripa denna åtgärd. Vi hava nämligen en gång varit och sett, hur det går till vid monopolen. Det var då bevillningsutskottet gjorde ett besök därstädes. Då framgick det, att det, i motsats till vad som eljest är fallet vid förtullning, var ordnat så, att rådetobakslagren fingo komma in i monopolens magasin, varefter man fick betala tullen efter bokföring, alltså efter redogörelse en gång i månaden eller eljest periodvis, hur tiderna nu kunna hava varit ordnade, för vad som uttagits. Det var så förenklat, att det kunde stå såsom ett fullkomligt ideal för var och en, som har med förtullning att göra, om det alltid kunde ske så. På denna punkt var det alltså icke nödvändigt att förenkla den förtullning bokföringsvis, som redan nu äger rum inom tobaksmonopolen.

Jag erkänner villigt, att tobaksskattelagret är ett obestriddigt framsteg, även om man inte når fullt dithän, som statsrådet sade, nämligen att importörerna få betala tullen först i försäljningsögonblicket. Fullt så blir det som sagt icke, men det blir i alla fall en väsentlig förbättring mot vad det varit förut. Tobaksmonopolen har en sådan möjlighet att först i försäljningsögonblicket förtulla sina varor, vilket däremot som sagt icke är fallet med dem, som först få taga ut lagret, ty det är först när lagret säljes, som försäljningsögonblicket inträder.

Herr statsrådet sade, att om vi skulle gå in på frågan om monopol eller enskild drift, så skulle kammarens plenum bliva långvarigt. Jag skulle vilja säga, att detta må gärna vara hänt, därest monopolen blir kortvarigt. Jag tror, att vi skulle kunna hava den känslan litet var, att det hade varit en synnerligen väl använd natt, som vi med glädje skulle tänka tillbaka på under långliga tider, om vi nått det resultatet, att vi gjort slut på monopolen.

Jag ber, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande.

Ang.
statsmonopolet
å tobaks-
tillverkningen.
(Forts.)

Herr Hamilton: Herr talman! Den nu pågående debatten för mina tankar tillbaka några årtionden till lantmannapartiets glansdagar, då yrkanden framställdes därom, att till städerna utgående tolagsmedel skulle indragas. Man ansåg, att detta vore gamla privilegier, vilka såsom alla privilegier vore oberättigade. Även om man har den uppfattningen, att dessa medel icke kunna dragas in, med mindre man avlyfter från städerna vissa skyldigheter, måste man likväl erkänna, att de anspråk, som framställdes av herr Nylander och även av herr Lithander, äro något djärva. Skulle man bifalla dessa yrkanden, skulle detta innebära, att riksdagen icke skulle hava rättighet att ändra sin tullagstiftning i riktning nedåt, med mindre den lämnade skadestånd åt de s. k. storstäderna. Herr Nylander drog fram en hel del siffror, utvisande vad storstäderna skulle förlora, men har herr Nylander räknat ut, vilka förhöjda inkomster dessa storstäder fått genom införande av vissa finansstullar? Jag tror, att dessa fullt ut kompensera vad som nu skulle gå förlorat för städerna. Det förefaller mig verkligen, när jag hör dessa representanters uttalande, som om man inom kort borde taga upp frågan om tolagsmedlens utgående och då icke grunda avgörandet på de förhöjda tolagsmedel, som hava kommit dessa storstäder till del på grund av de förhöjda tullarna, utan i stället gå några årtionden tillbaka i tiden, då dessa tolagsmedel ansågos ersätta vissa skyldigheter för storstäderna.

Jag skall icke fortsätta debatten, men jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Hedvall: Herr talman! Det förhåller sig utan tvivel så, som här framhållits av åtskilliga talare och bland andra herr Lithander, att därest riksdagen, något som jag inom parentes sagt hoppas skall bliva fallet, bifaller Kungl. Maj:ts förslag, kommer detta att inverka på så sätt att vissa städer förlora viss del av den till dem nu utgående tolagsersättningen. Det har ju förut omtalats, vilka städer det här gäller, och jag behöver därför icke upprepa det. Det har för Göteborgs vidkommande sagts, att summan, därest man tar hänsyn till 1923 års siffror, skulle komma att röra sig omkring ett belopp av 43,000 kronor. Klart är, att för Göteborgs del spelar denna summa icke någon avgörande roll, men lika klart är att den likväl spelar en roll, om än icke, skulle jag tro, så stor som i vissa mindre städers finanser. Tydligt är ju, att frågan för dessa städer är åtskilligt viktigare.

När jag läste den kungliga propositionen, gjorde jag emellertid omedelbart en undersökning. Jag tänkte nämligen, i likhet med åtskilliga andra, motionera rörande denna tolagsersättning, men jag kom till det resultatet, att hur viktig denna fråga än är för vissa mindre städer och kanske också för Göteborg, jag ändå borde avstå från min avsikt att frambara någon motion. Detta berodde först och främst därpå, att jag kom till den övertygelsen att, därest jag skulle komma dit jag verkligen syftade, skulle jag nödgas yrka avslag å en av kärnpunkterna i den kungliga propositionen, nämligen den som rör beskattningens omläggning; och detta var något, som jag icke ansåg mig kunna göra, när jag anser, att denna omläggning både är riktig och medför vissa fördelar.

Nu kom ju frågan ändå fram till riksdagens prövning, genom att det väcktes motioner om vederlag för denna förlorade tolagsersättning; och jag var också ett tag inne på den sidan av saken, eller rättare sagt inne på den vägen, men jag avstod också här från att fullfölja min tankegång, detta beroende därpå, att jag råkade kasta en blick på vad riksdagen förut har åtgjort i denna fråga. Jag fick då se, att riksdagen redan ganska tidigt, nämligen 1906, på hemställan av statsrevisorerna haft denna fråga om tolagsersättningen under omprövning. Statsrevisorerna ansågo nämligen — jag vet icke om det var 1905 eller 1906, men riksdagens initiativ togs 1906 — att tolagsersättningen, vilken redan då ut-

gick till vissa städer. på grund av den ökade tulluppbörden hade blivit alldeles för stor och icke stod i rimligt förhållande till den mistade tolagen; och det be-
 gärdes därför av dessa revisorer, att riksdagen skulle besluta en utredning, vilket
 den ju också gjorde.

Ang.
 statsmonopolet
 å tobaks-
 tillverkningen.
 (Forts.)

Jag vill fästa uppmärksamheten på att vi redan en gång tidigare i år haft, åtminstone delvis, denna fråga under behandling. Det var under sjunde huvudtiteln, när riksdagen beslöt att öka den nu utgående tolagersättningen från 5,000,000 kr. med 1,000,000 kr. till 6,000,000 kr. Jag finner mig föranlåten att något citera vad statsutskottet hade att säga i frågan. Det lämnar en kort redogörelse för frågans förhistoria och säger som följer:

»I skrivelse den 27 april 1906 (nr 87) i anledning av riksdagens år 1905 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1904 framhöll riksdagen bland annat, hurusom en avsevärd höjning inträtt i den vissa städer år 1857 tillerkända ersättningen för mistad tolag genom den under senare tider ändrade tullagsstiftningen. Ehuru väl riksdagen ej ville förneka, att de utgifter, till vilkas bestridande tolagersättningen vore avsedd att bereda städerna medel, samtidigt stegrats, fann riksdagen sagda förhållande utgöra grundad anledning att till utredning företaga frågan, i vilka avseenden med hänsyn till alla på saken inverkan omständigheter någon reglering av sagda tolagersättning borde verkställas, och anhöll riksdagen fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte verkställa utredning, i vilka avseenden reglering av den till vissa stapelstäder utgående tolagersättningen borde äga rum samt därefter till riksdagen inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.»

Utskottet har en hel del annat att säga, men jag skall endast anföra slutkläm- men, där utskottet yttrar:

»Under erinran härom och då den av Kungl. Maj:t nu föreslagna förhöjningen av anslaget, vilken förhöjning utskottet funnit sig böra tillstyrka, måste anses utgöra en anledning, att utredningen i fråga skyndsammast möjligt slutföres, har utskottet velat uttala önskvärldheten härav samt att förslag i ämnet snarast föreläggas riksdagen.»

Detta förslag i ämnet är ute på remiss till Svenska stadsförbundet, något som framgår av utskottets betänkande. Under sådana förhållanden, när riksdagen förut uttalat sig för att denna tolagersättning borde revideras, därför att den vore för hög, anser jag mig icke hava panna att gå fram och begära, att vi skola besluta särskilt vederlag för den minskning, som genom denna omläggning från tull till skatt skulle komma att drabba dessa städer. Jag vill emellertid, herr talman, uttala den förhoppningen, att när riksdagen en gång går att reglera den till vissa städer utgående tolagersättningen, skälig hänsyn måtte tagas till den reducering av samma ersättning, som genom den nu föreslagna åtgärden redan nu äger rum.

Jag har, herr talman, intet från utskottets hemställan avvikande yrkande.

Herr Lövgren: Herr talman, mina damer och herrar! Herr Lithander vill ha fri tävlan, och herr Röing ömmar för de illa behandlade och hårt trängda importörerna. Jag har begärt ordet för att säga, att jag inte har ett dugg samvete, när det gäller importörerna, utan skulle gärna och villigt avskaffa dem samt och synnerligen. Om det skall finnas någon import av utländska tobaksvaror, så förefaller det mig, som om monolet kunde sköta den saken lika bra som några enskilda importörer. Och då finge vi denna import utan att få en hänsynslös och illojal konkurrens med monolets egna tillverkningar. Om det skall vara monopol, så tycker jag, att det skall vara monopol och inte denna underliga blandning av bägge delarna.

Här ger monolet tobakshandlarna 15 % avans på varorna, för att de sälja dem. Detta gäller detaljisterna. Men så kommer en importör och säger: sälj mina

Ang.
statsmonopolet
å tobaks-
tillverkningen.
(Forts.)

cigarrer, så få ni 25 % eller 30 % i avans, med det resultat, att varenda tobakshandlare här i riket blir en agitator för utländsk vara. Det där stämmer ju ganska illa med det ständiga ropet: köp svenska varor. Nu är det bevisat, att en 25-öres monopolcigarr har bättre råvaror än en 50-öres, ja t. o. m. en 75-öres cigarr av utländsk tillverkning. Men det råder en ganska stor vidskepelse härvidlag, och när vidskepelsen underhålles av varenda tobakshandlare här i landet, så är det inte underligt, att den växer och breder ut sig. Folk tror, att monopolet har dåliga varor, medan det i själva verket har bättre varor än dem som importerats från utlandet.

Jag tycker över huvud, att det är en ynkedom av Sveriges riksdag att låta ett så avvita förhållande fortvara. Här gå tobaksarbetarna arbetslösa, men vi importera stora massor av utländska cigarrer, trots att det är ett faktum, att de av monopolet tillverkade cigarrerna äro lika bra och bättre än de utländska. Och detta sker endast därför att importörerna betala högre avans på försäljningen än monopolet gör.

Så säger man, att detaljisterna, som sälja tobak, äro så hårt trängda. Ja, minska då deras antal, så att de, som finnas kvar, kunna leva ordentligt. Jag vet, att de kooperativa föreningarna och övriga diversehandlare ute på landsbygden anse tobaken vara en av de mest lukrativa varor, som de över huvud ha att sälja. Varför skola vi driva upp avansen för försäljning av tobak till 30 % av varans värde, när det är möjligt att tillhandahålla allmänheten dessa varor till mycket billigare pris? Varför skola vi gynna utländska fabrikat på bekostnad av de svenska, när det likväl är ett faktum, att de svenska monopolvarorna äro bättre än den utifrån importerade varan? Jag tycker, att detta är avvita. Men man kan ju inte få en syl i vädret för den synpunkten nu, herr talman!

Jag kan inte framställa något annat yrkande än om bifall till utskottets förslag, men jag har velat, till den kraft och verkan det hava kan, nedlägga en protest mot hela den kommers, som drives här i riket av cigarrimportörerna.

Herr Röing: Herr talman! Jag ber att få tacka herr statsrådet och chefen för finansdepartementet för det svar, han lämnat mig. Det är alldeles riktigt, såsom herr statsrådet framhöll, att vid den tidpunkt, då, enligt vad jag antar, propositionen utarbetades, priserna å utländska tobaksvaror voro sådana, som herr statsrådet angav, och att det då var möjligt att i utlandet köpa tobaksvaror till de priser, han nämnde. Men sedan dess har som bekant prisnivån förändrat sig högst avsevärt. Och skulle det visa sig, att denna förändrade prisnivå upprätthålles, så är det nödvändigt att en kommande riksdag vidtager de ändringar i utländska tobaksvarors beskattning som behövas.

Herr Lithander missförstod mitt sista yttrande. Jag framhöll icke, att riksdagen måste hålla på principen att det tillkommer endast riksdagen att höja och sänka tullar, utan jag yttrade att riksdagen måste hålla på den principen, att riksdagen bestämmer sin skattelagstiftning så, som riksdagen anser lämpligast, även om ett beslut medför sådana konsekvenser, som ett antagande av denna proposition medför, nämligen att vissa städer erhålla minskade toiagsinkomster. Herr Lithander påstod, att jag aldrig skulle ha varit med om att höja några tullar. Jag förstår icke, att han såsom mången kamrat till mig i bevillningsutskottet ej erinrar sig, att jag år 1921 var med om de då föreslagna förhöjningarna av vissa finanstullar samt även med min röst bidrog till 1922 års riksdagsbeslut att höja kaffetullen till 50 öre.

Herr Lövgren i Nyborg framförde i sitt anförande en från propositionen avvikande principiell ståndpunkt. Jag medgiver, att det finnes vissa skäl, som kunna tala för ett rent statsmonopol med fullständigt förbud för varje annan än tobaksmonopolet att importera utländska tobaksvaror. Men den principen, herr Lövgren, underkändes av riksdagen år 1914. Riksdagen ansåg då, att

man just ur de synpunkter, som herr statsrådet och chefen för finansdepartementet framhöll, borde ha denna konkurrens vid sidan av tobaksmonopolet.

Herr Lövgren i Nyborg framställde inget yrkande, och han medgav själv, att han näppeligen kunde göra något yrkande i frågans nuvarande läge. Nej, däri har han fullständigt rätt, ity att ett bifall till ett yrkande, som skulle överensstämma med hans åsikt, skulle leda till ersättning som ej kunde beräknas till de köpmän, som skulle förlora sin nuvarande rättighet att importera utländska tobaksvaror. För dessa importörer skulle det i sanning, antager jag, icke vara till någon större nackdel, om riksdagen fattade ett beslut i överensstämmelse med herr Lövgrens åsikt, därest skälig ersättning lämnades dessa grossister. Ty skola de löpa den risken, att majoriteten av riksdagens ledamöter delar den ståndpunkt, herr Lövgren i Nyborg gav uttryck åt då han sade, att han icke har något samvete alls gentemot importörerna, då befinna de sig verkligen i ett sådant osäkerhetstillstånd, att de helt visst föredraga att mot skälig ersättning tvingas nedlägga sin nuvarande verksamhet än att fortsätta sin näring.

Ikke vittnar det heller om någon större kärlek till friheten, när herr Lövgren i Nyborg såsom ett önskemål framhöll, att man skulle genom lagstiftning eller genom annan anordning bestämma, hur många människor i denna »frihetens stamort på jorden» skola ha rättighet att sälja svenska tobaksvaror. Vi ha gudskelov, herr Lövgren i Nyborg, ännu en näringsfrihetsförordning, och jag hoppas, att det skall dröja mycket länge, innan riksdagen gör någon ändring i den förordningen.

Jag ber, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande.

Herr Nylander: Herr talman! Även jag ber att få inlägga en bestämd gensaga mot det sätt, varpå herr Lövgren uttalade sig om importhandeln av cigarrer. Denna är dock en enligt svensk lag skyddad näring. Herr Lövgren brukar ibland också uppträda till förmån för svenska näringar, exempelvis fisket, och jag brukar ofta vara med herr Lövgren i hans resonemang därvidlag. Den ena näringen är emellertid så god som den andra, varför jag är övertygad om, att herr Lövgren vid närmare eftertanke skall finna, att han i sitt anförande gjorde sig skyldig till överord, som han borde taga tillbaka.

Herr Hamilton nämnde, att det här gällde vissa storstäder. Ja, mina herrar, jag ber tusen gången om ursäkt om jag på något sätt generar mina medmotionärer, när jag vågar påstå, att bland de städer, som av tolagsersättningen beröras, finnas sådana, som icke äro några storstäder. Må man nu icke taga detta illa upp och gå emot förslaget för den skull. Södertälje, Karlstad, Härnösand, ja t. o. m. Karlskrona kunna nämligen näppeligen räknas till storstäderna. Saken ligger nog på en mera bred basis.

Jag begärde emellertid icke ordet för att säga detta utan för att ytterligare poängtera den principiella ståndpunkt, som jag förut gjorde mig till tolk för. Med anledning av herr finansministerns yttrande vill jag tillägga, att jag är den första att erkänna, att de städer, som här beröras, ha vissa fördelar av att rörelsen är förlagd till dem och att importen går över dem. Men det kan icke förnekas, att dessa fördelar bli mindre genom detta förslag. Ställer man sig på den principiella ståndpunkt, som vi intagit, så saknar man därför all anledning att frågå densamma. Ty inkomsterna bli dock realiter så avsevärt minskade, som de siffror angiva, vilka finnas återgivna i den kungl. propositionen.

Jag vill till slut för undvikande av varje missförstånd i fråga om vår ståndpunkt för framtiden samt i anslutning till det anförande, jag nyss höll, be att få hänvisa till den punkt i reservationen, som återfinnes längst ned på sidan 32, nämligen att »därest riksdagen skulle biträda den av oss sålunda hävdade uppfattningen, får detta enligt vår mening icke uppfattas som om riksdagen vare

Ang.
statsmonopolet
å tobaks-
tillverknigen.
(Forts.)

Ang.
statsmonopolet
å tobaks-
tillverkningen.
(Forts.)

sig tagit någon principiell ståndpunkt till frågan om städernas rätt till tolagsersättning eller för framtiden bundit sig att icke genomföra en omläggning från tull till skatt utan att bereda städerna kompensation för minskad tolagsersättning».

Herr talman, jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet **Beskow**: Herr talman, endast ett par anmärkningar. Herr Lithander menade, att tobaksskattelagret icke skulle erbjuda fullt de fördelar, som jag angivit, nämligen bl. a. att importörerna kunna taga ut varorna i försäljningsögonblicket. Herr Lithander tycktes vara av den meningen, att importörerna skulle föra varorna till egna lager och först därefter distribuera dem till detaljisterna. Men detta är icke meningen, utan meningen är just den, att importörerna skola slippa ha egna lager. De lager, de skola begagna, skola just vara tobaksskattelagren.

Beträffande frågan om tolagen menade herr Lithander, att städerna ju tillfördes betydande fördelar redan före tobaksmonopolets tillkomst. Såvitt jag är riktigt underrättad, så var det dock på den tiden icke tal om så stora belopp som nu. Jag vidhåller emellertid, att billighetssynpunkten ha vi ingen anledning att syssla alltför mycket med.

Vad herr Nylanders principiella ståndpunkt beträffar, tycker jag, att den för städernas vidkommande kan uttryckas så: Jag har hittills haft så och så stora inkomster, och dem vill jag inte bli av med. Det tycks vara hela principen.

Herr **Lövgren**: Herr talman! Jag vill säga gent emot herr Nylander, att det är väl ändå skillnad på näring och näring. Fisket och en hel del andra näringar äro verkligen sådana, som man enligt mitt sätt att se har all anledning att gilla, men jag kan inte anse, att tobaksimporten är någonting så produktivt, att det finns skäl för svenska staten att uppmuntra den, i all synnerhet om det skall ske på bekostnad av svenska folket och medföra en försämring av det skatteinstrument, som svenska staten tillskapat. Detta skatteinstrument blir bättre och effektivare, om vi avskaffa importen, varvid också svenska varor komma i marknaden på ett helt annat sätt än nu. Med denna syn på saken kan jag inte förstå, att det ligger någonting oriktigt i min protest mot tobaksimporten. Och lever jag och kommer tillbaka till denna kammare, så lovar jag att komma med ett förslag om att avskaffa den helt och hållet, ty jag kan inte se, att den har något existensberättigande. Därmed är ingalunda sagt, att jag är fientlig mot näringarna, nämligen då det är fråga om sådana näringar, som det finns något sunt förnuft i. Men det kan jag inte anse, att det gör i tobaksimporten.

Herr Röing ansåg, att det var frihetsfientligt av mig att vilja inskränka tobakshandlarnas antal. Ja, det kan det ju vara på sätt och vis. Men det är väl ändå bättre, att det finns ett litet antal tobakshandlare, som kunna leva något så när hyggligt på sin rörelse, än att det finns ett flertal, som föra en proletär tillvaro och som faktiskt inte kunna leva utan att skaffa sig en massa andra sysselsättningar också. Jag tycker, att det finns ingen rim och reson i att ha ett sådant antal tobakshandlare, som man har här i Stockholm. Jag hoppas därför, att man skall inskränka deras antal, och jag tror, att tobaksmonopolet redan nu har makt att göra detta. Det strider väl för övrigt inte mera mot friheten, än vad det gör, när vissa truster och karteller minska antalet av de detaljister, som få lov att sälja deras varor. Och dessa truster och karteller äro ju konsekvensen av herr Röings samhälle.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, 2:o) bifall till den

av herr Lithander avgivna, vid betänkandet fogade reservationen samt 3:o) bifall till det av herr Nylander under överläggningen framställda yrkandet; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

*Ang.
statsmonopolet
å tobaks-
tillverkningen.
(Forts.)*

Punkterna II) och III).

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten IV.

Lades till handlingarna.

§ 2.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget bevillningsutskottets betänkande, nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 28 oktober 1910 om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering, m. m.

*Ang. ändring
i taxerings-
förordningen
m. m.*

I en den 14 mars 1924 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 204, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

dels förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 28 oktober 1910 om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering;

dels ock förordning om ändrad lydelse av § 11 i förordningen den 6 augusti 1894 angående mantalsskrivning.

Förstnämnda författningsförslag var av följande lydelse:

Förslag

till

förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 28 oktober 1910 (nr 117) om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering.

Häri genom förordnas, att 13 § 1 mom., 14 och 16 §§, 29 § 2 och 3 mom., 30 §, 31 § 1 mom., 36 §, 47 § 1 och 2 mom. samt 54 § 3 och 7 mom. i förordningen den 28 oktober 1910 om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering ävensom det vid förordningen fogade formulär nr 1 skola i nedan angivna delar hava följande ändrade lydelse.

13 §.

1 mom. Deklarationer, som avgivas utan anmaning, skola utom i de fall, varom stadgas i tredje stycket, avlämnas antingen — — — äga rum.

Enahanda gäller i fråga om avlämnande av de upplysningar, som enligt 8 § 2 mom. meddelas.

Deklarationer, som på grund av 14 § andra och tredje styckena avgivas senare än den 15 februari, ävensom upplysningar enligt 8 § 2 mom., som meddelas senare än nämnda dag, skola avlämnas direkt till ordföranden i taxeringsnämnden.

14 §.

Deklaration på grund av 2 § 1 mom. skall vara avlämnad senast den 15 februari.

Ang. ändring
i taxerings-
förordningen
m. m.
(Forts.)

Skall deklaration jämlikt 3 § sista stycket omfatta räkenskapsår, som går till ända efter den 15 februari, eller möter eljest för den som enligt lag — — — hinder att avlämna deklaration inom den 15 februari, skall senast samma dag skriftlig anmälan därom göras hos ordföranden i taxeringsnämnden, varefter deklarationen skall avlämnas så fort ske kan och i varje fall senast den 31 mars.

Undantagsvis må, i händelse av synnerliga skäl, annan uppgiftspliktig, som därom gör framställning, kunna av taxeringsnämndens ordförande medgivas anstånd med avlämnande av deklaration. I dylikt fall skall deklarationen avlämnas så fort ske kan och senast den 15 mars.

Uppgift, som enligt 11 § skall avgivas utan anmaning, skall vara avlämnad senast den 15 februari; dock må vanligt handelsbolag — — — skall avgivas.

Deklaration och annan uppgift — — — uppgiftens avlämnande till den 31 mars, därest den — — — till ända.

16 §.

Har uppgiftspliktig — — — utöva beskattningsrätt.

Vad i 14 § är stadgat om tid för fullgörande av uppgiftsskyldighet skall gälla även om uppgift enligt denna paragraf.

Dylik uppgift, som avgives utan anmaning, skall avlämnas antingen direkt till vederbörande taxeringsnämnds ordförande — — — skall ske; dock må uppgiften, därest anstånd med densammas avgivande åtnjutits, avlämnas allenast till taxeringsnämndens ordförande.

Stadgandena i 15 § skola i tillämpliga delar gälla även beträffande uppgift, som i denna paragraf avses.

29 §.

2 mom. Före januari månads utgång skola till taxeringsnämndens ordförande avlämnas, på landet av kommunalstämmans ordförande och i stad, utom Stockholm, genom magistratens försorg, de i 36 § 2 mom. tredje stycket, 36 § 3 mom. och 47 § 3 mom. omförmälda avskrifterna av taxeringslängder och provningsnämndens särskilda längder för nästföregående år.

I stad med magistrat, utom Stockholm, är vederbörande tjänsteman berättigad — — — till taxeringsnämndens ordförande.

3 mom. Till taxeringsnämndens ordförande skall å landet häradsskrivaren och i stad, utom Stockholm, vederbörande tjänsteman avlämna dels samtidigt med mantalslängden tryckta blanketter till inkomstlängden dels ock senast den 25 mars, vid bot av tre kronor för varje överskjutande dag, på mantalslängden grundade fastighetslängder, upptagande — — — skattskyldig för fastighet, innehavaren.

30 §.

Taxeringsnämndernas sammanträden — — — biträde.

Taxeringsnämnderna i länen böra hava avslutat sina arbeten, vad angår taxeringen av fast egendom, senast den 30 april och i övrigt senast den 15 maj. I Stockholm böra taxeringsnämndernas arbeten vara avslutade senast den 15 juni.

31 §.

1 mom. Taxeringsnämnds ordförande — — — följande åligganden:

- a) att — — — upplysningar;
- b) att — — — ankomma; och åligger det därjämte ordföranden att, därest deklaration på grund av 2 § 1 mom. eller uppgift enligt 16 § första och fjärde

styckena avlämnats efter den 15 februari, å densamma göra anteckning om, när avlämnandet skett och huruvida anstånd jämlikt 14 och 16 §§ åtnjutits eller icke;

c) att — — — pensionsförsäkring.

Ang. ändring
i taxerings-
förordningen
m. m.
(Forts.)

36 §.

1 mom. Taxeringsnämndens ordförande har att på landet till häradsskrivaren och i stad till vederbörande tjänsteman överlämna de upprättade taxeringslängderna, behörigen summerade, jämte mantalslängden och taxeringsnämndens protokoll; skolande fastighetslängderna vara avlämnade senast den 5 maj och övriga handlingar senast den 20 maj.

Inom sistnämnda tid skall — — — eller icke.

2 mom. I fögderi skall häradsskrivaren ofördröjligen efter mottagandet av taxeringslängderna för nedan angivna ändamål låta avskrivna längderna i två exemplar.

Senast den 15 juni skall häradsskrivaren, vid bot av tre kronor för varje överskjutande dag, till Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet insända den ena avskriften av taxeringslängderna jämte mantalslängderna och taxeringsnämndernas protokoll.

Den andra avskriften av taxeringslängderna, i vad de angå varje särskild kommun, skall jämväl senast den 15 juni av häradsskrivaren, likaledes vid bot av tre kronor för varje överskjutande dag, tillställas vederbörande kommunalstämmas ordförande, vilken det åligger att under viss bestämd och vederbörligen kungjord tid, som icke må understiga fjorton dagar, på lämpligt och därvid även tillkännagivet ställe hålla avskriften de skattskyldiga till handa. Avskriften bör sedermera av ordföranden förvaras för att, på sätt i 29 § stadgas, överlämnas till ordföranden i påföljande årets taxeringsnämnd. Vad i detta stycke stadgas om kommunalstämmas ordförande, skall, såvitt angår till fögderiet hörande stad, gälla stadsstyrelsen.

3 mom. I stad med magistrat skall vederbörande tjänsteman ofördröjligen efter mottagandet av taxeringslängderna låta verkställa en avskrift av nämnda längder.

Denna avskrift skall jämte mantalslängden och taxeringsnämndens protokoll senast den 15 juni genom magistratens försorg insändas till Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet. Vid underlåtenhet härutinnan är den tjänsteman, vilkens försumlighet föranlett inträffat dröjsmål, förfallen till böter av tre kronor för varje dag, varmed den bestämda tiden överskrides.

Huvudskriften av taxeringslängderna skall genom magistratens försorg hållas de skattskyldiga till handa i samma ordning, som i 2 mom. tredje stycket stadgas.

4 mom. Sedan jämlikt 20 § 1 mom. i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt blivit bestämt, med vilken procent av grundbeloppen skatten skall under året utgå, har på landet häradsskrivaren och i stad vederbörande tjänsteman att ofördröjligen uträkna och i huvudskriften till taxeringslängderna införa de avgifter, som på grund av taxeringsnämndernas beslut skola påföras. varvid i särskilda kolumner skola införas den skatt, som skall erläggas jämlikt 19 § i 1 mom. i nyssnämnda förordning, och den skatt, som skall erläggas jämlikt 19 § 2 mom. i samma förordning.

Tillika åligger det nämnda tjänstemän att genom granskning av taxeringslängderna efterforska möjligen förelupen misskrivning eller annan oriktig anteckning och till kronans ombud hos prövningsnämnden så fort ske kan skriftligen framställa de anmärkningar, vartill granskningen givit anledning.

Senast den 15 juli skall för varje fögderi och stad sammandrag av taxeringslängderna insändas till Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet, på landet ome-

Ang. ändring i taxeringsförordningen m. m. (Forts.) delbart av vederbörande härads-skrivare och i stad genom magistratens försorg. Vid underlåtenhet härutinnan är den tjänsteman, vilkens försumlighet föranlett inträffat dröjsmål, förfallen till böter av tre kronor för varje dag, varmed den bestämda tiden överskrides.

5 mom. Efter uppbördens avslutande och senast den 16 december skall huvudskriften av taxeringslängderna insändas till Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet, på landet omedelbart av härads-skrivaren och i stad genom magistratens försorg.

6 mom. Vad i denna paragraf är stadgat äger icke tillämpning å Stockholms stad.

47 §.

1 mom. Alla prövningsnämndens beslut skola — — — bör ske. Taxering, som till följd av prövningsnämndens beslut tillkommit eller blivit fastställd anorlunda än taxeringsnämnden bestämt, skall dels för varje prövningsnämndens sammanträde upptagas i särskild längd, däruti de protokollsparagrafer, som innehålla dylika beslut, böra angivas, och dels antecknas vad angår Stockholm, i vederbörande taxeringslängd samt beträffande länen såväl uti den avskrift av vederbörande taxeringslängd, som jämlikt stadgandena i 36 § 2 mom. andra stycket och 3 mom. andra stycket inkommit till Kungl. Maj:ts befallningshavande, som och i huvudskriften till samma längd sedan denna jämlikt föreskriften i 36 § 5 mom. dit inkommit. Vederbörande protokollsförande åligger att med sin underskrift såväl å den särskilda längden som i Stockholm å taxeringslängden och i länen å de båda ovannämnda exemplaren av taxeringslängderna vitsorda enligt prövningsnämndens beslut införda förändringar eller gjorda tillägg.

2 mom. De hos prövningsnämnden — — — verkställande.

Efter uppbördens avslutande och senast den 16 december skola samma längder återställas till Kungl. Maj:ts befallningshavande av vederbörande härads-skrivare och magistrat.

De i 36 § 2 mom. andra stycket och 3 mom. andra stycket omförmälda avskrifterna av taxeringslängderna skola för varje fögderi och stad inom en vecka, efter det huvudskriften av samma längder jämlikt 36 § 5 mom. inkommit till Kungl. Maj:ts befallningshavande, genom befallningshavandens försorg återställas till vederbörande härads-skrivare och magistrat.

De i 36 § 1 mom. — — — där förvaras.

54 §.

3 mom. Kommun, som — — — böra angivas.

Det åligger Kungl. Maj:ts befallningshavande att senast den 20 juli varje år — — — av statsmedel gottgjord.

7 mom. Härads-skrivare äga att för de avskrifter, som det enligt 36 § 2 mom. åligger dem att upprätta, undfå ersättning med en krona arket.

Denna förordning träder i kraft:

vad angår 29 § 2 mom., 36 § 2, 3, 4, 5 och 6 mom., 47 § 1 och 2 mom. samt 54 § 3 och 7 mom. dagen efter den då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling, samt i övrigt den 1 januari 1925.

Utskottet hemställde att riksdagen måtte med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 204 icke kunnat oförändrad bifallas,

1) antaga följande förslag till

Förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 28 oktober 1910 (nr 117) om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering.

*Ang. ändring
i taxerings-
förordningen
m. m.
(Forts.)*

Härigenom förordnas, att 29 § 2 och 3 mom., 36 §, 47 § 1 och 2 mom. samt 54 § 3 och 7 mom. i förordningen den 28 oktober 1910 om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering skola i nedan angivna delar hava följande ändrade lydelse.

29 §.

2 mom. Före januari månads utgång skola till taxeringsnämndens ordförande avlämnas, på landet av kommunalstämmans ordförande och i stad, utom Stockholm, genom magistratens försorg, de i 36 § 2 mom. tredje stycket, 36 § 3 mom. och 47 § 3 mom. omförmälda avskrifterna till taxeringslängder och prövningsnämndens särskilda längder för nästföregående år.

I stad med magistrat, utom Stockholm, är vederbörande tjänsteman berättigad — — — till taxeringsnämndens ordförande.

3 mom. Till taxeringsnämndens ordförande skall å landet häradskrivaren och i stad, utom Stockholm, vederbörande tjänsteman avlämna dels samtidigt med mantalslängden tryckta blanketter till inkomstlängden, dels och senast den 25 mars, vid bot av tre kronor för varje överskjutande dag, på mantalslängden grundade fastighetslängder, upptagande — — — skattskyldig för fastighet, innehavaren.

36 §.

1 mom. Senast fem dagar — — — eller icke.

2 mom. I fogderi skall häradskrivaren ofördröjligen efter mottagandet av taxeringslängderna för nedan angivna ändamål låta avskriva längderna i två exemplar.

Senast den 15 juni skall häradskrivaren, vid bot av tre kronor för varje överskjutande dag, till Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet insända den ena avskriften av taxeringslängderna jämte mantalslängderna och taxeringsnämndernas protokoll.

Den andra avskriften av taxeringslängderna, i vad de angå varje särskild kommun, skall jämväl senast den 15 juni av häradskrivaren, likaledes vid bot av tre kronor för varje överskjutande dag, tillställas vederbörande kommunalstämmas ordförande, vilket det åligger att under viss bestämd och vederbörligen kungjord tid, som icke må understiga fjorton dagar, på lämpligt och därvid även tillkännagivet ställe hålla avskriften de skattskyldiga till handa. Avskriften bör sedermera av ordföranden förvaras för att, på sätt i 29 § stadgas, överlämnas till ordföranden i påföljande årets taxeringsnämnd. Vad i detta stycke stadgas om kommunalstämmas ordförande, skall, såvitt angår till fogderiet hörande stad, gälla stadsstyrelsen.

3 mom. I stad med magistrat skall vederbörande tjänsteman ofördröjligen efter mottagandet av taxeringslängderna låta verkställa en avskrift av nämnda längder.

Denna avskrift skall jämte mantalslängden och taxeringsnämndens protokoll senast den 15 juni genom magistratens försorg insändas till Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet. Vid underlåtenhet härutinnan är den tjänsteman, vilkens försumlighet föranlett inträffat dröjsmål, förfallen till böter av tre kronor för varje dag, varmed den bestämda tiden överskrides.

Huvudskriften av taxeringslängderna skall genom magistratens försorg hållas de skattskyldiga till handa i samma ordning, som i 2 mom. tredje stycket stadgas.

Ang. ändring
i taxerings-
förordningen
m. m.
(Forts.)

4 mom. Sedan jämlikt 20 § 1 mom. i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt blivit bestämt, med vilken procent av grundbeloppen skatten skall under året utgå, har på landet häradsskrivaren och i stad vederbörande tjänsteman att ofördröjligen uträkna och i huvudskriften till taxeringslängderna införa de avgifter, som på grund av taxeringsnämndernas beslut skola påföras, varvid i särskilda kolumner skola införas den skatt, som skall erläggas jämlikt 19 § 1 mom. i nyssnämnda förordning, och den skatt, som skall erläggas jämlikt 19 § 2 mom. i samma ordning.

Tillika åligger det nämnda tjänstemän att genom granskning av taxeringslängderna efterforska möjligen förelupen misskrivning eller annan oriktig anteckning och till kronans ombud hos prövningsnämnden så fort ske kan skriftligen framställa de anmärkningar, vartill granskningen givit anledning.

Senast den 15 juli skall för varje fögderi och stad sammandrag av taxeringslängderna insändas till Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet, på landet omedelbart av vederbörande häradsskrivare och i stad genom magistratens försorg. Vid underlåtenhet härutinnan är den tjänsteman, vilkens försumlighet föranlett inträffat dröjsmål, förfallen till böter av tre kronor för varje dag, varmed den bestämda tiden överskrides.

5 mom. Efter uppbördens avslutande och senast den 16 december skall huvudskriften av taxeringslängderna insändas till Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet, på landet omedelbart av häradsskrivaren och i stad genom magistratens försorg.

6 mom. Vad i denna paragraf är stadgat äger icke tillämpning å Stockholms stad.

47 §.

1 mom. Alla prövningsnämndens beslut skola — — bör ske. Taxering, som till följd av prövningsnämndens beslut tillkommit eller blivit fastställt annorlunda än taxeringsnämnden bestämt, skall dels för varje prövningsnämndens sammanträde upptagas i särskild längd, däruti de protokollsparagrafer, som innehålla dylika beslut, böra angivas, och dels antecknas, vad angår Stockholm, i vederbörande taxeringslängd, samt beträffande länen såväl uti den avskrift av vederbörande taxeringslängd, som jämlikt stadgandena i 36 § 2 mom. andra stycket och 3 mom. andra stycket inkommit till Kungl. Maj:ts befallningshavande, som ock i huvudskriften till samma längd, sedan denna jämlikt föreskriften i 36 § 5 mom. dit inkommit. Vederbörande protokollsförande åligger att med sin underskrift såväl å den särskilda längden som i Stockholm å taxeringslängden och i länen å de båda ovannämnda exemplaren av taxeringslängderna vitsorda enligt prövningsnämndens beslut införda förändringar eller gjorda tillägg.

2 mom. De hos prövningsnämnden — — — verkställande.

Efter uppbördens avslutande och senast den 16 december skola samma längder återställas till Kungl. Maj:ts befallningshavande av vederbörande häradsskrivare och magistrat.

De i 36 § 2 mom. andra stycket och 3 mom. andra stycket omförmälda avskrifterna av taxeringslängderna skola för varje fögderi och stad inom en vecka, efter det huvudskriften av samma längder jämlikt 36 § 5 mom. inkommit till Kungl. Maj:ts befallningshavande, genom befallningshavandens försorg återställas till vederbörande häradsskrivare och magistrat.

De i 36 § 1 mom. — — — där förvaras.

54 §.

3 mom. Kommun, som — — — böra angivas.

Det åligger Kungl. Maj:ts befallningshavande att senast den 20 juli varje år — — — av statsmedel gottgjord.

7 mom. Häreidsskrivare äga att för de avskrifter, som det enligt 36 § 2 mom. åligger dem att upprätta, undfå ersättning med en krona arket.

Ang. ändring
i taxerings-
förordningen
m. m.
(Forts.)

Denna förordning träder i kraft:

vad angår 29 § 3 mom. den 1 januari 1925,

samt i övrigt dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

2) antaga det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till förordning om ändrad lydelse av § 11 i förordningen den 6 augusti 1894 angående mantalsskrivning.

Reservation hade likväl avgivits av herrar *Olsson* i Ramsta, *Isak Svensson* och *Brännström*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med förklarande av Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke kunnat oförändrad bifallas,

a) antaga det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 28 oktober 1910 om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering med följande ändringar:

1) att 14 § erhöles följande lydelse:

14 §.

Deklaration på grund av 2 § 1 mom, skall vara avlämnad senast den 15 februari.

Skall deklamation jämlikt 3 § sista stycket omfatta räkningsår, som går till ända efter den 15 februari, eller möter eljest för den, som enligt lag — — — hinder att avlämna deklamation inom den 15 februari, skall senast samma dag skriftlig anmälan därom göras hos ordföranden i taxeringsnämnden, varefter deklamationen skall avlämnas så fort ske kan och i varje fall senast den 31 mars; dock äger i dylikt fall inländskt aktiebolag och solidariskt bankbolag åtnjuta anstånd till senast den 15 april.

Undantagsvis må, i händelse av synnerliga skäl, annan än i andra stycket omfördämd uppgiftspliktig, som därom gör framställning, kunna av taxeringsnämndens ordförande medgivas anstånd med avlämnande av deklamation. I dylikt fall skall deklamationen avlämnas så fort ske kan och senast den 15 mars.

Uppgift, som enligt 11 § skall avgivas utan anmaning, skall vara avlämnad senast den 15 februari; dock må vanligt handelsbolag — — — skall avgivas.

Deklaration och annan uppgift eller upplysning, som på grund av anmaning skall avgivas, avlämnas inom den tid, som i anmaningen förelägges; dock att den, som enligt andra stycket har rätt till anstånd med avgivande av deklamation och som därom gör anmälan, icke är skyldig att avlämna uppgiften tidigare än vid den för honom i nämnda stycke bestämda anståndstidens utgång, även om den i anmaningen förelagda tid för avlämnandet därförinnan går till ända; och

2) att det vid förslaget till förordning om ändring av taxeringsförordningen fogade formulär nr 1 erhöles viss ändrad lydelse:

b) antaga det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till förordning om ändrad lydelse av § 11 i förordningen den 6 augusti 1894 angående mantalsskrivning.

Ang. ändring
i taxerings-
förordningen
m. m.
(Forts.)

Efter föredragning av punkten 1) yttrade:

Herr **Brännström**: Herr talman, mina herrar! Då jag icke helt kunnat biträda bevillningsutskottets föreliggande betänkande utan anslutit mig till den reservation, som är fogad till detsamma, tillåter jag mig att här säga några ord.

Den kungl. proposition, som förelegat till behandling, avser att avhjälpa de missförhållanden, som yppat sig, särskilt under senare tiden, därigenom, att taxeringsnämnderna icke hunnit i rätt tid fullgöra sitt arbete. Propositionen går, i enlighet med ett förslag, avlämnat av särskilt tillkallade taxeringssakkunniga, ut dels därpå, att mantalslängderna skulle komma taxeringsnämnderna tillhanda tidigare, och dels därpå, att deklarationerna skulle avlämnas tidigare än för närvarande. Vad beträffar det första av dessa förslag, nämligen förslaget angående mantalslängdernas tidigare avlämnande till taxeringsnämnderna, har inom utskottet icke rått några delade meningar. Det är endast beträffande den andra punkten, som meningarna gå isär.

Man kan ju konstatera, och detta har också så gott som enstämmigt framhållits i de yttranden från länsstyrelserna, som finnas refererade i propositionen, att taxeringsnämnderna icke hunnit fullgöra sina arbeten inom den i lag föreskrivna tiden. Man frågar sig kanske, varför detta förhållande inträtt. Orsaken därtill är naturligtvis den, att under det att tiden för deklarationernas avgivande inte har ändrats sedan år 1910, så har däremot beträffande deklarationsplikten en avsevärd utsträckning ägt rum. År 1910 ålades ju deklarationsplikt endast dem, som hade minst 800 kronors inkomst eller minst 6,000 kronors förmögenhet, varemot deklarationsplikt nu åligger var och en, vars inkomst, däri inberäknad en sextiondedel av förmögenheten, uppgår till minst 600 kronor. Det är alltså en avsevärd utökning av deklarationsplikten, som inträtt. Därtill komma givetvis också alla de ändringar i skatteförordningarna, som tillkommit under de senare åren och som göra taxeringsarbetet mera invecklat.

En av de viktigaste orsakerna till att man önskar, att taxeringsnämnderna skola kunna i rätt tid och om möjligt till och med tidigare än för närvarande är stadgat fullgöra sitt arbete, är emellertid budgetårets omläggning. Det har ju, som statsrådet och chefen för finansdepartementet anför, funnits en önskan om, att man här i riksdagen skall kunna hålla sig à jour med de skattebelopp, som man har att förvänta för det innevarande budgetåret. Utskottet säger, att denna synpunkt icke är så vägande, därför att för Stockholms stad, som har en senare tidpunkt, inom vilken arbetet skall vara avslutat, uppgår inkomst- och förmögenhetsskatten till så stort belopp som $\frac{1}{3}$ av hela skatten för riket, varför man utan kännedom om utfallet av taxeringen i Stockholm icke kan få någon fullständig överblick över inkomst- och förmögenhetsskatten för året. Jag förmodar dock, att det är av mycket stor betydelse att få reda på den större delen, nämligen dessa $\frac{2}{3}$, och jag förmodar, att det finnes möjlighet att på något sätt kunna erhålla åtminstone någon kännedom om inkomst- och förmögenhetsskatten för Stockholms stad, så att man därigenom kan få en god överblick över skattebeloppen.

Nu har jag den bestämda meningen, och jag grundar den på ganska lång erfarenhet vid taxeringsgöromål, att ett mycket stort antal skattskyldiga och deklarationspliktiga utan olägenhet kunna fullgöra deklarationsplikten betydligt tidigare än nu är bestämt. Detta gäller särskilt en del mindre jordbrukare, som oftast ej ha någon bokföring utom de anteckningar, som de gjort, och som skola inpassas i den tilläggsblankett, som finnes fogad till deklarationsblanketten. Detta kan mycket väl låta sig göra i januari eller början av februari. Man skulle här möjligen kunna invända, att det finnes intet hinder för dem att fullgöra detta så tidigt redan nu. Men det har dock blivit en praxis, som, efter vad jag erfarit, är allmän inom hela landet, den nämligen, att man ej avlämnar de-

klARATION, trots att man kunnat göra det, förrän de sista dagarna av den tid, inom vilken deklARATIONEN skall vara avlämnad. Det är ju också uppenbart, att tjänstemän och löntagare utan någon som helst olägenhet skulle kunna avlämna sin deklARATION väsentligt tidigare. Detta skulle då innebära, att taxeringsnämnderna skulle kunna påbörja arbetet 14 dagar tidigare. Det är icke endast deklARATIONERNA det här gäller, utan också de uppgifter, som lämnas till ledning vid taxeringen, löneuppgifter etc., som skulle avlämnas vid denna tidigare tidpunkt eller den 15 februari enligt Kungl. Maj:ts proposition.

Det ligger synnerligen stor vikt på, att dessa uppgifter avlämnas vid denna tidigare tidpunkt. Ty just detta att sortera upp den stora massan av dessa uppgifter och göra en första granskning av deklARATIONERNA, vilket oftast innebär, att man måste begära förtydliganden från deklARANTEN eller fullständigande av deklARATIONEN, har mycket stor betydelse och är mycket arbetskrävande. Det är av stor betydelse att få börja med det så tidigt som möjligt.

Nu har även utskottet erkänt, att det är ett önskemål, att taxeringsnämnderna tidigare kunna påbörja sitt arbete, och icke bestritt, att många kunna fullgöra sin deklARATIONSSKYLDIGHET utan olägenhet på ett tidigare stadium. Men då har det sagts, att för en del skulle det vålla olägenheter, och man har därvid hänvisat till att trots att länsstyrelserna i stort sett tillstyrkt den kortare deklARATIONSTIDEN, som taxeringssakkunniga och Kungl. Maj:it föreslagit, så har det från annat håll, nämligen från handelskammarehåll, framhållits, att det skulle vålla olägenheter för en hel del, särskilt större näringsidkare. Det skulle gälla samma förkortning av deklARATIONSTIDEN för dessa, så att de måste avlämna deklARATIONERNA före den 1 april. Nu måste jag säga, att de synpunkter, som framhållits i detta avseende, och de, som framhållits i handelskammrarnas uttalande, ha vi reservanter ansett ha visst fog för sig, och i det avseendet ha vi gått utöver Kungl. Maj:ts proposition såtillvida, att aktiebolag och solidariska bankbolag skulle få åtnjuta samma tid, som nu gäller, eller att deras anståndstid skulle utlöpa först den 15 april. Jag vågar tro, att om det till vederbörande remitterade förslaget hade innehållit den bestämmelsen, skulle handelskammrarnas yttrande också varit ett annat. Man hade tillmötesgått deras krav för det stora flertalet av dem, vilkas intressen de vilja bevaka, så att jag tror, att deras avstyrkande icke framkommit på det sätt, som det nu gjorts.

Nu anföres det, och det kommer kanske att sägas efter mig här, att därmed är icke allan rättfärdighet uppfylld, att dessa aktiebolag få den utsträckta tid, som vi reservanter föreslagit, nämligen till den 15 april, utan det finnes andra större näringsidkare, som ej skulle komma i åtnjutande av dylik förmån. Det har pekats på ömsesidiga försäkringsbolag och kooperativa förbund och andra, som skulle få olägenheter av denna förkortning av deklARATIONSTIDEN, som förslaget innebär. Nu tror jag icke, att denna invändning har så stor betydelse, allra helst som det sagts att många av dessa redan nu icke hinna deklARERERA före den 15 april utan bruka få åtnjuta den utsträckta anståndstiden. Jag tror också, att för det relativa fåtal av skattskyldiga, som det gäller — jag betonar ännu en gång, att det måste vara ett obetydligt antal av dessa näringsidkare för vilka olägenheter uppstå — det skulle i fortsättningen kunna ordnas så, att man ej behöfve för detta fåtals skall hindra taxeringsnämnderna från att börja sitt arbete så tidigt som möjligt. Det har sagts i propositionen, att detta verkligen är ett önskemål av mycket stor betydelse. Jag har också den meningen, att detta icke är en reform, som man bör på något sätt åstadkomma i blindo, utan den borde enligt mitt förmenande ha varit genomförd samtidigt med budgetårets omläggning. Detta har också sitt stora intresse för debiteringen, för att ej förseningen av taxeringen skall åstadkomma, att man får debetsdelarna kanske en eller två dagar, innan man skall betala utskylderna.

När jag från dessa utgångspunkter vägt skälen för och emot, har jag funnit,

Ang. ändring
i taxerings-
förordningen
m. m.
(Forts.)

Ang. ändring
taxerings-
förordningen
m. m.
(Forts.)

att de starkaste skäl tala för att nu vidtaga denna reform och göra det möjligt för taxeringsnämnderna att få längre tid för sitt arbete och alltså kunna inom den i lag föreskrivna tiden fullgöra detsamma, något som, vilket jag förut sagt, enligt vad länsstyrelserna anført, nu icke kan äga rum.

Det har också i utskottets utlåtande sagts, att man icke skulle ändra taxeringstiderna nu, när kommunalskattefrågan ligger före och om något år, nämligen 1926, möjligen kommer på riksdagens bord och då den kan föra med sig ytterligare ändringar. Häremot kan jag säga, att knappast torde sådana förhållanden inträffa, att kommunalskattefrågan, när den blir löst, kan föra med sig, att behovet av en ökad tid för taxeringsnämnderna bortfaller, utan fast mer kan det helt säkert med till visshet gränsande sannolikhet påstås, att behovet av den tid för taxeringsnämndernas arbete, som de skulle få även vid bifall till reservationen, kommer fortfarande att kvarstå. Det skulle väl även kunna ha sin betydelse att få denna fråga prövad. Man skulle under den tid, som vi ha på oss, kunna pröva just detta system, att taxeringsnämnderna finge längre tid på sig, och denna prövning skulle kanske då resultera i, att man funne, att det går ihop och ej behöver ändras. Det är svårare, när man skall lösa kommunalskattefrågan, att ingå för förslag, som man sedan måste om några år ändra.

Jag skall ej uppehålla tiden längre, utan nöja mig med vad jag nu anført om huvudskälen för den ståndpunkt, jag intagit i frågan; och därför ber jag, herr talman, att på de skäl, som jag anført och som för övrigt äro anförda i den reservation, som är fogad till utskottets betänkande, få yrka bifall till reservationen.

Herr Sköld: Herr talman! Den föregående talaren har redan angivit skälen för de reformförslag i fråga om ändrad deklarationstid, som kammaren nu har att behandla. Motivet är ju, att man skulle om möjligt åstadkomma sådana anordningar att taxeringsnämndernas arbete kunde fullföljas i tid. Om man då vill granska den kungl. propositionen, så skall man finna, att den tillmötesgår detta krav i ett avseende, nämligen i så måtto, att man flyttar tillbaka deklarationstiden 14 dagar och sålunda på det sättet ger taxeringsnämnderna en smula mera rådrum. Men enligt bevillningsutskottets mening kräves det ytterligare en reform nämligen den, att det sörjes för, att taxeringsnämnderna ha arbetsmaterial till sitt förfogande, d. v. s. att under hela den tid, taxeringsnämnderna arbeta, bör det finnas tillräckligt med deklarationsmaterial. Nu har, såsom herr Brännström redan påpekat, uppstått en praxis, att bokföringsskyldiga näringsidkare i allt större utsträckning begagna sig av sin rätt till anstånd, varför deras deklarationstid i själva verket slutar den 15 april. I den kungl. propositionen har även här skett en framflyttning till den 31 mars, men fortfarande har man samma klyvning, man har i praxis en tid, den 15 februari, och en, den 31 mars. Intervallen är lika stor. Det är ej möjligt att i fall, där det är behövt, mata taxeringsnämnderna med deklarationsmaterial. Enligt utskottets mening borde man ha möjlighet att ställa deklarationstiden för bokföringsskyldiga så, att för huvudmassan av dessa deklaranter tidens slut bestämdes till den 15 mars, att man sålunda förminskade skillnaden mellan de båda faktiska tiderna. Och därigenom bör man kunna tillgodose nämndernas behov av material, och endast för ett mindre antal, för sådana företagare, för vilka det möter stora svårigheter att bli färdiga till den 15 mars, skulle man medge ytterligare anstånd t. ex. till den 15 april. Enligt utskottets mening har alltså det kungl. förslaget icke tillgodosett alla de möjligheter, som finnas, att här skapa förutsättningar för ett fullföljande i tid av taxeringsnämndernas arbeten. Men å andra sidan har det av utskottet enligt erkänts — och det även av reservanterna — att det kungl. förslaget är behäftat med en annan olägenhet, nämligen den, att man avkortar

anståndstiden för mera komplicerade företag så mycket, att det ej låter sig göra för dessa att inom föreskriven tid komma in med sina deklarationer, och det erkännes också av Kungl. Maj:t, som i propositionen ger det rådet åt sådana deklaranter att i stället för att komma med en fullständig deklaration komma med en ofullständig sådan, som ur taxeringsnämndssynpunkt blir av mycket litet värde.

Nu har herr Brännström förklarat, att alla de sakkunniga myndigheterna, alla länsstyrelserna uttalat sig för det kungl. förslaget. Ja, man kan säga, att i stort sett ha alla länsstyrelser uttalat sig för en förkortning av deklarationstiden. Och i den punkten är utskottet enigt. Det finnes ingen, som ej erkänner, att vi måste komma fram till en förkortning av deklarationstiden till den 15 februari. Den tidpunkten är väl vald och ingen annan kan väljas. Jag säger detta därför, att under debatten i första kammaren i dag framställdes från herr Sederholm den meningen, att man överhuvud taget icke skulle behöva ändra deklarationstiden, och han anförde vissa svårigheter för vissa jordbrukare. Men då vill jag hänvisa till bestämmelserna i 14 §, som under vissa omständigheter ge taxeringsnämnds ordförande tillåtelse att medge uppskov. Men detta kan man ej tänka sig använt i någon större utsträckning, och det kan ej heller tillfredsställa deklaranterna, ty tillståndet blir beroende på vederbörandes godtycke. Man har rätt att säga, att om denna förkortning av deklarationstiden till den 15 februari har ingen tvekan rått. Men vi ha ansett det ligga i öppen dag, att å ena sidan har det kungl. förslaget icke utnyttjat den möjlighet till stöd åt taxeringsnämnderna i deras arbete, som förefinnes. Å andra sidan har man ej beaktat de rättmätiga krav, som från vissa deklaranter måste ställas på en utsträckt anståndstid.

Reservanterna ha nu föreslagit en uppmjukning i det avseendet. Man har föreslagit, att solidariska bankbolag och aktiebolag skulle erhålla anståndstid till den 15 april. För vår del måste vi säga, att detta förslag är å ena sidan alltför vidsträckt, därför att man ger tillåtelse åt alla möjliga aktiebolag att lämna deklaration den 14 april, vilket i många fall är högst onödigt och ej kan befördra taxeringsnämndernas arbete. Å andra sidan måste detta förslag betecknas såsom för trångt, därför att, som herr Brännström påpekat, därifrån uteslutas ömsesidiga försäkringsbolag och ekonomiska föreningar. Och det är i mycket stor utsträckning så, att det är sådana företag, som behöva den längre anståndstiden, därför att i vissa fall har man utländska förbindelser, och i andra fall dotterbolag, som måste ha gjort bokslut, innan man kan komma till resultat beträffande det egna företaget. För mig står det klart, att när det gäller att avgöra, vilka företag som skola ha den längre anståndstiden, kommer det icke an på arten utan på graden av den komplicerade företagarverksamheten, och man kan icke gå den väg, som utstakats av reservanterna, därför att den är orättvis och inkonsekvent. Jag tror, att om man ser saken så, kommer man till det resultatet, att förslaget ej kan vara definitivt. När vi komma fram dit, att vi skola lösa kommunalskattefrågan, veta vi icke, vilka krav som ställas på vår taxeringsapparat, och det är möjligt, att vi tvingas att taga ut alla förändringar och förbättringar, som äro möjliga, och det är alltså möjligt, att förslaget här endast blir ett provisorium under ett par år. Det har i dag erkänts i första kammaren, och man har motiverat förslaget med, att man skulle skaffa erfarenhet. Men jag kan ej se, att man så skaffar sig vidare erfarenhet. Men det är självklart, att om man bifaller ett förslag, som om ett par år måste göras om, och när det gäller en sak, som är så finkänslig som ändringar i skatteförfattningarna, och framför allt i de delar, som ställa krav på de enskilda medborgarna att passa vissa tider, så måste det anses oriktigt att göra en reform och fatta ett beslut, om vilket man är säker på, att det ej kan åga bestånd länge.

Ang. ändring
i taxerings-
förordningen
m. m.
(Forts.)

Ang. ändring
i taxerings-
föreläggningen
m. m.

(Forts.)

Jag förmenar också, att någon större risk kan icke följa av uppskov med denna fråga. I följande utsände finansdepartementet ett cirkulär till taxeringsmyndigheterna, där de uppmanades att utnyttja tiden och försöka bli färdiga med arbetet i tid. Nu kommer utskottets förslag, att mantalslängderna skola överlämnas den 1 mars. De ansträngningar, som göras, gå ut på å ena sidan att påskynda taxeringsarbetet och tvinga vederbörande att utnyttja den tid de ha till förfogande och å andra sidan att skapa i realiteten längre arbetstid. När man dock har övervunnit de senaste stora skattelagsförändringarna, när vi ha vant oss vid dem och vidtagit reformer, som förenkla taxeringsarbetet, kan det icke finnas anledning påstå, att vi äro tvungna att vidtaga dessa ändringar beträffande deklarationstiderna för de två år, som återstå. Vi kunna vänta och se tiden an och sedan bedöma, om det kan bliva nödvändigt med en omflyttning av deklarationstiderna efter de skatteförslag, som framläggas 1926. Det måste vara klokast och försiktigast, att man låter saken anstå och låter den underkastas närmare omprövning. Jag tror, att det är riktigare, att denna omprövning verkställas av Kungl. Maj:ts med anlitande av de sakkunniga, som kunna stå till Kungl. Maj:ts förfogande, än av bevillningsutskottet.

Jag skulle vilja tillägga, att efter beslutet i första kammaren med mycket stor majoritet för bifall till utskottets hemställan är det mycket tveivelaktigt, om man skall riskera ett annat beslut här, om vilket icke alla äro eniga, i en ganska osäker sammanjämkning. Det har icke undgått någon uppmärksam iakttagare, att den majoritet, som skapats i utskottet, innehåller diffusa element. Det finnes i denna majoritet sådana, för vilka önskan att skapa lättnader för taxeringsnämnderna spelar mindre roll än det behov, som finnes av utsträckt deklarationstid. Jag menar därför, att om det fattas olika beslut i kamrarna, kan man i en sammanjämkning riskera även andra delar, som vi nu äro eniga om.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet har i dag i första kammaren beklagat sig över att vår motivering icke innehåller några direktiv. Jag skall icke upptaga den betygssättning, som herr statsrådet behagade giva betänkandet, då han sade, att det skulle vara osammanhängande, förvirrat o. s. v. Jag vill gärna erkänna, att det finnes icke bestämda direktiv i betänkandet, men jag tillåter mig påpeka, att det är på framställning från taxeringssakkunniga, som utskottet icke givit några direktiv, då de uttryckt en önskan, att bevillningsutskottet icke skulle binda deras handlingsfrihet. Man har således å ena sidan begärt, att utskottet icke skulle binda de taxeringssakkunnigas handlingsfrihet, och å andra sidan uttryckes det beklagande över att utskottet icke har bundit deras handlingsfrihet. Om jag skall uttrycka min mening i sakfrågan, som jag tror delas av en stark majoritet i bevillningsutskottet, så är det den, att man är villig att gå med på dubbla deklarationstider, en för, om jag så får säga, vanliga deklarationsskyldiga den 15 februari, en för bokföringsskyldiga den 15 mars med anstånd för vissa kvalificerade deklarationsskyldiga till den 15 april, men just den omständigheten, att vi vilja vara med om anstånd för de kvalificerade, visar, att frågan är komplicerad och icke en fråga, där riksdagen på rak arm kan vidtaga förändringar. Därför är det klokast att låta saken gå till ny omprövning och få den genomförd i samband med de andra stora ändringar, som skola komma. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Laurén: Herr talman! Av ett mer än tjuguarigt arbete med taxering, därav mera än halva tiden såsom ordförande i ett stort distrikt, har jag fått den åsikten, att det icke är förenat med någon större fara att förkorta tiden för deklarationers avlämnande. Min erfarenhet från taxeringsarbetet är, att de bolag, vilkas bokföring är ordentligt skött, hinna väl med att inom föreskriven

tid lämna sina deklARATIONER och att det icke heller möter svårighet för dem att lämna deklARATIONERNA inom mars månad, men naturligtvis finnes här som på andra områden en del, som icke tager tiden i akt utan dröjer till sista stund och från dem kommer kravet på utsträckt tid. Liksom på banker, postkontor och järnvägsstationer folk, som kommer i sista minuten huru lång expeditionstiden än är, ändå begär längre tid, är även förhållandet härvidlag, men jag tror icke, att man för den kategoriens skull skall uraktlåta en nyttig reform.

Det säges, att om taxeringsnämnden finge materialet tidigare, skulle man kunna börja arbetet förr. Det gäller kanske icke så mycket för de små distrikten, men för de större får icke någon dag gå förlorad från den stund, då deklARATIONERNA kommit in. Redan den 1 mars måste man börja med ordnandet av deklARATIONERNA, och sedan måste arbetet fortskrida dag för dag för att det skall medhinnas. Därför har från taxeringsnämndsordföranden sida Kungl. Maj:ts förslag hälsats med stor tillfredsställelse, och vi hade hoppats, att det skulle vinna utskottets bifall, ty det arbete, som taxeringsnämnderna utföra, är verkligen av så stor vikt, att de behöva så lång tid som möjligt för att göra det grundligt. Men om tiden blir för snäv, måste man taga deklARATIONERNA sådana de äro utan att hinna granska dem närmare, men oftast är det just vid en närmare granskning, som man kan hitta fel av stor betydelse åt båda hållen, en person kan ha deklarerat för mycket och en för litet o. s. v. Man behöver göra förfrågningar för att försäkra sig om huruvida deklARATIONERNA äro riktiga eller ej. Jag har från min taxeringstid många exempel på att man i sista ögonblicket upptäckt fel, upptäckter som gjort, att staten fått 10,000-tals kronor mer i skatt av en enda deklarerant. Därföre behöva taxeringsnämnderna så lång tid som möjligt. I Stockholm och även i landsorten ha de stora företagen särskilda experter för deklareringen. Då bör man icke taga bort de medel taxeringsnämnderna ha för att hinna se igenom och granska så mycket som möjligt.

Jag skulle helst ha sett, att Kungl. Maj:ts förslag gått igenom, men då det är avstyrkt av utskottet, ber jag att i stället få hemställa om bifall till reservanternas förslag. Det ger åtminstone något längre tid för detta synnerligen viktiga arbete, och jag tror, att det har nytta med sig.

Herr Sköld nämnde, att det icke vore skäl att redan nu börja ändra taxeringsförordningen, då kommunalskattereformen är förestående; jag tycker att just därför böra vi i tid vänja folk, om det uttrycket tillåtes mig, vid att lämna deklARATIONERNA tidigt, ty vi få komma ihåg, att om kommunalskattereformen för med sig ökat arbete, måste nämnderna ha mera tid på sig. Kanske blir det då inte nog med att ens förkorta deklARATIONSTIDEN, man kanske även får flytta fram tiden för taxeringsarbetets avslutande till slutet av maj eller t. o. m. ett stycke in i juni månad.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet **Beskow**: Herr talman! Det förslag, som Kungl. Maj:t framlagt i syfte att åstadkomma bättre taxeringsarbete, går till en början ut på att mantalslängderna skola avlämnas den 1 mars. I den punkten har Kungl. Maj:ts proposition vunnit utskottets gillande, och är denna punkt redan av första kammaren bifallen.

Därutöver har Kungl. Maj:t föreslagit en ändring av deklARATIONSTIDEN. Nu ha av en av reservanterna, herr Brännström, och av den siste ärade talaren så utförligt anförts alla skäl, som verkligen tala för bifall till Kungl. Maj:ts förslag eller snarare den variation av Kungl. Maj:ts förslag, som är uttryckt i reservationen, att jag icke behöver tillägga mycket däröver. Men om utskottets förslag skulle bli resultatet av kammarens överläggningar i dag, beklagar jag ännu en gång liksom i första kammaren, att man finner så litet ledning i utskottets betänkande. Nu har herr Sköld meddelat, att de taxeringssakkunniga helst

Ang. ändring
i taxerings-
förordningen
m. m.
(Forts.)

Ang. ändring
i taxerings-
förordningen
m. m.
(Forts.)

skulle se, att om Kungl. Maj:ts förslag icke bifölles några direktiv icke gäves. Men jag undrar, om det är lyckligt, att utskottet lagt fram så många olika åsikter. Utskottet tycks ha resonerat som så, att om vi på ett ställe tala om längre deklARATIONSTID, skola vi neutralisera det genom att på ett annat ställe tala om kortare tid. Därigenom uppnås det resultatet, att det icke lämnas några direktiv alls. Detta förfaringssätt tror jag är rätt olyckligt.

Nu har herr Sköld i dag gjort det uttalandet, att det borde vara en deklARATIONSTID för vanliga skattskyldiga den 15 februari, en tid för bokföringsskyldiga den 15 mars, som skulle kunna utsträckas för vissa av dem till den 15 april. Men i utskottets betänkande talas också om en tid den 31 januari. På sidan 11 säges det: »För det stora flertalet skattskyldiga skulle det säkerligen icke medföra större svårigheter att avlämna deklARATIONSTID redan den 31 januari än den 15 februari.» Det tycks icke vara herr Skölds åsikt, och jag vet icke vem som formulerat uttalandet. Men mot tiden den 31 januari skulle jag vilja anmärka, att man har icke någon nytta av deklARATIONSTIDernas avlämnande den 31 januari. Jag tror, att det vore möjligt för det stora flertalet att lämna deklARATIONSTIDerna då om också med något besvär, men då man icke skulle ha någon glädje av det för taxeringsarbetet, är det icke någon anledning att plåga de deklARATIONSTIDiga. Mantalslängderna kan man nämligen icke få in förrän den 1 mars, och förrän de äro inne, kan icke taxeringsarbetet börja. För den nödvändiga provsoreringen av deklARATIONSTIDerna behöver man icke en hel månad.

Jag kan icke komma ifrån det, att om frågan nu uppskjutes och ett nytt förslag till deklARATIONSTID kommer i samband med kommunalskatteförslaget om två år, så blir det fortfarande för icke bokföringsskyldiga en deklARATIONSTID till den 15 februari. Sedan gäller det de återstående deklARATIONSTIDerna. Beträffande dem har jag fått det intrycket, när jag läst utskottsutlåtandet, att utskottet ömmar för näringsidkarna och tagit starkt intryck av handelskamrarnas uttalanden. Min egen erfarenhet som deklARANT — som chef för ett bolag med vittomfattande verksamhet på ett flertal olika platser i landet har jag avgivit deklARATIONSTIDer av synnerligen stor omfattning, så jag är icke alldeles osakkunnig på området — säger mig att det icke är nödvändigt att fixera allt för lång deklARATIONSTID för bolagen. Man utnyttjar nu anståndstiden så långt som möjligt, därför att man icke vill låsa fast sitt bokslut förr än det är alldeles nödvändigt. Man vill gärna hava möjligheten att göra en sista retusch på bokslutet så nära bolagsstämman som möjligt.

Jag tror under sådana förhållanden, att det kan gå för sig att följa Kungl. Maj:ts förslag även beträffande de bokföringsskyldiga. Nu föreslå reservanternas att gå vidare och att tiden skall få gälla till den 15 april. Detta anser herr Sköld olämpligt ur en synpunkt, nämligen att många små företag icke behöva den utsträckta tiden, då deras deklARATIONSTIDer äro lätta att reda ut. Vi få dock härvid komma ihåg, att alla aktiebolags deklARATIONSTIDer finnas i en enda grupp, och man tar icke upp arbetet med dessa, förrän man har alla samlade.

Det förefaller mig, som om det skulle föresvävat vissa utskottets medlemmar någon möjlighet att sälla de deklARATIONSTIDpliktiga efter andra grunder än man nu känner, d. v. s. efter bokföringsskyldighet eller huruvida det är fråga om aktiebolag eller ej. Jag har svårt att tro, att man kan finna nya former, som rättvist fastställa, att just den kategorien behöver längre tid. Att få en riktig definition, efter vilken man kan välja ut lämpliga grupper, tror jag är omöjligt. Skulle man gå på reservanternas linje, kunde det mycket väl tänkas, att det blir en och annan firma, som kan få svårt att komma in med sin deklARATIONSTID i rätt tid, men det finnes redan nu företag, som lämna sina definitiva deklARATIONSTIDer senare, ja ända in i juli månad. Det kan gå för sig, ty det finnes i 18 § 7 mom. taxeringsförordningen ett stadgande, som säger, att förlust av besvärsmätt skall icke äga rum för den, som visar giltig ursäkt för sin underlåtenhet att i rätt

tid avlämna sin deklARATION, och han har då möjlighet att besvära sig hos prövningsnämnden och vidare. Hur man ordnar, måste man ha en nödfallsutväg öppen.

Jag är av den åsikten, att det är riktigt att genomföra den föreslagna ändringen redan nu, därför att om man icke genomför densamma förrän i samband med kommunalskattereformen, kan det visa sig, att det sedan uppstår svårigheter. Om man först i samband med kommunalskattereformen beslutar, vilka tiderna skola vara, kan man komma i besvärligheter. Det finnes en teoretisk möjlighet, att förslaget på en eller annan punkt icke passar. Antages detsamma nu har man möjligheten att justera det i samband med kommunalskattereformen. Det är överdriven försiktighet av utskottet att draga sig för att nu genomföra ändringen. Jag tror, att förklaringen ligger däri, att Herodes och Pilatus blivit vänner, d. v. s. de, som vilja ha en synnerligen kort deklARATIONstid, ha enat sig om uppskov med dem, som helst vilja ha en för de deklARATIONsskyldiga synnerlig bekväm tid.

Ang. ändring
i taxerings-
förelösnings-
m. m.
(Forts.)

Herr Sköld: Endast några repliker till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet.

Jag kan icke förneka, att det ligger en viss sanning i hans sista omdöme om vårt betänkande, att det har enat åtskilliga olikföretag, men jag undrar, om detta betänkande är så osammanhängande och förskräckligt, som herr statsrådet velat göra gällande. Jag tror det icke. Först säger herr statsrådet, att det finnes icke någon bestämd åsikt uttryckt däri, men därefter finner han flera. I grund och botten är det naturligtvis så, att även om utskottet icke velat ge bestämda direktiv åt Kungl. Maj:t eller de sakkunniga, så har det dock velat framlägga åtminstone riktlinjerna för den tankegång, som besjälade utskottet. Och vad det beträffar, att det i betänkandet finnes motiv så väl för en förkortning som också för en förlängning av deklARATIONstiden, får man observera, att dessa olika tider gälla icke samma grupper av deklARATIONspliktiga. Det ena goda förskjutet icke det andra. Jag erkänner, att det låter litet märkvärdigt med pekandet på den 31 januari i belysning av det yttrande jag nyss hade. Jag vill ge den förklaringen härtill, att visserligen har jag och med mig de flesta under diskussionen uttalat, att den mest praktiska tidpunkten vore den 15 februari, men det kan ju hända, att något sådant kan komma att framgå av kommunalskattereformen, att man måste tillgripa nödfallsutvägar, och det kan tänkas, att en del deklARANTER skola behöva avgiva sina deklARATIONER redan den 31 januari. Den omständigheten, att mantalslängden icke förr kan ställas till förfogande, är icke avgörande, ty nog kan taxeringsnämnden börja sitt arbete, om arbetet organiseras riktigt, även om icke mantalslängden föreligger. Felet är väl, att det för närvarande aldrig sker någon sammanhängande uppläggning och organisering av taxeringsnämndernas arbete.

Vad jag sedan anförde beträffande en del bolag som icke behöva den längre anståndstiden, sökte herr statsrådet bagatellisera därmed, att de skulle betyda så litet. Jag skulle emellertid till detta vilja anmärka, att många bäckar små göra en stor å. Det kan beträffande många av dessa exempelvis bli fråga om brevväxling, och sådant tar tid, även om det icke är komplicerat.

Vidare sade herr statsrådet, att det hade föresvävat vissa utskottsmedlemmar möjligheten att sälla deklARANTERNA. Det är alldeles riktigt. Herr statsrådet menade, att det var omöjligt. Jag skall icke ge något annat svar därpå än en hänvisning till den norska lagen, som i det fallet har funnit en utväg. Om den är bra, därom vill jag icke ge något omdöme. Jag skulle endast vilja råda de sakkunniga och Kungl. Maj:t att se på saken. Kanske är det möjligt, att man kan komma fram på den vägen.

Vad slutligen beträffar det som sades om de företag, som icke hinna avlämna

Ang. ändring
i taxerings-
förordningen
m. m.
(Forts.)

deklarationer till den 15 mars, är det riktigt, att vi anse, att för ett antal, tidpunkten bör i vissa fall sättas till den 15 april. De bestämmelser, som herr statsrådet påpekade, har jag redan omnämnt i mitt förra anförande, men det är att märka, att den möjlighet till anstånd, som taxeringsnämndsordföranden kan bevilja, är en godtycklighet. Det är en godtycklighet, som deklaranterna utsätts för, och därigenom att man inskränker anståndstiden blir det flera, som behöva anlita denna utväg, och därmed ökas även antalet fall, där en så pass otrevlig anordning som detta rent godtyckliga anståndsbeviljande kommer att äga rum. Jag menar, att det är icke angenämt eller sympatiskt att tillgripa sådana utvägar.

Jag tror, herr talman, att det absolut finns all anledning att bifalla utskottets hemställan.

Herr Edén: Herr talman! I motsats till den siste ärade talaren har jag mycket svårt att fatta, vad det finns för verkligt bärande skäl att motsätta sig det förslag, som Kungl. Maj:t har framlagt eller, såsom läget nu har blivit, det av reservanterna framställda förslaget. Icke kan det väl ändå på allvar göras gällande, att, såsom herr Sköld förmäler, det skulle vara en verklig risk eller någon fara uti att företaga en jämkning av deklarationstiderna utav det skälet, att man om någon tid står inför den stora kommunalskattereformen, och att det är tänkbart, men också bara tänkbart, att vid den tidpunkten frågan om deklarationstiderna kan komma upp igen? För det första har jag den uppfattningen, att när man nu här räknar med att denna kommunalskattereform skulle vara fix och färdig vid 1926 års riksdag, rör man sig med mycket osäkra faktorer. Alla hoppas ju, att förslaget skall komma fram under 1926, men det är ingen, som i denna stund kan förutse, hurvida det blir ett resultat vid det årets riksdag. Så pass kinkig har den frågan visat sig vara förut, att det är alltför tänkbart, att den kan falla vid första riksdagen och icke får sin lösning förrän längre fram. Det är sålunda icke så, som herr Sköld gjort gällande, att vi kunna vara vissa om att det här endast gäller ett uppskov på ett par år. Det kan också mycket väl bli ett uppskov på flera år, och redan den omständigheten gör, att det efter min mening är allt skäl att se till, om man dessförinnan kan göra något för att underlätta arbetet vid taxeringen.

Då kommer den andra frågan: Föreligger något trängande behov att göra en dylik revision? Ja, efter min mening är det verkligen ett mycket trängande behov. Förutom vad som här redan har blivit anfört skall jag be att få nämna ännu en synpunkt, som, såvitt jag kunnat höra, icke kommit fram i diskussionen, och det är, att med nuvarande forcering av taxeringsarbetet blir det ute i länen allt svårare och svårare att få personer, som vilja åtaga sig detta mödosamma, föga tacksamma och i vissa avseenden pinsamma uppdrag. Jag är i tillfälle att omnämna, att i det stora länet runt omkring Stockholm blir det för varje år, som går, större och större svårighet att få lämpliga personer, som äro villiga att bli ordförande i taxeringsnämnderna, dels därför att det i och för sig icke är något behagligt uppdrag, dels därför att den ersättning, som lämnas, är i förhållande till arbetet mycket knapp — och ändå gå de utgifter, som staten har för detta ändamål, upp till betydande summor — men slutligen och framför allt därför att dessa förtroendemän ute i taxeringsdistrikten verkligen också ha en hel del annat att göra än att sitta och syssla med deklARATIONERNA. De ha icke alltid möjlighet att åt dessa taxeringar ägna all den tid, som skulle vara nödvändig, om de skulle hinna med arbetet inom den nu utsatta tiden. Här sitta säkerligen i kamrarna en hel del ledamöter, som skulle vara i tillfälle att vitsorda sanningen av vad jag nu har sagt även för andra landsdelar. Jag kan icke underlåta att för min del lägga en synnerlig vikt vid just denna synpunkt. Om icke riksdagen gör vad den kan för att underlätta detta

taxeringsarbete, löpa vi risk att medan vi vänta på kommunalskattereformen och allt vad därmed skall följa, få ännu svårare än vad vi hittills haft att få taxeringsarbetet ordentligt utfört.

Jag må också säga, att vad som här har anförts av herr finansministern och av herr Laurén synes mig ge de starkaste skäl för att man skulle vinna en hel del med det förslag, som Kungl. Maj:t först hade kommit med, eller i nödfall med det förslag, som reservanterna ha lagt fram. Och då frågar jag: Ha vi verkligen förr brukat vara så rädda för att vidtaga en praktisk förändring, att vi ha låtit den anstå, bara därför att det kan komma en tidpunkt några år framåt, då vi också skulle kunna taga upp problemet till behandling? Nej, tvärtom, man har i ärenden av denna beskaffenhet velat göra de förbättringar, man kunnat, så snart som möjligt för att ge dem tillfälle att verka. Alldeles särskilt kan jag icke se, att det kan ligga någon starkare grund bakom herr Skölds farhåga, att om vi skulle bifalla reservationen, därmed skulle uppstå några bekymmer för en blivande sammanjämkning. Såsom framgår redan av utskottsledamöternas gruppering vid beslutet, är ju detta icke alls någon politisk fråga eller någon partifråga i vanlig mening, och jag har för min del det förtroendet för bevillningsutskottet, att om andra kammaren nu skulle bifalla reservationen skulle utskottet göra sitt bästa att finna någon sådan medelväg mellan reservationen och utskottets förslag, som antagits i första kammaren, att det skulle kunna leda till ett beslut vid denna riksdag. Ty, som herr Sköld själv har framhållit, därom äro ju alla dock ense, även utskottsmajoriteten, att en förändring på detta område är synnerligen önskvärd.

Jag skall, herr talman, icke längre uppehålla tiden, men jag har velat lämna även detta bidrag rörande den erfarenhet, som man har av olägenheterna i det nuvarande systemet, för att därmed motivera, att jag för min del i sakens nuvarande läge kommer att rösta för reservationen, om jag också icke skulle hyst något tvekan att rösta för Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Brännström: Herr talman! Jag begärde ordet med anledning av herr Skölds anförande. Då man hörde hans första anförande, tror jag, att flera än jag fick den uppfattningen, att det var ganska märkvärdigt, att han med det kraftiga vitsordandet av möjligheten för den kortare deklarationstid, som vi ha föreslagit i vår reservation, kom till det slut, han gjorde. Jag kan icke finna annat än att man i utskottet haft för litet god vilja, och jag hoppas, att andra kammaren skall biträda det förslag, som innefattas i reservationen, så att vi i skola kunna komma till en lösning av frågan.

I syfte att avhjälpa de svårigheter, som påpekats särskilt av handelskamrarna, hade vi i vår reservation gjort ett tillägg, att en särskild kategori av deklareranter, nämligen aktiebolag och solidariska bankbolag, skulle få en utsträckt deklarationstid. Vi ha för dem föreslagit samma tid, som nu gäller, eller den 15 april. Detta förslag ansåg nu herr Sköld vara dels för snävt, dels för vidsträckt. Anledningen till att vi ansett oss kunna gå på detta förslag var i främsta rummet, att, som också från statsrådsbanken har anförts, dessa skattskyldiga finnas i en särskild längd. Sedan man genomgått den övriga taxeringen, tar man bolagslängden. På det sättet kommer ju arbetet icke på något sätt att fördröjas, utan man har nog arbete med de övriga.

Vidare sade herr Sköld, att man skulle kunna påskynda taxeringsnämndernas arbete. Ja, jag har också, då jag haft tillfälle att deltaga i taxeringsarbetet, fått en sådan påskyndare från länsstyrelsen, men jag håller före, och jag tror, att det skall kunna verifieras från annat håll, att om man arbetar allt vad man kan och ändå blir piskad att påskynda arbetet, kommer arbetsresultatet att bli lidande. Det kan icke vara annorlunda.

Herr Sköld avrådde även från att vi på rak arm nu skulle taga detta steg.

Ang. ändring
i taxerings-
förordningen
m. m.
(Forts.)

Ang. ändring
i taxerings-
förordningen
m. m.
(Forts.)

Jag må dock säga, att det är sällan, som man har ett förslag, som så allmänt tillstyrkts som just detta. Som det förut har påpekats, är förslaget i stort sett tillstyrkt av alla länsstyrelser, och det har även tillstyrkts av landskommunernas förbund. Magistraten och stadsfullmäktige i Göteborg ha som sitt yttrande tagit ett av en mantalskommisarie avgivet förslag, vari också påpekats, att det så väl där som annorstädes i landet har visat sig, att tiden för taxeringsnämnderna att fullgöra sitt arbete är allt för kort. Det gäller således här ingalunda att taga något på rak arm, ty det är sällan, man har ett så allmänt tillstyrkt förslag, då man går att fatta sitt beslut.

Jag skall också påpeka, att det har visat sig, att det mycket väl går för sig för enskilda, även om det många gånger kan vara rätt så invecklat, att avge ett bokslut eller en redovisning den 15 februari. Jag vill endast erinra om något, som vi förut debatterat i dag, nämligen om förmynderskapsredovisningar. Jag har även på det området någon erfarenhet. Dessa redovisningar skola avlämnas den 15 februari, och det gäller ändå många gånger omyndiga, som ha rörelse och som äro bokföringsskyldiga. Under den tid, jag sysslat med detta, har det dock visat sig, att det sällan behövt förekomma annat än att redovisningarna avlämnats inom den föreskrivna tiden.

Ja, jag ber att fortfarande få vidhålla mitt yrkande och hoppas, att andra kammaren vill bifalla reservationen.

Herr **Olsson** i Ramsta: Herr talman! En framflyttning av deklarationstiden synes mig vara nödvändig icke endast ur den synpunkten, att taxeringsnämnderna skola hinna avsluta sitt arbete tidigare än hittills och få längderna färdiga, utan även ur synpunkten av arbetets effektivitet. Det är ju så, att särskilt på landbruksdeklarationer, som nu avlämnas enligt särskilda formulär, är det så mycket uppgifter, att granskningen av dessa deklarationer tar en avsevärd tid. Taxeringsnämndsordföranden skall icke endast granska dem och se till att siffrorna äro riktiga, utan han skall också anteckna en mängd sakanmärkningar, och dessa anmärkningar tvinga honom ofta till en ganska vidlyftig brevväxling med deklaranterna för att få in en del uppgifter. Allt det där tar, som sagt, en rätt avsevärd tid. När man då får in deklarationerna, som vanligtvis komma första veckan i mars, återstår mycket kort tid för utförande av detta arbete, särskilt som icke endast ordföranden skall granska dem utan även kronans ombud. Vanligtvis går det så till, att ordföranden först granskar deklarationerna och sedan skickar över dem till kronans ombud. Det hände mig vid årets taxering, att kronans ombud icke hunnit med att gå igenom alla deklarationerna. När jag började taxeringsarbetet, sade han, att han icke hade hunnit med detta arbete.

Som herr Edén riktigt anmärkte, kan taxeringsnämndens ordförande icke ägna hela sin tid åt detta arbete utan han har även att sköta andra uppgifter. Taxeringsarbetet är nämligen, som herr Edén också anmärkte, rätt så dåligt avlönat, så att det i det stora hela är en bisyssla. Därtill kommer, att länsstyrelsen i många fall, för att få lämpliga personer till taxeringsnämndsordförande, måste ge var och en flera taxeringsdistrikt. Herrarna förstå ju, att effektiviteten måste bli lidande på att man icke kan få in deklarationerna tillräckligt tidigt. För det stora övervägande flertalet deklaranter vågar jag påstå, att Kungl. Maj:ts förslag kommer icke att bereda den ringaste svårighet, utan att de mycket lätt kunna lämna sina deklarationer 14 dagar tidigare.

Det låg nog så till i utskottet vid första behandlingen av detta ärende, att man nästan mangrant visade sig beredd att gå på Kungl. Maj:ts förslag, men så var det en ledamot i avdelningen, som framställde betänkligheter i avseende å en del bolag, som driva affärer på utrikes ort. Vi reserverar föreslogo därför, att man skulle särskilja bolagsdeklarationerna, som ju stå i en särskild

längd, och ge dem anstånd till den 15 april. Vad beträffar de övriga deklaranterna, som äro bokföringsskyldiga, tror jag icke, att det möter den ringaste svårighet för dem att avlämna deklARATIONERNA till den 31 mars, som nu föreslagits såväl av Kungl. Maj:t som av reservanterna.

*Ang. ändring
i taxerings-
förordningen
m. m.
(Forts.)*

Jag förvånar mig verkligen över det motstånd, som utskottsmajoriteten reser emot detta förslag. Ärendet är ju berett genom en särskild sakkunnig beredning. Det har gått ut på remiss i vanlig ordning. Alla länsstyrelser ha tillstyrkt förslaget. Styrelsen för Sveriges hädadsskrivarförening har även tillstyrkt det och likaledes riksräkenskapsverket. Det är, som herr finansministern anmärkte, endast några handelskammare, som ha rest betänkligheter emot förslaget. Vad beträffar möjligheten, att vi om ett par, tre år få en ny kommunal-skattelag, kan jag väl aldrig tänka, att denna omständighet skall det ringaste inverka på behovet av att få in deklARATIONERNA tidigare. Skulle det visa sig, att det på någon punkt skulle behövas jämkningar, är det väl riktigt, som herr finansministern framhöll, att vi få pröva den föreslagna anordningen ett par, tre år.

Herr talman! Jag kan icke finna någon anledning, varför andra kammaren icke skulle lämna sitt bifall till reservanternas förslag, till vilket jag yrkar bifall.

Herr Olsson i Gävle: Herr talman! Av en hel del av de anföranden, som ha hållits till förmån för reservationen, har det framgått, att utskottet skulle ha saknat god vilja, när det gick att behandla denna kungl. proposition. Jag tyckte också, att jag ur herr statsrådets anförande kunde utläsa, att om utskottet verkligen hade haft den goda viljan, skulle vi ha kunnat komma till ett resultat. Jag vill emellertid säga, att från utskottsmajoriteten — det är ju ingen liten tillfällig majoritet, då det ju av utskottets 20 ledamöter endast finns 3 på den andra sidan — har det icke saknats god vilja. Vi ha behandlat såväl den kungl. propositionen som alla de olika uppslag, som ha förelegat, och försökt att komma till ett resultat. Vi ha försökt att i samverkan med de sakkunniga komma till en kompromiss, men även den vägen har visat sig icke vara framkomlig. Jag skulle vilja säga, att herr finansministern svävar icke heller i okunnighet därom, att vi för icke så många timmar sedan försökte finna en framkomlig väg, som dock icke visade sig vara framkomlig. Jag håller därför före, att den goda viljan från utskottsmajoritetens sida har icke i detta fall saknats.

Vad som i hög grad varit avgörande för oss har varit tanken på att, om vi vid årets riksdag göra en förändring i taxeringsförordningen, är det möjligt, att vi exempelvis om två eller tre år ånyo stå inför eventualiteten att vidtaga en förändring. Nu kan det ju visserligen sägas, som herr Edén här framhöll, att man skall icke vara rädd för att ta detta steg. Det är riktigt, men man skall enligt vår uppfattning vara synnerligen rädd för att ge sig in på ett experimenterande i detta avseende, ty denna fråga är icke blott en taxeringsnämndsfråga, utan den är även en deklARANternas fråga. Det är en sak, som man bör tänka på, när det gäller att bestämma om tiderna. Vi ha nu haft en deklARATIONSTID, satt till den sista februari. Vi ändra den nu för folk i allmänhet till den 15 februari, och vi ändra den kanske år 1926 ånyo för en stor del av deklARANterna. Det är rätt så svårt att kunna hålla reda på alla dessa tider för den stora mängden av människor, som ju i allmänhet följa någon av den mängd av handböcker, som finnas på detta område, och som ha synnerligen svårt — därom ha vi ju erfarenhet från andra områden — att komma ifrån gamla invanda tider. Löpa icke dessa människor, som utsättas för dessa tidsförändringar, risken att, om de taga fel på deklARATIONSTID, mista sin överklagningsrätt? Man bör sålunda icke enligt utskottsmajoritetens mening gå till

Ang. ändring
i taxerings-
förordningen
m. m.
(Forts.)

en förändring, förrän man är säker på att icke behöva ånyo taga ett steg i detta avseende.

Såvitt utskottsmajoriteten har kunnat finna, förhåller det sig väl ändå också på det sättet, att vi ha under de senare åren, åtminstone enligt de herrars uppfattning, som ha påyrkat det, vidtagit en del förändringar, som skulle lindra arbetsbördan för taxeringsnämnderna. Jag erinrar om att, när vi upphävd barnbeskattningen, framhölls det ifrån våra taxeringsexperter här i kammaren, att detta hade en synnerligen stor betydelse för taxeringsnämndernas arbete. Jag erinrar om att när vi exempelvis hävde förmögenhetssparren, var det en av de talare, som i kväll har talat för reservationen, som tillskrev denna åtgärd en synnerligen stor betydelse, när det gällde taxeringsnämndernas arbete. Jag skall också påpeka, vilket ju förut här har framhållits, att när det gäller tiden för statsregleringen och inkomsternas beräkning, har ju utskottet redan i sitt betänkande framhållit, att man även i fortsättningen torde komma att få räkna med approximativa siffror. För Stockholm, som enligt 1923 års siffror omfattar en tredjedel av landets inkomst och förmögenhet, få vi ju fortfarande räkna approximativt. Nu har det sagts, att man har andra möjligheter till beräkningar vad Stockholm beträffar, men de möjligheterna tror jag, att man också har för andra delar av landet. Man har ju utan allt tvivel haft det föregående år, och jag är säker om att har man under de osäkra tider, som vi nu gått igenom, kunnat göra dessa beräkningar, kan man även göra dem under de närmast kommande åren.

Med anförande av dessa synpunkter, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet **Beskow**: Herr talman! Med anledning av vad den senaste ärade talaren anförde skulle jag vilja framhålla, att den synpunkten givetvis är viktig, att man får fram resultatet av taxeringsarbetet i god tid, innan riksdagen avslutas. Man får nog icke förbise den nytta, som man verkligen har av att $\frac{2}{3}$ av taxeringsresultatet kommer fram säkrare och tidigare än vad som förut har ägt rum. Vad Stockholm beträffar har man ju möjligheter, som redan anförts, att på annat sätt komma fram till ett rätt tillfredsställande resultat. Jag erkänner dock gärna och villigt, att detta icke är det väsentliga i den föreslagna reformen. Vi skulle ju kunna hjälpa oss fram. Vi få gissa på en hel del andra punkter i inkomststaten. Det väsentliga är emellertid, att det är av största vikt att så snart som möjligt komma till noggrannast tänkbara taxeringsarbete. Det har stor betydelse ur statsfinansiell synpunkt, att man får noggranna deklarationer. Var och en, som har lämnat en riktig och fullständig deklaration, har dessutom rätt att fordra, att de deklarationer, som utav olika skäl, av obekantskap med skatteförfattningarna, av rent slarv eller försumlighet eller kanske också av andra motiv innehålla ofullständiga eller felaktiga uppgifter, granskas så noggrant som någonsin är möjligt. Jag tror, att det ligger vikt uppå, att man icke dröjer för länge att genomföra de reformer, som kunna föra till en förbättring i detta avseende.

Nu har det sagts av den siste ärade talaren, att det skulle vara mycket riskabelt att göra en ändring dels nu, dels kanske om ett par år. Ja, jag vill för det första instämma med herr Edén däruti, att man är ju långt ifrån säker på att kommunalskattefrågan kan bli avgjord vid 1926 års riksdag. Bara att utarbete den har tagit först ett år och sedan ytterligare ett år längre än som från början hade tänkts. Denna fråga är så pass svår och innehåller så pass många intrikata moment, att jag i likhet med herr Edén tror, att det skulle vara en rätt god tur för den regering, som lägger fram den propositionen, om den kan få sitt förslag igenom utan ändringar, och det kan stöta på svårigheter att hinna utarbete eventuella ändringar, varom riksdagen kan enas. Att det alltså

finns en viss risk, att frågan icke blir löst år 1926, utan att det kan dröja längre, få vi väl ändå räkna med.

Låt oss emellertid utgå ifrån, att kommunalskattefrågan i alla fall blir klar vid 1926 års riksdag. Då säger den siste ärade talaren: vi göra en ändring nu, och vi få kanske göra en ändring till år 1926, och tänk vilken risk för deklareranter, som icke observera det faktum, att deklarationstiden har ändrats och därigenom gå förlustiga sin besvärsmätt! Med det upplysningsväsende, som nu existerar, de möjligheter att sprida kunskap, som de allmänna tidningarna erbjuda, har jag ofantligt svårt att tänka mig, att icke dessa upplysningar i varje fall skola tränga fram till var och en, som är deklarationsskyldig. Alldeles givet är, att, därest förslaget går igenom, i första hand Kungl. Maj:t och i andra hand länsstyrelser och taxeringsmyndigheter och alla, som äro intresserade av denna fråga, komma att göra allt vad i deras förmåga står för att bringa saken till allmän kännedom. Det sist anförda skälet hoppas jag därför icke skall inverka på kammaren vid avgörandet av denna fråga.

Ang. ändring
i taxerings-
förordningen
m. m.
(Forts.)

Herr Sköld: Herr talman! Jag ansåg mig nödsakad att begära ordet för en liten replik gentemot herr statsrådet. Herr statsrådet framhöll med särskild styrka nödvändigheten av att få exakta beräkningar av inkomst- och förmögenhetsskatten. Det har ju redan påpekats, att fullkomligt exakt kan det ändå icke bli, och jag tycker, att det är att ifrån finansdepartementets sida underskatta sig en smula, när man förmenar, att det är absolut nödvändigt att få exakta beräkningar för de två tredjedelarna. Vi ha dock erfarenhet av att man med tillhjälp av approximativa metoder lyckats räkna fram inkomst- och förmögenhetsskattens storlek så nära det verkliga utfallet, som man egentligen kan begära.

Herr Edén och herr statsrådet framförde den farhågan, att kommunalskatte-reformen icke skulle bli löst vid 1926 års riksdag. Ja, om så skulle ske, och om det visar sig efter de förändringar av annan art, som i dag vidtagits, att det föreligger ett starkt behov av att komma till en reform, varför skulle riksdagen icke kunna ta denna reform då oberoende av kommunalskatte-reformen, sedan frågan ytterligare efter denna debatt i riksdagen har blivit prövad, så att vi kunna vara säkra om att det förslag, som då framlägges, är fast fotat?

Slutligen skulle jag vilja varna för att överskatta betydelsen av tidningarnas upplysningsverksamhet. Det finns många människor i detta land, vilka icke såsom vi ha tillfälle att ägna alla dessa lagändringar en så ingående uppmärksamhet, att de sitta kvar i minnet. Det finns en stor mängd människor, som nog en gång sett i tidningen, att en lagändring har skett, men när det kommer till kritan, ha de glömt bort den och man använder kanske, som herr Olsson i Gävle sade, en gammal handbok, som innehåller de gamla tiderna. Dessa svårigheter komma givetvis att inträda varje gång, en ändring sker, men det riskabla är att göra ändringar ofta, ty därigenom ökas svårigheterna.

Herr Edén: Herr talman! Endast några få ord med anledning av det sist anförandet. Jag har för min del icke uttalat någon mening om att kommunalskattefrågan icke skall kunna lösas år 1926. Jag har endast varnat för att sätta in denna diskussion under den synpunkten, att det är *säkert*, att den skall lösas 1926. Jag har påpekat, att det finns många möjligheter till att den icke kommer att kunna lösas det året. I samma ögonblick som man har detta klart för sig, förfaller emellertid den tröstegrund, som utskottet genom sin talesman har förfäktat, nämligen att det endast gäller två års uppskov. Då blir det kanske ett längre uppskov. Herr Sköld svarade mot detta, att i så fall skulle man ju år 1926, när man finner, att man icke kan lösa kommunalskattefrågan, åtminstone kunna gå till en förändring av deklarationstiderna. Ja, men detta

Ang. ändring
i taxerings-
förordningen
m. m.
(Forts.)

var väl ändå en liten lapsus i diskussionens hetta, om vi nu kunna tala om en sådan i denna ovanligt litet hetsande fråga. Icke kan det väl vara herr Skölds mening, att om man år 1926 ser, att man icke kan lösa kommunalskattefrågan, men man hoppas, att man skall lösa den 1927, man *då* skall gå och göra ändringar i deklarationstiderna, när man endast har ett år framför sig? Då är det väl bättre att göra det nu, när man med säkerhet har två år och kanske längre tid framför sig.

Så talades det om att det skulle vara en risk med de täta förändringarna. Naturligtvis är det icke något nöje att göra täta förändringar. Men på denna punkt vågar jag verkligen med den erfarenhet, jag har, säga, att jag kan icke förstå, varuti risken skulle ligga. Vi veta ju alla, att när den normala deklarationstiden är inne äro alla våra tidningar översvämmade av den förständiga maningen: »Kom ihåg, att deklarationerna skola vara avgivna före den 1 mars!» eller »Deklarera i februari!» Göres nu en förändring till 15 februari, är jag viss om att denna förändring kommer att så starkt inpräntas genom pressen, att det icke behöver bli, åtminstone icke i någon märkbar utsträckning, några missstag i avseende å deklarationstiderna. Är det så, att vi nu skulle besluta en ändrad deklarationstid, så nog kommer det att finnas möjlighet att göra detta klart för de skattskyldiga, så att de verkligen icke behöva löpa risk att deklarerera för sent.

Jag tillåter mig, herr talman, att ännu en gång understryka, att de anmärkingar, som här ha blivit framställda, äro egentligen icke riktade emot det saktliga innehållet av den framställning, som har blivit gjord av Kungl. Maj:t. Alla ha erkänt, att det är nödvändigt att få en längre tid för arbetet i taxeringsnämnderna. Varför kunna vi då icke ge denna längre tid, när vi ha möjlighet därtill? Det vinnes så pass mycket med dessa 14 dagar, att det är verkligen icke skäl att kasta bort den möjligheten.

Jag skall till sist be att få framhålla, vad jag glömde i mitt förra anförande, att det är en ovanligt svag grund för avslag, som utskottet har funnit, när det åberopar Kungl. Maj:ts skrivelse i föl till länsstyrelserna, att dessa skulle tillhålla taxeringsnämnderna att bli färdiga i tid. Det är klart, att länsstyrelserna ha ställt sig denna skrivelse till efterrättelse och gjort allt vad de ha kunnat för att förmå taxeringsnämnderna att bli färdiga. Men nämnderna bli ändå icke alltid färdiga, och de kunna helt enkelt understundom icke bli färdiga på grund av alla de svårigheter, som nu mera äro förenade med taxeringsarbetet, och som framför allt äro vållade av den omständigheten, att man har för kort tid på sig i förhållande till den uppgift, som är förelagd. Detta, att man utfärdar en anmaning, betyder ingalunda, att det är möjligt att få denna anmaning följd överallt. Det har faktiskt också blivit så, att man i många fall icke har lyckats få anmaningen följd, och länsstyrelserna kunna egentligen icke något göra däråt, då det visat sig, att vissa taxeringsnämnder helt enkelt icke kunna bli färdiga på grund av svaga arbetskrafter i förhållande till arbetsbördan.

Jag skulle vilja hemställa till kammaren — jag förstår verkligen icke riktigt, varför man skall vara så oersonlig i denna sak — att efter alla de vittnesbörd, som här givits om fördelen av att få denna förändring och efter det att diskussionen har visat, att det egentligen icke kunnat anföras några andra motskäl än hänvisningen till den blivande kommunalskattereformen, om det ändå icke ur praktiska synpunkter borde vara lämpligt att bifalla reservationen.

Herr Pettersson i Hällbacken: Herr talman! Jag hade icke tänkt yttra mig i denna fråga, men då särskilt från visst håll med sådan styrka understrukits, att denna reform rent av skulle vara förhastad, har jag ändå trots den sena timmen tagit mig friheten att säga några ord.

Alla, som ha sysslat med arbetet inom en taxeringsnämnd, känna nog till att

den tid, som hittills har varit tillmätt för taxeringen, har varit alltför kort. Man har också under en följd av år ställt önskemål ifrån taxeringsmyndigheternas sida att kunna få börja taxeringsarbetet tidigare än vad som nu är fallet. Det är också i denna riktning, som Kungl. Maj:t har syftat, när Kungl. Maj:t har framlagt proposition om att mantalslängden skall avlämnas nästan en månad tidigare än som nu gäller. Det är helt naturligt, att därmed också borde följa en proposition, som framflyttar tiden för deklARATIONERNAS avlämnande. Jag har under 15 år haft tillfälle att deltaga i taxeringsnämndens arbete i min hemkommun, och jag kan försäkra er, mina herrar, att påståendet här i kammaren om att det på sista tiden skulle ha blivit en sådan lättnad på grund av att barnavdraget blivit fränkopplat och ävensom att förmögenhetsspårren har blivit fränskild, saknar den betydelse man här gör gällande, åtminstone har icke sådan lättnad förports i det taxeringsdistrikt jag tillhör. Vi ha ändå där uppe lyckats få mantalslängden betydligt tidigare än häradskrivaren är skyldig att avlämnas densamma, men trots att vi fått den kanske fjorton dagar tidigare, har det visat sig synnerligen svårt att inom föreskriven tid förrätta en noggrann taxering, som det naturligtvis bör vara för att man skall få fram det rätta resultatet. Under två år har taxeringsnämnden där uttalat önskemål om att statsmakterna så måtte påverkas, att en ändring vidtages, så att man skulle kunna börja taxeringsarbetet tidigare.

*Ang. ändring
i taxerings-
förordningen
m. m.
(Forts.)*

Jag skulle tro, att när vi komma till förslaget om mantalslängdernas avlämnande, där utskottet gått på bifall till Kungl. Maj:ts förslag, kommer kammaren att gå med på att mantalslängderna skola avlämnas 25 dagar tidigare än förut. Detta tidigare avlämnande är motiverat därmed, att taxeringsnämnderna skola få bättre tid på sig, men hur kommer detta att verka, om icke deklARATIONERNA avlämnas tidigare än förut? Jo, det kommer att verka så, att taxeringsnämnden knappast kan börja arbetet nämnvärt tidigare än den förut har gjort, därför att i regel är det så, att den stora floden av deklARATIONER kommer först de sista dagarna i februari månad och även de första dagarna i mars. Sedan skola de respektive ordförandena på orterna anmoda försumligen deklARANter av-giva deklARATION samt sortera in deklARATIONERNA i bokstavsordning för att där-efter plocka in dem efter mantalslängden. Jag skulle tro, att även om det är en mycket ferm expeditjonskarl, har han icke, om det är ett någorlunda stort distrikt, möjlighet att börja taxeringen förrän i mitten av mars månad, och då har man som sagt icke vunnit mycket.

Det har här som skäl för utskottets ställning framhållits, att man icke bör införa en bestämmelse, som vi kanhända få ändra igen om några år, men det må vara hänt, det må jag säga. Är det så, att man, när kommunalskattesakkunnigas förslag kommer, anser, att man kanske bör flytta fram tiden ännu längre, då må man i Herrans namn göra det. Jag tror icke, det kommer att sprida någon förvirring vare sig bland deklARANterna eller bland taxeringsnämnderna, vilket en talare här velat göra gällande. Var och en av oss vet ju, att det knappast gått något år, då icke taxeringsförordningen ändras. Man måste räkna med att man får en nyhet det ena året på ena sättet och en annan nyhet det andra året på ett annat sätt, utan att det kan sägas ha verkat förvirrande.

Jag skulle därför, herr talman, vilja säga, att den reform, som här föreslagits i den kungl. propositionen, anser jag vara fullt befogad, och jag tror, att den kan försvaras, även om det skulle kunna hända, att vi få vidtaga en ny ändring, när kommunalskattesakkunnigas förslag kommer. Det är verkligen av behovet påkallat, att man får denna reform nu. Skulle det icke bli fallet, är det ju ingen mening i att häradskrivaren skall avlämna mantalslängden en månad tidigare än som nu är gällande. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Ang. ändring
i taxerings-
förordningen
m. m.
(Forts.)

Herr **Strindlund**: Herr talman! Jag ber först och främst få påpeka, att propositionen har föreslagit även andra åtgärder till möjliggörande av ett skyndsammare taxeringsarbete än blott och bart deklarationstidens framflyttande. Genom förslaget i propositionen om ändrad tid för mantalslängdens avlämnande, vilket till antagande tillstyrkes av utskottet, komma mantalslängderna att överlämnas till taxeringsnämnderna inte mindre än 25 dagar tidigare än förut har gjorts, och torde därigenom möjliggöras för taxeringsnämnderna att tidigare påbörja sitt arbete. Här har under debatten från flera talare, som talat för reservationen, framhållits önskvärheten av deklarationstidens framflyttning, och jämväl också nödvändigheten därav. Detta har ju ingalunda heller bestritts ifrån dem, som hålla på utskottsförslaget. Frågeställningen är egentligen inte den, huruvida det kan vara önskvärt att åstadkomma en längre tid för taxeringsnämnderna i deras arbete, utan frågeställningen är egentligen den, huruvida behovet av ändring är så påträngande, att man, med risk att behöva ändra detta beslut kanske inom två år, redan nu skall taga beslutet. Man måste i alla fall vara ense om, att genom ett sådant beslut uppstå flera olägenheter för deklaranterna, inte minst därigenom att dessa författningar ändras gång på gång. Jag har den uppfattningen, att man inte skall mer än när det är absolut nödvändigt plöttra och ändra på dessa taxeringsförfordningar, synnerligast i de delar, som varje deklaratant måste känna.

Här ha framhållits ungefärligen samma synpunkter förut, och jag behöver inte förlänga debatten. Men jag ber att få understryka, att vad som varit det huvudsakliga för mig, när jag tagit ställning till denna fråga, är att man inte skall onödigtvis hålla på och ändra dessa förfordningar. Och då det, från de flesta håll åtminstone, förväntas att det inte kommer att dröja mer än två år, innan man hoppas kunna nå en slutlig lösning av denna fråga, har jag förenat mig med dem, som anse att vi på den punkten kunna låta med beslut anstå, till dess vi komma till år 1926, då man antar att kommunalskatteförslaget skall vara framlagt och frågan i sin helhet komma under riksdagens prövning. Jag yrkar därför, herr talman, bifall till utskottets förslag.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, framställde herr talmannen propositioner först på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt samt vidare på bifall till det förslag, som innefattades i punkten a) av den vid betänkandet fogade reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Votering begärdes likväl, i anledning varav nu uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i punkten 1) av utskottets förevarande betänkande nr 36, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit punkten a) i den vid betänkandet fogade reservationen.

Omröstningen utföll med 84 ja mot 69 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 3.

Vidare förekom till behandling bankoutskottets utlåtande, nr 39, i anledning av väckta motioner rörande pensionsförbättring för vissa f. d. underofficerare vid armén.

Punkten 1, angående pensionsförbättring åt f. d. fanjunkarna P. Steiner, A. Wickberg och G. A. Schröder.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 263, hade herr *Holmström* i Gävle föreslagit, att riksdagen måtte besluta, att från Hälsinge regemente pensionerade f. d. fanjunkarna P. Steiner, A. Wickberg och G. A. Schröder måtte från och med den 1 juli 1924 tilldelas pensionsförbättring i enlighet med kungörelsen den 20 augusti 1919, angående grunder för pensionsförbättring för viss personal vid armén, så att de erhöles Steiner halv pensionsförbättring samt Wickberg och Schröder hel pensionsförbättring.

*Ang.
pensions-
förbättring åt
tre f. d. fan-
junkare vid
Hälsinge
regemente.*

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Punkten föredrogs. Därvid yttrade:

Herr **Holmström** i Gävle: Herr talman! Denna min motion har blivit avstyrkt av ett enhälligt bankoutskott. Och kammaren hade väl sålunda väntat, att jag skulle låta denna motion begravas i tysthet. Men det kan jag inte göra; så anmärkningsvärt är bankoutskottets utlåtande, enligt mitt förmenande.

Jag skall be att i korthet få referera motionen. Det var tre underofficerare vid Hälsinge regemente, som, när tiden för deras pensionsålder nalkades, hade att taga ställning till frågan, huruvida de då omedelbart skulle avgå ur tjänst eller begagna sig av den rätt, som då fanns, att taga ut respitåren. Anledningen till att de kommo att fundera över detta var det förhållandet, att de visste, att den militära pensionsfrågan då låg under utredning hos en kommitté, och att de sålunda kunde räkna med, att om de stodo kvar i tjänst en tid, riksdagen under denna tid möjligen skulle komma att fatta ett beslut i pensionsfrågan, varigenom de för hela sin återstående levnad skulle komma i åtnjutande av en bättre pension, än vad fallet skulle vara, om de genast avginge. Nu voro dessa herrar så försiktiga, att de gingo upp till sin regementschef och rådfrågade sig med honom. Och denne i sin tur är så försiktig, att han skriver hit ner till Stockholm till högsta vederbörande myndighet, nämligen Arméns pensionskassa. Byråchefen där är i sin tur slutligen så försiktig, att han rådfrågar sig med en ledamot av den kommitté, som hade ärendet under behandling, för övrigt en riksdagsman.

Svaret blev av den innebörden, att dessa underofficerare fingo klart för sig, att pensionsfrågan icke skulle komma före i riksdagen under den tid de hade rättighet att stå kvar i tjänst. Och därför togo de genast avsked. Nu blev det emellertid på det sättet, att pensionsfrågan blev avgjord inom denna tid, inte på grund av utlåtande av den nyss omtalade kommittén, utan i ett annat sammanhang. Och då menar jag — och dessa herrar — att hänsyn bör tagas till att de ha visat en sådan omtanke och försiktighet, som de gjort, och tydligt ådagalagt, att de ämnade stå kvar i tjänst, om de visste, att de därigenom skulle få bättre pensionsförmåner, men genom statens organ blivit vilseledda. Detta har naturligtvis från statens organs sida skett fullständigt ofrivilligt, då det nämligen sedan inträffade något, som arméns pensionskassa och denne kommittéledamot inte då kunde räkna med. Men det är ett faktum, att de genom

Ang.
pensions-
förbättring åt
tre f. d. fan-
junkare vid
Hälsinge
regemente.
(Forts.)

statens organ ha blivit vilseledda. Och då menar jag, att de därför böra hållas skadeslösa.

Hur säger nu bankoutskottet i denna fråga? Jo, bankoutskottet säger först: »Enligt vad inom utskottet uppgivits, lärer anledningen till att ifrågavarande befattningshavare i så stor utsträckning tagit avsked utan att begagna sig av rätt till respittid närmast vara att söka i den omständigheten, att de under den rådande högkonjunkturen haft utsikt till lönande anställningar i enskild verksamhet och därav föranletts att avgå omedelbart.»

Ja, det lär nog inte vara tvivel om, att det i många fall förhöll sig på det sättet. Det var de många kristidskommissionerna, som lockade med jämförelsevis bra betalda anställningar. Men dessa herrar ha ju tydligt genom sin handling visat, att detta inte var fallet beträffande dem. Hade det varit anställningar i kommissioner, som lockat dem, hade de naturligtvis inte vidtagit den här försiktighetsåtgärden. Deras handling talar sålunda emot utskottets förmodande.

Vidare skall jag be att få säga, att inom denna kår är den uppfattningen rådande, att det inte är juste av en man, som uppnått sin pensionsålder, att likafullt stå kvar. Ty vad gör han genom detta? Jo, han avstänger andra från befordringar, i detta speciella fall en sergeant av första klass att bli fanjunkare, en sergeant av andra klass att bli av första klass, en furir att bli underofficer och så hela skalan igenom. Det är sålunda en hel rad, som går och tittar snett på honom under dessa år. Det har faktiskt varit kutym inom denna kår, att man inte stannat en dag mer än man behövt. Nu menade emellertid dessa tre, att om de kunde få svart på vitt på, att det var av betydelse för deras framtida pensionsförhållanden, så kunde det vara anledning för dem att stå kvar. Så blev inte fallet, och därför avgingo de.

Vidare säger utskottet: »Med hänsyn till vad nu anförts synes ett medgivande av pensionsförhöjning utav den art, varom här är fråga, av principiella skäl icke kunna förordas med mindre alldeles särskilda skäl därför kunna åberopas.» Men då menar jag: är det inte »alldeles särskilda skäl» att en frågan gjorts, inte bara hos ett statens ämbetsverk, utan även, inte direkt men indirekt, hos en ledamot av den parlamentariska kommitté, som behandlade ärendet?

Så kommer till sist något, som jag betraktar som ett utslag av verklig formalism. Utskottet resonerar på det här sättet: »Innehållet i den av motiönären åberopade skrivelsen den 15 juni 1916 från byråchefen i arméns pensionskassa synes nämligen vara utan betydelse för frågans bedömande, enär den till 1919 års lagtima riksdag avlåtna framställningen om pensionsförbättring icke sammanhängde med det i berörda skrivelse avsedda förslaget till ny militär pensionslag utan föranleddes av 1918 års lagtima riksdags beslut om tillfällig löneförbättring för arméns personal», o. s. v. Jag menar att detta är verklig formalism. Därför att beslutet i riksdagen inte föranleddes av ett utlåtande av den nyss omtalade kommittén, utan av ett annat kommittéutlåtande, om vilket man vid tiden för skrivelsens från Arméns pensionskassa avlåtande inte hade en aning, på grund av denna rena formalitet skulle dessa herrar bli avstängda från det, som väl annars enligt utskottets ovan uttalade mening skulle vara deras rätt! Naturligtvis kan denna utskottets ståndpunkt förklaras rent formalistiskt. Men vad som är kärnpunkten för dessa herrar, och vad som är kärnpunkten för mig, det är inte *i vilket sammanhang* frågan kom upp här i riksdagen. Utan kärnpunkten är, att deras pensionsfråga *blev föremål för ett beslut*. Vi behöva för övrigt inte resonera så mycket om detta.

Utskottet har klippt åtminstone tre fjärdedelar av min motion i delar, som jag anser vara ganska oväsentliga. Vad som är det huvudsakliga för mig och för dessa herrar, och vad som också har blivit huvudsaken för utskottet, näm-

tigen den som bilaga till motionen fogade avskriften av skrivelsen från Arméns pensionskassa, sättes däremot inte liksom motionen in i utlåtandet in extenso, utan endast refereras. Och den refereras på ett sätt, som tydligen är avsett att tjäna utskottets syfte, nämligen att avstyrka motionen. Referatet av denna skrivelse slutar där klämman börjar. Referatet talar endast om denna kommitté och dess verksamhet, men klämman, varom i referatet ingenting säges, i skrivelsen lyder så här: »Av allt att döma kommer det sålunda att dröja mycket länge, och åtminstone till dess mera lugna förhållanden inträtt, innan den militära pensionsfrågan blir ordnad på ett mera tillfredsställande sätt.»

Detta är klämman: »*av allt att döma* kommer det att dröja *mycket länge*, innan den militära pensionsfrågan» etc. — sålunda inte den militära pensionsfrågan »i enlighet med det och det utlåtandet», utan den militära pensionsfrågan helt generell.

Det är ju alldeles klart, att dessa underofficerare, när de fingo detta besked, gjorde som de gjorde. Det kan här inte bli frågan om något annat, än att statens organ ha, låt vara ofrivilligt, kommit dessa underofficerare att få en uppfattning, varav de sedan lidit skada.

Man skulle här kunna vädja, som man ju ofta gör i pensionsfrågor, till kammarens känsla genom att tala om, att för en av dessa herrar betyder detta något över hundra kronor i månaden för all framtid. Hade han stått kvar, som han egentligen hade avsett, hade han sålunda nu haft något över hundra kronor mer i månaden i pension. Men jag anser, att man inte behöver vädja till kammarens ömhetskänsla i detta fall, utan helt enkelt till kammarens rättskänsla. Och med anledning av detta, herr talman, skall jag tillåta mig att yrka bifall till min motion.

Herr *Laurén* instämde häruti.

Herr *Eriksson* i Grängesberg: Herr talman! I egenskap av ordförande i utskottet står jag här med den otacksamma uppgiften att försvara utskottets ståndpunkt. Jag hoppas emellertid, att det här fallet inte skall bli mig för svårt, då vi här ha ett enhälligt utskott, och, såvitt vi kunna förstå, skälen äro tämligen svaga för motionärens framställning. Det är på det sättet, att vi ha ett hundratal underofficerare, som ha avgått, och som äro ungefär i samma belägenhet som de tre som här äro nämnda. Nu vill motionären hålla före, och naturligtvis kan man göra det, att dessa tre underofficerare intaga en särskild ställning framför de andra. Och skälet varför de äro i denna särskilda ställning är den skrivelse, som de avlätit till arméns pensionskassa år 1916. På denna skrivelse fingo de ett svar, och det svaret är både formellt och reellt riktigt. De fingo det svaret, att det skulle komma att dröja en avsevärd tid innan arméns pensionering skulle bli ordnad. Detta var 1916, och ännu har inte arméns pensionering blivit ordnad. Men vad skedde då 1919? Jo, det var en pensionsförbättring, men det var intet ordnande av underofficerarnas pensionering. Vi kunna sålunda inom utskottet ingalunda på något vis säga, att vare sig formellt eller reellt någon ändring har skett i vad angår de förhållanden, på vilka svar lämnades då.

Dessutom skall jag bringa en annan sak på tal här inom kammaren, som vi inom utskottet inte ha berört. Och det är, att om det skulle ha varit så — märk, om det skulle ha varit så — att här genomförts en ny pensionering 1919, skulle man då kunna säga, att därför att en byråchef i arméns pensionskassa på det sättet givit något på hand, vederbörande här skulle få hjälp av riksdagen? Det kan man näppeligen säga. Men nu har inte heller så skett, och man behöver alltså inte taga fram det argumentet. Det vill synas utskottet, och på den punkten ha vi varit alldeles ense, att det förhållandet, att riksdagen 1919 genomförde den

Ang.
pensions-
förbättring åt
tre f. d. fan-
junkare vid
Hälsinge
regemente.
(Forts.)

Ang.
pensions-
förbättring
åt f. d. fan-
junkare vid
Hälsinge
regemente.
(Forts.)

pensionsförbättring, som då ägde rum, ingalunda kan på det sättet betraktas, som motionären här har gjort. Och därför ber jag, på de grunder utskottet här har anfört, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Holmström** i Gävle: Herr talman! Bankoutskottets ärade ordförande talade om, att det var ett hundratal underofficerare, som voro likställda med dessa. Jag har sett det i handlingarna, men jag tror det icke. Statskontoret har påpekat, att det är ett hundratal underofficerare, som avgått utan att taga ut respitären. I detta avseende äro de jämställda. Men statsutskottet har inte sagt, att alla dessa också vidtagit samma försiktighetsåtgärder, som dessa tre underofficerare ha gjort. Det är det, som skiljer dem åt. Och det är just den omständigheten, som jag anser berättigar dem till denna pensionsförbättring. Att det är en byråchef, som utfärdat den åberopade skrivelsen, tycker herr Eriksson i Grängesberg, att man icke skall fästa något avseende vid. Men det är dock ett statens organ, och han stöder sig icke bara på sin egen uppfattning, utan på ett uttalande av en riksdagsman, en ledamot av en parlamentarisk kommitté. Vilka uttalanden skall man i all rimlighets namn ha aktning för och lita på, om inte uttalanden från två så vederhäftiga håll?

Herr talman, jag anhåller att få vidhålla mitt yrkande.

Efter härmed slutad överläggning framställde herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

Ang. pen-
sionsförbätt-
ring åt f. d.
fanjunkaren
C. Billing.

Punkten 2, angående pensionsförbättring åt f. d. fanjunkaren C. Billing.

I en inom andra kammaren av herrar *Fjellman* och andre vice talmannen *Nilsson* väckt motion, nr 153, hade föreslagits, att fanjunkaren i skånska dragonregementets reserv Carl Billing måtte beviljas pension enligt de grunder, efter vilka denna skulle utgå på grund av 1919 års bestämmelser utan hinder därav, att Billing avgått redan i november 1918.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Vid denna punkt hade reservation avgivits av herrar *Borggren*, *Bäcklund* och *Lorichs*, vilka föreslagit, att riksdagen, i anledning av förevarande motion, måtte medgiva, att förre fanjunkaren vid skånska dragonregementet Carl Billing finge, utan hinder därav, att han avgått ur tjänsten före utgången av år 1918, från och med den 1 januari 1924 uppbära pensionsförbättring med det belopp för år, som skulle hava tillkommit honom, därest han erhållit avsked först efter ingången av år 1919; samt

av herr *Björnsson* mot viss del av motiveringen.

Sedan punkten föredragits, anförde:

Herr **Lorichs**: Herr talman! Bankoutskottet har, som herr Holmström i Gävle nyss citerade, sagt, att för att sådana här extra pensionsförbättringar utan egentlig formell rätt skola kunna beviljas, så får det lov att vara alldeles särskilt bärande skäl. Herr Holmström i Gävle framhöll, att han ansåg, att i den punkt, som nyss föredrogs, sådana bärande skäl förelågo. Och det kan ju hända, att han hade ett visst fog för det. Men i fråga om den punkt, som nu är föredragen, måste man väl säga, att skälen äro i särskilt hög grad bärande.

Här är ju fråga om en underofficer, en fanjunkare vid Skånska dragonrege-

mentet, Billing, som år 1918 fyllde 50 år och sålunda var berättigad att då avgå med pension. Han hade enligt då gällande bestämmelser rätt till vissa respit-år och hade egentligen icke behövt avgå förrän under år 1921. Han var emellertid mindre tjänstbar och kände sig väl stå i vägen för andras befordran, men han ville dock försäkra sig om, att han inte skulle göra någon förlust, därest han avginge i november 1918. Han gick därför till sin regementschef och bad om anstånd att få vara kvar så länge, att han skulle komma i åtnjutande av eventuell pensionsförhöjning, som sedermera beslutades vid 1919 års riksdag. Då svarade honom chefen, att om han avginge med detsamma, finge han lika stor pension, som han skulle få, därest han stannade kvar litet längre. Ja, om man tänker sig in i saken, att en underordnad kommer till sin chef för att få ett gott råd och denne chef bestämt säger till honom, att han utan risk kan taga avsked, och gör det uti ganska kategoriska ordalag, såsom framgår av Billings inläga till Kungl. Maj:t år 1922, kan man nog förstå, hur en underordnad skall känna det. Det är ju om också inte precis en order att gå, så dock något liknande; han skulle göra chefen en tjänst o. s. v. Och man får naturligtvis anse det vara alldeles givet, att chefen, när han gav det rådet, var i god tro. Han sade ingenting annat, än vad han själv trodde. Då är det klart, att den underordnade trodde, att chefen förstod saken så mycket bättre, varför han litade på honom.

Förra året väcktes av herr Fjellman en motion av samma innehåll som den nu i år väckta. Den behandlades av bankoutskottet, och bankoutskottet fann då, att åtskilliga billighetsskäl förelågo för ett bifall till motionen, men då Billing redan till Kungl. Maj:t avlämnat en underdånig ansökan att på nådevägen få denna pensionsförbättring, avstyrkte utskottet motionen på den grund, att man borde avvakta, att Kungl. Maj:ts dom skulle falla. Nu har domen fallit, och det blev avslag. Då förefaller det mig, som om de billighetsskäl, som gällde i fjol, skulle gälla ännu mycket mer i år, då det är den enda utväg som Billing har att få, vad han anser vara sin rätt. I år har emellertid bankoutskottet icke slagit in på den vägen utan på en annan, och det beror på, att här har kommit en mellankommande part, nämligen statskontoret, som yttrat sig i frågan och därvidlag framhållit, att enligt statskontorets mening inga bärande skäl här skulle föreligga för ett undantag. Det har också bankoutskottet för sin del uttalat. Ja, vad som menas med bärande skäl, kan ju vara en subjektiv uppfattning, och det är väl därom striden här står. Emellertid förefaller det väl, som om ingenting nytt egentligen skulle ha kommit emellan. Inga nya skäl hava kommit fram, som motivera, att bankoutskottet ändrat uppfattning i det här fallet.

Så har statskontoret kommit in på frågan om konsekvenserna. Det är någonting, som alltid kommer fram i sådana här fall. Det har talats om att det skulle vara ett hundratal militära befattningshavare, som skulle vara i samma ställning inom armén, och kanske ett stort antal även inom marinen, och att det naturligtvis skulle medföra en farlig konsekvens, om man här beviljade pensionsförbättring. Ja, efter det beslut, som riksdagen för ett ögonblick sedan fattade med avseende på de tre fanjunkarna vid Hälsinge regemente, som föreslagits till erhållande av pensionsförbättring, så har ju kammaren klippt av alla möjligheter till sådana där konsekvenser. Jag vill emellertid hålla före, att detta fall är av en säregen beskaffenhet. Jag tror inte, att det skall kunna letas upp något, som är analogt med detta. Skulle det nu verkligen vara ett och annat fall, som skulle kunna letas upp och beträffande vilket detta skulle kunna åberopas såsom något prejudikat, är det väl icke någon fara och ingen anledning att därför icke ordna detta fall. Konsekvenserna för statsverket i den här saken kunna ju icke vara av någon betydelse i ekonomiskt avseende, och rätt skall i alla fall vara rätt.

Nu är det ju även så med Billing, efter vad jag har hört från vederhäftigt

Ang. pensionsförbättring å f. d. fanjunkaren C. Billing.

(Forts.)

Ang. pensionsförbättring åt f. d. fanjunkaren C. Billing.
(Forts.)

håll, att han behöver denna penning. Hans ekonomiska ställning är icke god, och hans utkomstmöjligheter ha blivit försämrade genom omläggningen av sockerkontrollen — han var förut kontrollör. Jag skall be att på samma gång få nämna, att jag hört ett rykte gå bland utskottets ledamöter, att Billing i hemorten skulle ha en lanthandel, som skulle ge honom inkomster, men det är icke med verkliga förhållandet överensstämmande. Det har i detta fall skett en förväxling med en annan person.

Ja, herr talman, med anledning av vad jag nu har framfört, skall jag be att få yrka bifall till den av herrar Borggren, Bäcklund och mig vid betänkandet fogade reservationen.

Herr Paulsen: Herr talman! Herr Lorichs talade så varmt och värdjande för denne man, som om han icke hade någonting alls att leva av. Det är dock icke så. Mannen har 1,625 kronor i årlig pension jämte dyrtidstillägg, alltså i runt tal, tror jag, 2,500 kronor om året att leva av.

Nu var det naturligtvis beklagligt, att han råkade taga avsked en eller annan månad tidigare, än han enligt sin egen mening borde ha gjort, men då han skyl- ler detta på regementschefen och det svar, han fått av denne, så tycker jag, att det är fullständigt oriktigt. Jag tycker icke, att det är rimligt, att en man i femtioårsåldern går och frågar sin regementschef: är det klokt att jag går, får jag mera pension, om jag stannar kvar? Han har själv precis lika stora möjligheter att taga reda på den saken, och han är ingen barnunge, utan en gammal människa. Varför skall han tro, att regementschefen begriper den saken bättre än han själv. Han skulle själv ha tagit reda på detta. Saken är nog den, att mannen i fråga hade utsikt att bli fast anställd vid sockerkontrollen. Jag känner till många sådana fall, där fanjunkare varit mycket angelägna om att komma ifrån regementet, därför att de voro rädda, att andra människor skulle få fast fot vid sockerkontrollen. Sedan har emellertid detta slagit slint, när sockerkontrollen blivit omlagd. Detta har mannen också framhållit i en skrivelse till utskottet och därvid pekat på den orättfärdigheten, att en man, som tagit avsked ett par tre månader senare, fått omkring 600 kronor mer i pension. Det är klart, att det är förargligt, men icke tycker jag, att kammaren bör gå med på att giva honom denna pensionsförbättring.

Jag tycker för min del, att utskottet handlat fullständigt riktigt, och ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Olsson i Berg: Herr talman! Såsom synes av utskottsutlåtandet, har jag icke deltagit i utskottets slutbehandling av detta ärende, men jag vill tillkännagiva, att om jag hade gjort detta, hade jag obetingat ställt mig på reservanternas sida. Jag anser, att det är, som det ofta heter, med rättvisa och billighet överensstämmande, att denne gamle fanjunkare får den pensionsförbättring, som i motionen är föreslagen. Det är ju konstaterat, att han har blivit vilseledd i fråga om avskedstagandet.

Nu fruktar man för konsekvenserna, men det behöver väl icke vara så farligt. Om detta förslag om pensionsförbättring åt honom blir bifallet, till stor del av det skälet, att han blivit vilseledd vid avskedstagandet, så måste ju samma förhållande kunna påvisas av alla, som göra anspråk på att få en liknande pensionsförbättring. Det torde kanske icke hädanefter bli så lätt. Jag antar att en regementschef aktar sig för att giva ett sådant råd eller en sådan uppmaning, som i detta fall givits. Jag tror att man aktar sig för detta hädanefter, och jag tror därför icke, att konsekvenserna kunna bli så stora i detta fall.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den av herr Borggren m. fl. vid utlåtandet fogade reservationen.

Herr Borggren: Herr talman! När jag hörde herr Paulsens anförande här, kunde jag icke underlåta att begära ordet. Han yttrade nämligen, att det var märkvärdigt, att denne man vänt sig till regementschefen och frågat honom, om han skulle avgå. Han hade då framställt den frågan, huruvida, om han nu avginge på ett tidigare stadium, han då skulle erhålla samma pension, som om han stod kvar några månader till. På denna fråga fick han av den överordnade det svaret, att detta hade ingen betydelse. Sedan dess har emellertid inträffat den omständigheten, att mannen i fråga fått mindre pension, än han skulle fått, om han hade tjänat längre.

Nu har jag mig bekant, att denne fanjunkare nog icke har det så bra ställt. Han har också försökt att få litet högre pension genom att gå till Kungl. Maj:t, fastän hans ansökan där blev avslagen. Så har han vänt sig till vissa motionärer i riksdagen och anhållit om att man skulle bevilja honom den fyllnads-pension, som han gått miste om. Jag anser, att detta icke drar med sig vidare stora konsekvenser, och det är därför, som jag, herr talman, ber att få yrka bifall till den reservation, som är avgiven av mig och herr Bäcklund.

Herr Fjellman: Herr talman, mina herrar! Jag hörde debatten i första kammaren i dag i denna fråga. Där var det en ärad talare, tillhörande bankoutskottet, som gjorde gällande, att denne fanjunkare förutom sin militära tjänst skulle ha en annan sysselsättning, att han skulle hava något slags handelsföretag. Jag har även hört ett par andra medlemmar, som tillhöra bankoutskottet, hysa samma uppfattning. Det är fullständigt gripet ur luften, detta rykte. Man har förväxlat Billing med en annan person, som säkerligen flera av de ärade medlemmarna av kammaren här haft kännning av. Bland andra vet jag, att herr Thorsson har besvärats många gånger av honom. Denne person har velat göra gällande, att han blivit lurad av sin regementschef. Det är denne person, som man förväxlat med Billing. Den sistnämnde har jag känt i 30 år, och aldrig någonsin har jag försport, att han haft något annat sorts arbete än det militära, utom det att han ungefär tre till fyra veckor varje år, i likhet med många av sina kamrater vid regementet, tjänstgjort vid sockerkontrollen. Billing var en man av gamla stammen, som betraktade det ord, hans förman gav, som ett kungsord och ansåg, att en förmans önskan var detsamma som en befallning. De, som tjänstgjort som militärer, veta också, att en sådan uppfattning varit rådande. När han gjorde sin förfrågan hos regementschefen och denne uttryckligen önskade, att han borde avgå för att bereda plats för yngre krafter, så fogade Billing sig efter detta och gick. Han led av en sjukdom, som kallas skrivsjukan, och kunde icke användas i direkt skrivtjänst utan användes till ett särskilt förtroendeuppdrag. Han vara regementets furageuppbördsman, en syssla, som endast finnes vid kavalleriet och de beridna vapenslagen. Sedan han avgick, har det alltjämt gått utför med honom.

Förra året var utskottet synnerligen välvilligt i denna sak. Även om det icke tillstyrkte motionen, så uttalade utskottet likväl som sin åsikt, att billighetsskäl talade för att bifalla denna pensionsökning. Vad är det då, som inträffat, då utskottet nu kastat om så här plötsligt? Jo, det är ett uttalande av statskontoret, som säger, att billighetsskäl icke äro tillräckligt starka. Det vore väl egendomligt, om icke här finnas billighetsskäl, som äro tillräckligt starka! En förman utövar sitt förmansskap så, att han förorsakar en underlydande ekonomisk utgift och bringar honom i nödläge genom att framställa en sådan här önskan eller nästan, som jag vill kalla det, befallning!

Man har talat om dessa hundra underofficerare, som äro i samma ställning som Billing. Men jag trotsar, att det finnes ett enda sådant fall som just det här fallet, där en förman gör på det sätt, jag här relaterat, och där förmannen äger tillräckligt mod att sedermera kunna erkänna, att han gjort detta fel. Om

Ang. pensionsförbättring åt f. d. fanjunkaren C. Billing.

(Forts.)

Ang. pensionsförbättring åt f. d. fanjunkaren C. Billing.

(Forts.)

förmannen-regementschefen först begått ett fel, så sonade han detta dock sedermera genom att erkänna, att han begått detsamma.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr Eriksson i Grängesberg: Herr talman! Jag hade icke tänkt uppträda i denna fråga, då jag för min del trodde, att det kunde vara nog med vad herr Paulsen anført. Men då det nu är tre talare, som uppträtt här från andra sidan, får jag väl ändå yttra några ord från utskottets sida.

Jag kan naturligtvis medgiva, att det här fallet icke är alldeles lika andra fall av detta slag, utan om det nu skall vara starka skäl för en dylik framställning, så kan jag nog erkänna, att det föreligger något mera därav i det här fallet än i många andra. Till förklaring på varför bankoutskottet ändrat mening från i fjol kan jag ärligt och uppriktigt säga, att man i fjol icke så grundligt satt sig in i saken. Man ville endast göra ett sympatiuttalande, och sedan fick Kungl. Maj:t pröva frågan. Det har också Kungl. Maj:t gjort, men Kungl. Maj:t har avslagit framställningen efter statskontorets avstyrende. Och nog är det väl ett skäl, som bankoutskottet bör taga en viss hänsyn till, när de högsta prövande myndigheterna i detta fall göra på det sätt, som här skett. Jag tycker t. o. m., att herr Fjellman skulle hava någon aktning för den försvarsminister, vi för närvarande hava. Jag kan icke förstå annat, än att detta är mellankommande skäl, som i det här fallet verkligen äro värda beaktande.

Vad själva saken beträffar måste jag för min del — vi ha icke velat ta upp det i betänkandet — bestrida, att staten skall hava skyldighet att lämna ersättning för förespeglingar, löften eller befallningar, som givits av statens tjänstemän. Vart skulle det taga vägen? Man kan ju säga, att i ett sådant här fall skulle billighetsskäl träda till. Ja, det skulle vara riktigt, om det vore nöd å färde. Men man kan icke säga, att det är någon nöd för denne man. Han fick pension vid femtio års ålder med 1,650 kronor, och på detta har han dessutom dyrtidstillägg. Märk väl, att denna pension fick han vid femtio års ålder! Hur många är det, som få 1,650 kronor i pension vid femtio års ålder? Jag undrar, om en läroverkslärare får en sådan pension, ifall han avgår vid den åldern? De få pension vid sextiofem års ålder men icke vid femtio. Vi skola komma ihåg, att denne man var ung, när han fick sin pension, så att några ömmande skäl kan man icke säga föreligga. Vore det så, att det föreläge någon nöd, kunde man ju se på saken på ett annat sätt, än vad som skett.

Så skall jag be att få erinra om att det var väl icke så, att han hade uteslutande sin befattning som fanjunkare vid regementet att lita till. Under sin tjänstetid var han under icke mindre än sex år före avgången sockerkontrollör och fick vid avgången från sockerkontrollen en engångsersättning av 900 kronor utom den lön, han uppburit under året. Och det var väl också ett bevis för att hans arbete som sockerkontrollör icke precis var så ringa. Jag kan för min del icke förstå annat, än att nog skall det vara mycket starka skäl, innan riksdagen går med på detta. Nu sade bankoutskottet i fjol, att här funnos vissa billighetsskäl, och det har bankoutskottet sagt även i år. Men med hänsyn till vad statskontoret sagt och behandlingen av denna fråga under mellantiden måste bankoutskottet säga sig, att det där skälet nu icke räcker till.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Bäcklund: Herr talman! Här är icke egentligen fråga om välörenhet. I detta fall föreligger icke någon nöd, utan här är fråga om huruvida en person skall kunna få vederfaras rättvisa, när en orättvisa blivit begången mot honom.

Jag har den uppfattningen, att en orättvisa har blivit begången. Ty det är icke på det sättet, att mannen har begärt att få avgå vid den omnämnda tidpunkten, november 1918, utan han begärde hos regementschefen att få kvarstå under sina respitår, tills han blivit i tillfälle att få åtnjuta högre pension. Men regementschefen sade till honom, att det skulle han icke göra, ty han komme att få denna pension i alla fall. Under sådana förhållanden kan man på goda grunder antaga, att detta var en direkt befallning från regementschefen att Billing skulle avgå vid den tidpunkten, alltså två månader innan han blev berättigad få den pension, som innebar en årlig förhöjning med 625 kronor.

När nu Kungl. Maj:t icke kunnat lösa frågan på något sätt utan avslagit framställningen, så har Kungl. Maj:t naturligtvis gjort detta till följd av statskontorets yttrande, som ju går ut på att det skulle finnas hundratals sådana här fall. Nu vill jag för min del säga, att reservanterna icke dela den meningen, att det skulle finnas hundratals liknande fall, utan vi hava gått på avslag, när det gällde de tre personer, för vilka herr Holmström motionerade. Det är tre personer av dessa hundra, som åberopas av statskontoret. Där hava samtliga medlemmar av utskottet gått på avslag, och sålunda behöver det icke heller bliva några konsekvenser för framtiden, om man i ett sådant fall som detta skulle gå med på vad reservanterna och motionärerna här hemställt om. När en person blivit behandlad på detta sätt, oavsett vad han har för pension — han har visserligen 1,625 kronor i pension, men genom den åtgärd regementschefen vidtog har han förlorat 625 kronor — så tycker jag, att när det icke går att få ersättning för denna förlust av regementschefen, som begått misstaget, så bör riksdagen skipa den rättvisan att ge denne man den pension, han skulle erhållit, om han fått stå kvar i tjänsten ytterligare två månader. Jag anser, att detta vore en gård av rättvisa i ett sådan här fall. Det bör icke gå ut över pensionstagaren, om ett fel blivit begånget av hans överordnade.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den vid punkten fogade reservationen.

Herr Paulsen: Herr talman! När herr Bäcklund sökte göra gällande, att denne man uppmanats att taga avsked, så är det icke alldeles riktigt. Förhållandet var det, att denne Billing gick till regementschefen och frågade, vad denne trodde, om han trodde, att Billing skulle få större pension, i händelse han stannade kvar under respitåret. Och regementschefen sade, att han icke trodde det. Han sade, vad han tänkte, och man kan icke klandra regementschefen för detta. Han har icke lurat mannen i fråga, och mannen trodde på sin regementschef. Och hellre än att själv försöka taga reda på saken på annat håll avgick han då. Det är sålunda, såvitt jag ser, icke något skäl, varför man skulle ge honom denna pensionshöjning.

Herr Olsson i Berg anser, att rättvisa och billighet kräva, att man ger denne man pensionsförbättring. Jag tror icke, att varken det ena eller andra kräver, att han skall få det. Det vore något annat, om det vore en gammal pensionär. Vi skola tänka oss, att en sergeant av första klassen, som är pensionerad med 360 kronor om året, jämte pensions- och dyrtidstillägg får sammanlagt högst 900 kronor. Där kräva rättvisa och billighet, att en dylik pensionär får litet mera, ty han behöver det verkligen. Men denne har dock i runt tal 2,500 kronor att leva av — det är kanhända något mindre, men det är ungefär så mycket — och det är alltså icke trängande behov av en förhöjning.

Så sade herr Fjellman, att denne underofficer jämte andra hade tre veckors tjänstgöring om året vid sockerkontrollen. Jag vet icke, varifrån herr Fjellman har fått den uppgiften, då man väl aldrig någonsin kört mindre än åtta

Ang. pensionsförbättring af f. d. fanjunkaren C. Billing.

(Forts.)

Ang. pensionsförbättring åt f. d. fanjunkaren C. Billing.
(Forts.)

veckor i sockerbruken och sockerkontrollen pågått hela den tiden. Många gånger har man kört tolv veckor.

Nu säger också herr Fjellman, att detta är det allra värsta fallet. Vi ha icke mer än ett sådant, och det är det här fallet Billing. Men om vi hörde herr Holmström i Gävle nyss, så hade han tre fall, och de vore de allra värsta, de vore ännu värre än Billings. Vi ha säkerligen en förfärlig massa sådana här fall, om vi hålla på en stund till.

Jag ber, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande nyss.

Herr andre vice talmannen **Nilsson**: Herr talman! Vad först beträffar den framställning herr Paulsen givit angående förloppet vid fanjunkare Billings besök hos regementschefen, så är den icke fullt riktig. Om man går till det föreliggande utskottsutlåtandet, får man en annan uppfattning om saken. Det heter nämligen i Billings egen skrivelse, att han besökte regementschefen för att anhålla om att få stanna kvar i tjänsten på respitår, men förekom då av chefen, vilken framhöll, att även om fanjunkare Billing avginge utan att tillgodogöra sig respitår, skulle det icke inverka på hans framtida pensionsförhållanden. — Det är ju uppenbart, att fanjunkare Billing litat på chefens uppgift i detta fallet och lojalt böjt sig därför. Han ville icke stå hindrande för sina kamrater att komma fram till befordran, och då han nu av sin chef erhållit besked om att han genom att omedelbart begära sitt avsked icke äventyrade något som helst i pensionsavseende, så beslöt han sig för att avgå.

När nu mannen således av ren lojalitet avgått, då vill det förefalla, som om det skulle vara obilligt, att han därigenom skulle bliva lidande. Han kunde ju å andra sidan icke tro annat, än att regementschefens uppgift var riktig. Jag undrar, huru till exempel herr Paulsen skulle hava förhållit sig inför regementschefen, om han varit i Billings ställe. Skulle då manne herr Paulsen till exempel sagt: »jag betvivlar, att herr överstens uppgift är riktig. För att vara fullkomligt säker anhåller jag att få stanna kvar i tjänsten under mina respitår.» Jag tror icke, att ett sådant förfarande skulle hava kunnat ifrågakomma ens av en så modig man som herr Paulsen.

För min del har jag aldrig någonsin under den långa tid jag tillhört denna kammare motionerat om ökad pension till någon statens befattningshavare. Jag har varit anmodad att göra dylika framställningar vid flera tillfällen, men vid granskning av de motiv, som skulle grunda en sådan framställning, har jag icke funnit dem vara tillräckligt bärande. Men i detta speciella fallet har jag icke tvekat att framträda som motionär, ty jag tycker, att det är upprörande, att en man skall lida en så uppenbar orätt som vad fanjunkare Billing gör. Det är dock allenast två månader för tidigt som han har avgått från tjänsten, och det är alldeles uppenbart, att om han hade vetat, att det skulle få en sådan påföljd för honom i ekonomiskt avseende, skulle han givetvis hava blivit kvar. Jag tycker, att inför dessa omständigheter är det icke mer än rätt och billigt, att han beredes den fyllnad i pensionen, som han skulle haft, för den händelse han hade stannat kvar.

Jag anhåller därför, herr talman, att få yrka bifall till den vid bankoutskottets betänkande fogade reservationen.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den av herr Borggren m. fl. avgivna, vid punkten fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övertvägande ja besvarade. Då votering emellertid begärdes, blev nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller bankoutskottets hemställan i punkten 2 av utskottets förevarande utlåtande nr 39, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den av herr Borggren m. fl. avgivna, vid punkten fogade reservationen.

Voteringen utvisade 72 ja mot 46 nej, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

Ang. pensionsförbättring å f. d. fanjunkaren C. Billing.
(Forts.)

§ 4.

Därnäst i ordningen var å föredragningslistan uppfört bankoutskottets utlåtande, nr 40, i anledning av vissa framställningar rörande elfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2.

Mom. a) och b).

Vad utskottet hemställt bifölls.

Mom. c), angående pension åt vaktmästaren G. W. Sjöbergs änka Hildur Mathilda Sjöberg, född Dahl.

Ang. pension åt vaktmästaren G. W. Sjöbergs änka.

I en till riksdagen avlåten, den 14 mars 1924 dagtecknad proposition, nr 161, hade Kungl. Maj:t under punkten 5 föreslagit, att riksdagen måtte medgiva, att vaktmästaren i utrikesdepartementet G. W. Sjöbergs änka Hildur Mathilda Sjöberg, född Dahl, finge från och med ingången av år 1924 under sin återstående livstid, så länge hon förbleve änka, från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 200 kronor.

Utskottet hemställde, att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning måtte av riksdagen bifallas.

Häremot hade herr *Paulsen* reserverat sig.

Efter föredragning av punkten yttrade:

Herr Paulsen: Herr talman! Då jag avgivit en reservation på denna punkt, skall jag be att få säga ett par ord. Denna änkefru Hildur Mathilda Sjöberg, som utskottet vill ge pension, är änka efter en vaktmästare Sjöberg. Denne Sjöberg hade möjlighet att komma in i änke- och pupillkassan, men han ville icke utan ansåg tydligen fördelaktigare att samla kapital och att på den vägen draga försorg om den efterlevande familjen. Hustrun var endast 45 år, och enligt boupppteckning fanns det en behållning av 9,195 kr. i boet. Hade det varit så, att hon var gammal och fattig, skulle jag för min del icke alls varit emot att hon fått något understöd, men som hon är varken det ena eller det andra, tycker jag det icke är rimligt att bevilja en pension i detta fallet.

Jag ber därför att för min del få yrka avslag på framställningen. För övrigt vill jag emellertid säga, att om kammaren behagar tilldela henne en pension, skall jag icke göra något stort väsen av den saken.

Ang.
pension åt
vaktmästaren
G.W. Sjöbergs
änka.
(Forts.)

Herr Eriksson i Grängesberg: Herr talman! Jag kan ju medgiva, att det är många som hava en sämre ställning än denna änka och ändock icke få pension, men om man tar i betraktande att riksdagen i vinter beviljat pension åt änkor, oaktat deras män icke betalt in retroaktiva avgifter, trots att de kunnat göra det och alltså därigenom kunnat förvärva pensionsrätt, så måste man säga, att denna änka ingalunda har den bästa ställningen. Mannen hade varit i tjänst i 38 år, när han dog. När han kom i den ställningen, att han kunde bliva delägare i kassan, hade han redan varit 26 år i tjänsten. Det hade blivit så pass höga retroaktiva avgifter, att han ansåg sig icke hava möjlighet eller förmåga att betala dem. Nu har mannen avlidit, änkan är visserligen ung, hon är 45 år, men lider av svår nervositet med hjärtförstoring och nedsatta krafter, säger läkaren, och vidare får hon en mycket låg pension. Hon skulle få 200 kr., visserligen blir det pensionstillägg och dyrtidstillägg därpå, så att hon kommer upp så högt som 411 kr. Nog vill det synas mig, att även om, som här sagts, det finnes änkor, som hava en sämre ställning än denna, vilka icke få pension, så finnes dock, om man jämför hennes ställning med en hel del andra fall, icke skäl för ett avslag.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Efter av herr talmannen givna propositioner å de under överläggningen förekomna yrkandena biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 3.

Mom. a) och b).

Vad utskottet hemställt bifölls.

Ang. pension
åt rullförings-
biträdet J. P.
Borg.

Mom. c), angående pension åt rullföringsbiträdet J. P. Borg.

I en till riksdagen den 14 mars 1924 avlåten proposition, nr 124, hade Kungl. Maj:t under punkten 3 föreslagit, att riksdagen måtte medgiva, att underlöjtnanten i armén, rullföringsbiträdet vid Kristinehamns rullföringsområde, nr 40, Jan Peter Borg finge från och med månaden näst efter den, varunder han avginge från sin befattning såsom rullföringsbiträde, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,000 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte medgiva — — — lika med Kungl. Maj:t — — — pension av 600 kronor.

Reservation hade likväl avgivits av herrar *Bäcklund* och *Lovén*, vilka yrkat avslag å Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

Sedan momentet föredragits, yttrade:

Herr **Bäcklund**: Herr talman! Jag har till denna punkt fogat en reservation om avslag på såväl Kungl. Maj:ts framställning som utskottets hemställan. Enligt min uppfattning skulle man gå in för en helt ny princip, att pensionera rullföringsbiträden. Den person det här gäller, Borg, har varit rullföringsbiträde i 22 år, men han har endast tjänat vid regementet som sergent av 2:a klass i 9 år, och när han tog avsked — det har varit olika uppgifter om detta, bl. a. att han skulle avgått för att bli lantbrukare, men att han sedan fick denna rullföringsexpeditionstjänst — han var som sergent icke berättigad att uppbära någon pension efter 9 års tjänst, och han är ej heller enligt bestämmelserna berättigad att uppbära någon som helst pension för sin tjänst vid rullföringsexpeditionen. Det är så, att dessa tjänster äro avsedda att upp-

rätthållas av pensionerade underofficerare, och det gör ju, att det finnes faktiskt ingen pension för dessa befattningar. Riksdagen har mig vederligt ingen gång tidigare gått in för att pensionera rullföringsbiträden. Borg har som sagt endast varit sergeant i 9 år och har sedan fått en extra syssla, som man kan kalla detta. Jag antar, att kammarens ledamöter ha reda på i rätt så stor utsträckning, vad rullföringsbiträdena hava för sysselsättning. Det har varit så, att det kanske varit några timmar i veckan, kanske någon dags arbete i veckan, så att dessa 22 år hava naturligtvis varit rätt så lindriga, i statens tjänst. Jag har av principiella skäl icke kunnat vara med om förslaget, och utskottet har kanske också i viss mån varit inne på dem, ty Kungl. Maj:t har begärt 1,000 kr., det vill säga lika mycket som om han avgått från en beställning som fanjunkare vid regementet. Nu har han aldrig varit fanjunkare utan endast varit sergeant i 9 år och sedan avgått, utskottet har prutat ned dessa 1,000 kronor, som Kungl. Maj:t har begärt, till 600 kr. Jag tycker, att riksdagen och andra kammaren i synnerhet verkligen bör taga sig en funderare på, huruvida man över huvud är villig att gå in för en ny princip och bevilja pension åt ett rullföringsexpeditionsbiträde.

Av denna anledning har jag reserverat mig för avslag, och jag ber, herr talman, att få på dessa grunder yrka avslag på såväl Kungl. Maj:ts hemställan som på utskottets förslag i den föreliggande punkten.

Herr Eriksson i Grängesberg: Herr talman! Det är icke alldeles säkert någon ny princip man går in för här. Kungl. Maj:t och riksdagen hava stått på den punkten, att rullföringsbiträden borde vara pensionerade underofficerare, och det äro de med ytterst få undantagsfall över allt i vårt land. Det finnes denne man och möjligen någon till, som icke äro pensionerade underofficerare, men i alla andra fall hava dessa platser förbehållits åt dessa pensionerade, vilket är alldeles riktigt. Och då kan det aldrig komma på tal, att de skola hava extra pension. Om det nu på något rullföringskontor är så, att det icke är en pensionerad underofficer utan en som har varit underofficer, men som avgått så tidigt, att han icke kunnat få pension, eller om det är en civil man i övrigt, så finner jag icke, att riksdagen har uttalat någon bestämd mening, att icke en sådan person skulle få någon pension. Det får man väl ändock pröva ur andra synpunkter. Då kan man ju säga, att 20 års anställning är för kort tid för att kunna berättiga till pension. Det är en synpunkt, som man naturligtvis kan lägga på saken. Men då får man väl ändock säga, att de 9 år, som han varit sergeant, också böra medräknas som statstjänst, låt vara att de icke varit i fortlöpande följd och låt vara att han tagit avsked. Men vi hava ju t. ex. järnvägsarbetare och en del andra, som icke haft fast anställning, och beträffande dem har man under senaste åren fått lägga tillsammans olika tjänstetider, som de haft i olika befattningar. Om man då slår tillsammans på detta sätt, som jag här tillåtit mig göra, så blir det ändock en 28 à 29 års tjänstetid. Mannen är 65 år, hans ekonomiska ställning känner man icke, och den har icke med denna fråga egentligen att göra; då har utskottet sett på det sättet på frågan, som jag resonerar, och ansett för sin del, att något understöd eller pension eller vad man vill kalla det borde mannen hava. Kungl. Maj:t har föreslagit 1,000 kr. Då har utskottet sagt för sin del, att detta kunna vi icke gå med på, ty en fanjunkares pension är 1,000 kr. Hade det varit normalt, hade en fanjunkare upprätthållit denna tjänst, då hade han fått betala pensionsavgifter, med hänsyn härtill hava vi kommit ned till 800 kr., men då ansåg man i allt fall, att en fanjunkare, som tjänstgjort under gamla tiden, hade möjligen icke kommit så långt som till 1,000 kr., och därför stannade man efter en skälighetsprövning vid 600 kr. Är man då så pass långt ned som

*Ang. pension
åt rullförings-
biträdet J. P.
Borg.
(Forts.)*

Ang. pension vid 600 kronor., då synes det mig, att denne man blivit jämnställd ungefär med
åt rullförings- förmän och arbetare, som varit i statens tjänst. — Jag kan således icke se, att
biträdet J. P. vi uppställa någon ny princip eller ny praxis, om man ser på saken som ut-
Borg. skottet gjort och som jag tillåtit mig att här framhålla.
(Forts.)

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr förste vice talmannen övertog nu ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr **Paulsen**: Herr talman! Den här mannen, denne Borg, har ju icke varit sergeant mer än 10 år. Han har tagit avsked för att bli jordbrukare, men det har slagit slint, och så har han kommit att bli rullföringsbiträde. På denna rullföringsbiträdestjänst räknar herr Eriksson i Grängesberg, att han tjänstgjort i 20 år. Men man kan väl icke göra samma beräkning på en sådan tjänstgöring som på varje annan tjänst. Vi skola betänka, att före kriget tjänstgjorde ett rullföringsbiträde högst sex timmar i veckan. Efter 1914 har tjänstgöringen uppgått till fyra à fyra och en halv timmar per dag. Det är icke en tjänstgöring, som svarar mot tjänstgöringen i statens tjänst för andra personer, vilka vi bevilja pensioner. Det är alldeles givet, att man icke kan gå inför att bevilja pensioner under sådana här förhållanden. Då skulle det gälla understöd. Om det vore utrett, att mannen vore gammal och fattig, borde staten naturligtvis bevilja ett understöd åt honom. Men så är icke fallet; här gäller det en pension.

Jag tycker för min del, att det är orimligt att ge pension på sådana här grunder, och ber för min del, herr talman, att få förena mig i det yrkande, som här framställts av herr Bäcklund.

Efter härmed slutad överläggning gav herr förste vice talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande moment, dels ock på avslag å såväl berörda hemställan som Kungl. Maj:ts framställning i ämnet; och förklarade herr förste vice talmannen sig anse den förra propositionen hava flertalets mening för sig. Som votering emellertid begärdes av herr Bäcklund, blev nu uppsatt, justerad och anslagen en voteringsproposition av följande lydelse:

Den, som vill, att kammaren bifaller bankoutskottets hemställan i punkten 3 c) av utskottets förevarande utlåtande nr 40, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren avslagit såväl utskottets berörda hemställan som Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.

Omröstningen utföll med 75 ja mot 34 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

Mom. d) — h).

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 4—6.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 7, angående pension åt lantbrukskonsulenten i Berlin M. F. H. Langenheim. *Ang. pension åt lantbrukskonsulenten M. F. H. Langenheim.*

I en till riksdagen avlåten, den 14 mars 1924 dagtecknad proposition nr 93 hade Kungl. Maj:t under punkten 1:o föreslagit riksdagen medgiva, att — under förutsättning att lantbrukskonsulentbefattningen i Berlin från och med den 1 juli 1924 indroges — lantbrukskonsulenten Maximilian Fredrik Herman Langenheim finge från och med samma dag under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en pension av 3,000 kronor årligen.

Utskottet hemställde, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, måtte medgiva, att lantbrukskonsulenten Maximilian Fredrik Herman Langenheim finge, under förutsättning att han från och med den 1 juli 1924 erhöle entledigande från befattning som lantbrukskonsulent, från och med samma dag under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en pension av tvåtusentvåhundra tio kronor årligen.

Vid denna punkt hade reservationer avgivits

av herr *Lorichs*, som yrkat bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning; samt

av herr *Paulsen*, som yrkat avslag å Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

Punkten föredrogs; och yttrade därvid:

Chefen för jordbruksdepartementet herr statsrådet **Pettersson**: Herr förste vice talman! Denna punkt rör, som vi se, frågan om pension för lantbrukskonsulenten Langenheim i Berlin. Genom ett riksdagsbeslut, som fattades för kort tid sedan, bestämdes, att lantbrukskonsulentbefattningen i Berlin skulle indragas samt en ny sådan befattning upprättas i Balticum, och genom detta beslut blev Langenheim utan plats. Nu har denna befattning aldrig varit uppförd på ordinarie stat utan år efter år tillsatts på förordnande, och det har fortgått på detta sätt under 12 års tid. Strängt taget är således Langenheim icke berättigad till någon pension, men såväl myndigheterna som utskottet har funnit, att han borde ha sådan, ehuru olika meningar råda om beloppets storlek. Lantbruksstyrelsen, statskontoret och Kungl. Maj:t ha nämligen ansett, att han borde ha ett belopp av 3,000 kronor, vilket skulle motsvara den pension, som han skulle fått, om han stått kvar i tjänsten under ytterligare fem år eller tills han uppnått 65 år. Utskottet däremot menar, att hans pension bör uppgå till endast 2,210 kronor, d. v. s. 790 kronor mindre eller det belopp, som han enligt gällande pensionslag skulle få med hänsyn till nämnda 12 års tjänstgöring under förutsättning att han avginge den 1 juli i år.

Det gäller ju här en man, som skött sig på ett utmärkt sätt under 12 års tid och som genom ett riksdagsbeslut vid 60 års ålder utan egen förskyllan och mot sin egen vilja — han hade naturligtvis hoppats stå kvar till 65-årsåldern, då han skulle blivit pensionsberättigad — i en hastig vändning avkloppplats. Vid en så hög ålder är det säkerligen synnerligen svårt, för att icke säga omöjligt, att skaffa sig en befattning på annat håll. Under sådana förhållanden måste man ju erkänna, att starka billighetsskäl tala för att hans pension icke tillmätas alltför snävt. Han har i Tyskland haft en lön av 9,000 kronor, och man får ju säga, att under sådana förhållanden en pension av 3,000 kronor icke kan anses vara alltför riklig. Statskontoret, som ju i dylika fall icke är vidare släpphänt utan nog brukar se efter, att pensionerna icke tillmätas alltför stora, har också ansett sig böra tillstyrka en dylik högre pension. Det

Andra kammarens protokoll 1924. Nr 33.

Ang. pension
 åt lantbruks-
 konsulenten
 M. F. H.
 Langenheim.
 (Forts.)

synes mig sålunda, som om bärande skäl talade för att kammaren bifölle Kungl. Maj:ts förslag. Några vidare farliga konsekvenser av ett dylikt beslut torde icke kunna befaras. Jag kan också nämna, att första kammaren biträtt den kungliga propositionen i ämnet.

Herr Lorichs: Herr talman! Jag har deltagit i utskottets behandling av detta ärende, och då jag blivit ensam om min åsikt, att den kungl. propositionen skulle bifallas, har jag anmält min reservation. Jag har i utskottet förfäktat precis samma synpunkter, som herr statsrådet framhållit, och jag vill icke upptaga kammarens tid med att upprepa huvudpunkterna i min tankegång. Det förhåller sig ju så, att om ifrågavarade person fått vara kvar fem år, tills han uppnått 65-årsåldern, skulle väl ingen ha velat neka honom den pension, som här begärts. Den springande punkten i frågan är ju, huruvida de fem år som återstå till hans 65-årsålder och vilka han icke får tjäna in, därför att platsen blivit indragen, skola räknas honom till godo eller ej. Då han, såsom herr statsrådet framhållit, icke synes passa för den nya tjänsten i *Balticum*, är det en orättvisa att låta honom vid en ålder av 60 år gå miste om den pension han skulle ha fått, om han tjänat staten i ytterligare fem år. Det är sålunda starka billighetsskäl, som tala för propositionen, och då mannens förmögenhetsförhållanden äro svaga, skulle en minskning av pensionen med 800 kronor innebära en mycket kännbar förlust. Jag ber i korthet att få yrka bifall till den kungl. propositionen.

Herr Paulsen: Herr talman! Herr Langenheim har varit lantbrukskonsulent i Berlin under 12 år, och han har under denna tid uppburit en lön av 9,000 kronor jämte dyrtidstillägg. Jag ber kammarens ledamöter observera, att för en person som levat i Tyskland, är detta sannerligen ingen liten lön. Nu drages befattningen in och ersättes med en jordbrukskonsulentbefattning i *Balticum*. Mannen befinner icke lämplig och därför vill man pensionera honom. Kungl. Maj:t föreslår 3,000 kronor, men utskottet har prutat ned beloppet till 2,210 kronor. Enligt min åsikt är det sannerligen inga skäl att för 12 års tjänstgöring lämna pension. Hade mannen varit fattig, skulle jag för min del vara med om att giva något understöd, men nu vet man, att så icke är förhållandet. Det har upplysts, att han äger en egendom i trakten av Ängelholm om 550 tunnland åker och 450 tunnland skogsmark. En av utskottets ledamöter, som är hemma i denna trakt, har visserligen senare meddelat, att egendomen skulle vara försäld, men i varje fall måste han ju ha de pengar, som han fått för egendomen, i behåll. Jag finner sålunda icke det ringaste skäl för att giva denne person någon pension, och något understöd har ju icke varit på tal. Jag ber därför att få yrka avslag på Kungl. Maj:ts proposition och utskottets hemställan.

Chefen för jordbruksdepartementet herr statsrådet **Pettersson:** Herr talman! Ifall jag är riktigt underrättad, har Langenheim ingen förmögenhet utan är ganska utblottad. Under sådana förhållanden ställer sig saken på ett annat sätt. Får han icke mer att leva av än denna pension, bli hans inkomster mycket knappa. Det kan hända, att Langenheim kunde vara bra och lämplig i Berlin, men däremot är det säkert, att han icke passar för de säregna förhållandena i *Balticum*. Där fordras det helt andra kvalifikationer, det behövs en yngre kraft, som kan taga i på ett helt annat sätt än denne 60 års man kan göra. Det är givet, att hade han varit yngre och varit lämplig såsom lantbrukskonsulent i *Balticum*, skulle han blivit förflyttad dit. Men nu går icke detta för sig, och att då staten på detta sätt skulle avskeda honom och koppla av honom utan vidare, måste anses ganska hårt. Det kan icke vara annat än billigt, att han under sådana förhållanden får en skälig pension.

Herr Borggren: Herr talman! När jag först läste den proposition, var det begärdes understöd för lantbrukskonsulenten Langenheim i Berlin å 3,000 kronor, ställde jag mig på samma linje som herr Paulsen, i det jag ansåg, att man borde avstyrka denna proposition, särskilt med hänsyn därtill, att personen i fråga var i mycket goda ekonomiska omständigheter. Men de upplysningar, som jag inhämtat, ha givit vid handen, att den egendom, som han hade strax i närheten av Ängelholm, sedan många år är försåld och att han icke äger mer än en villa i närheten av Skelderviken, en villa som påstås vara ganska bra in-teknad för övrigt. Då nu Langenheims plats är indragen på grund av ett riksdagsbeslut och då han är 60 år och under sådana förhållanden icke kan tänka på att få någon ny dylik befattning, anser jag för min del, att det i detta lika väl som i övriga liknande fall är berättigat att bevilja ett understöd till honom under hans återstående dagar. Jag kan däremot icke vara med om att gå så långt som Kungl. Maj:t föreslagit, nämligen att giva 3,000 kronor om året. Enligt den uträkning, som här föreligger, skulle han nämligen, om han inbetalat pensionsavgifter och varit i statens tjänst under dessa 12 år, erhålla en pension av 2,210 kronor. Jag tycker därför, att det är alldeles riktigt att icke gå längre än att bevilja det belopp, vartill mannen i fråga skulle varit berättigad, ifall han erlagt sina pensionsavgifter. Hans tjänstgöring har ju endast omfattat en tid av 12 år. Då saken ligger till på detta sätt, har utskottet stannat för att hemställa, att man borde giva honom 2,210 kronor, och jag vill, herr talman, yrka bifall till utskottets förslag.

*Ang. pension
åt lantbruks-
konsulenten
M. F. H.
Langenheim.
(Forts.)*

Herr Paulsen: Herr talman! Herr Borggren söker göra gällande, att det här skulle vara fråga om understöd, men detta är icke fallet. Hade det gällt understöd skulle det vara styrkt, att mannen vore fattig. Herr jordbruksministern liksom herr Borggren påstår också, att så är händelsen, men detta är oriktigt, vilket jag kan bevisa. Jag har här Stockholms stads taxeringskalender för sista året, och där är herr Langenheim upptaxerad till en inkomst av 19,000 kronor. Därav kan man se, huru stor förmögenhet han äger: den måste vara — om jag räknar ungefär 5 % ränta — i runt tal 200,000 konor. Detta är enligt mina begrepp ingen liten förmögenhet — det kan hända, att de herrar, som talat för propositionen anse, att den är liten, men det gör icke jag. Jag vidhåller det yrkande, som jag nyss framställde.

Herr Magnusson i Kalmar: Herr talman! Jag skulle icke vid denna sena timme ha begärt ordet, om jag icke ansett mig ha särskilda skäl härför. Jag har med både förvåning och glädje läst utskottets utlåtande, och detta med hänsyn därtill, att jag själv varit motionär i en liknande fråga vid innevarande års riksdag. Det gällde då en befattningshavare vid seminariet i Kalmar, som hade icke mindre än 23 tjänsteår att uppvisa, och dessutom ägde vackra intyg om att han skött arbetet på ett förtjänstfullt sätt. Han hade förlorat sin anställning lika-ledes beroende på statsmakternas åtgörande, och det förelåg sålunda ett med detta fullt analogt fall. Bankoutskottet avstyrkte emellertid enhälligt en enligt min uppfattning synnerligen blygsam begäran om ett understöd av några hundra kronor till denne man, ehuru han hade mer än dubbelt så lång tjänstgöringstid som den här ifrågavarande.

Vad nu föreliggande punkt angår, vill utskottet giva en pension av över 2,000 kronor, och det skulle icke falla mig in att yrka avslag på denna hemställan, då jag nämligen anser, att om en person under dylika förhållanden blivit arbetslös genom statsmakternas åtgöranden, så bör man även hålla honom något så när ekonomiskt skadeslös för de förluster han gör. Om såsom jag hoppas, utskottets förslag kommer att bifallas och jag nästa år återkommer till riksdagen och då förnyar min hemställan i det andra ärendet, lovar jag att ihågkomma kammarens

*Ang. pension
åt lantbruks-
konsulenten
M. F. H.
Langenhe im.
(Forts.)* beslut, och jag hoppas då också, att riksdagen skall gå med på vad jag begärt. Är nämligen förevarande förslag berättigat, så är sannerligen min motion lika berättigad. Jag anser som sagt icke detta förslag obilligt, ty har man genom ett särskilt riksdagsbeslut avskurit personen i fråga från hans tjänstgöring, bör man också taga konsekvenserna. Men jag ber än en gång att få erinra, att den person, som jag motionerade om, hade en tjänstgöringstid av 23 år och att det var ett mycket blygsamt belopp, som jag påyrkade.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till bankoutskottets förslag.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, gav herr förste vice talmannen propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, 2:o) bifall till Kungl. Maj:ts förslag i ämnet samt 3:o) avslag å såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts framställning; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

Punkten 8.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 5.

*Ang. stats-
revisorernas
rese-
traktamenten.* Härpå upptogs till behandling bankoutskottets utlåtande, nr 42, i anledning av väckt motion om borttagande av det till statsrevisorerna vid resor utgående särskilda dagtraktamente.

I en inom andra kammaren av herr *Larsson* i Kroken väckt motion, nr 59, som hänvisats till bankoutskottet, hade föreslagits, att riksdagen måtte besluta, att § 10 i instruktionen för riksdagens revisorer av stats-, banko- och riksgäldsverken skulle erhålla följande ändrade lydelse:

»Revisor äger att under revisionsförrättning åtnjuta förutom resekostnadsersättning i likhet med riksdagens medlemmar dagtraktamente, som för revisor, bosatt i huvudstaden, utgår med 24 kronor och för annan revisor med 32 kronor.

Dessa traktamenten och resekostnadsersättningar skola utbetalas av riksgäldskontoret.

Resekostnadsersättning — — — traktamente.»

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Vid utlåtandet var emellertid fogad reservation av herrar *Ryberg*, *Olsson* i Berg och *Lorichs*, vilka yrkat bifall till den i ämnet väckta motionen.

Efter föredragning av utskottets hemställan yttrade:

Herr Ryberg: Herr förste vice talman! Vid detta utskottsutlåtande har jag jämte ett par andra av kammarens ledamöter fogat en reservation. Jag har nämligen ansett, att utskottet bort på skäl, som jag sedan skall angiva, tillstyrka den av herr *Larsson* i Kroken väckta motionen, vilken som bekant går ut på, att det särskilda dagtraktamentet av 16 kronor per dag som utgår till revisorerna, vid resa utom huvudstaden, måtte avskaffas. Utskottet har emellertid i år liksom förra året, då en motion i samma fråga var före, avstyrkt framställningen, men har enligt min mening icke kunnat i sin motivering för avslagsyrkandet påvisa några bärande skäl för att dessa särskilda dagtraktamenten i fortsättningen skola utgå. Utskottet säger visserligen, att revisorerna få vid sådana resor vidkännas diverse extra utgifter av olika slag, och påpekar, att åtminstone i re-

gel en revisor måste under en dylik resa vidkännas kostnaden för av honom i huvudstaden förhyrd bostad. Sävitt jag känner är emellertid det verkliga förhållandet det, som motionären också påpekar, att sovvagnar stå till revisorernas förfogande under deras resor; i dessa vagnar bo de också i regel under resan. Dessa resor äro vidare fria, de bekostas av staten, någon extra utgift för bostadshyra utöver den hyra, som revisorerna skulle ha vidkänts, om de hela tiden varit i Stockholm, förekommer sålunda icke. Detta utskottets skäl för sitt avslagsyrkande å motionen finns sålunda icke i verkligheten. Jag tror mig veta, att det råder samma förhållande med de andra extra kostnader, varom utskottet talar.

Utskottet säger vidare, efter att ha påpekat, att en motion om sänkning av riksdagsmännens arvoden av 1922 års riksdag avslagits, att under sådana förhållanden föreslå en ändring av hithörande bestämmelser, vilka så nyligen blivit av riksdagen fastställda ansåge sig utskottet icke kunna tillstyrka. Jag anser att utskottet haft större skäl för den hemställan, vartill det kommit, om utskottet kunnat peka på, att de dagtraktamenten, som det här är fråga om, utgått under någon längre tid, t. ex. även före högkonjunkturen. Nu förhåller det sig emellertid så, att det var just genom bankoutskottets eget initiativ, som dagtraktamentena till revisorerna under deras resor infördes vid 1920 års riksdag sålunda under högkonjunkturen, då vi hade ett helt annat penningvärde än nu. Sedan dess har ju penningvärdet undergått en ganske avsevärd förändring till det bättre, vi ha ju också försökt att på olika områden komma tillbaka till de förhållanden, som förut varit rådande. Detta är också vad motionären och reservanterna önska. Vi vilja komma tillbaka till de förhållanden på detta område, som voro rådande före år 1920, då inga särskilda dagtraktamenten utgingo till revisorerna under deras resor.

Nu är det visserligen sant, som utskottet säger, att denna fråga icke har någon större ekonomisk betydelse, men man kan dock icke fränkänna den all vikt ur sparsamhetssynpunkt. Vi ha ju under denna riksdag fått vara med om och skära ned även små anslag, som varit ganska berättigade. Här finns nu ett tillfälle att spara, låt vara icke några större summor men dock ett par tusentals kronor om året, och man kan inbespara dem utan att begå någon orättvisa mot de personer, som skulle beröras härav.

Jag har alltså, herr förste vice talman, sökt, men icke funnit några bärande skäl, som tala för att dessa särskilda dagtraktamenten i fortsättningen böra utgå, och jag ber därför att få yrka avslag på bankoutskottets hemställan samt bifall till den av herr Larsson i Kroken väckta motionen.

Med herr Ryberg förenade sig herrar *Magnusson* i Tumhult, *Olsson* i Berg och *Larsson* i Kroken.

Herr **Eriksson** i Grängesberg: Herr talman! Det lär icke kunna bestridas, att statsrevisorerna under sina resor få vidkännas högre kostnader dels för mat och dels för andra ändamål än när de äro i Stockholm. Det har då synts bankoutskottet, som en gång i tiden tog initiativ till, att särskilda arvoden borde utgå, att under de år som gått inga skäl framkommit, som borde leda till någon förändring i detta avseende. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr förste vice talmannen framställde propositioner, dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och fann herr förste vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja godkänd. Votering begärdes emellertid, till följd varav nu uppsattes, justerades och anslogs denna omröstningsproposition:

Ang. stats-
revisorernas
rese-
traktamenten.
(Forts.)

Den, som vill, att kammaren bifaller bankoutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 42, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den i ämnet väckta motionen.

Voteringen utvisade 55 ja mot 49 nej, vid vilken utgång kammaren således bifallit utskottets hemställan.

§ 6.

Slutligen föredrogs andra lagsutskottets utlåtande, nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 16 § i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete; och blev utskottets i detta utlåtande gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 7.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från statsutskottet:

nr 8 A, i anledning av dels vissa utav Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar dels ock åtskilliga beträffande samma huvudtitel väckta motioner;

nr 128, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för färdigställande av vissa utav Norrlands statsarbeten påbörjade arbetsföretag;

nr 129, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning rörande anslag till väganläggning Perkakajoki—Muonionalusta; och

nr 130, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande av ett bangårdspostkontor i Stockholm; samt

från jordbruksutskottet:

nr 137, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för vattenfallsstyrelsen att försälja tomter och områden från de under styrelsens förvaltning ställda fastigheter m. m.;

nr 138, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av kronan tillhörande jordägarandelar i gruvor;

nr 139, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av en lägenhet från kronoegendomen Ekeberg i Skaraborgs län;

nr 140, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtande till Malå kommun av visst område av den vid avvitringen inom Malå socken till kyrkstad avsatta mark;

nr 141, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 72, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter för sådana egendomar;

nr 142, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:ts om beredande av ökad möjlighet för upplåtande av ecklesiastisk jord till smärre jordbruk och egna hem;

nr 143, i anledning av väckta motioner om ändring av 59 § i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet;

nr 144, i anledning av väckta motioner angående viss ändring i bestämmelserna rörande rösträtt vid vägstämman;

nr 145, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 35, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar, punkt 8; och

nr 146, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av ett kronan tillhörigt område i Mölltorps socken av Skaraborgs län.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets memorial, nr 25, angående fullbordad granskning av de i statsrådet förda protokoll;

statsutskottets utlåtande, nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anskaffande av ett statens isbrytarfartyg jämte i ämnet väckta motioner;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 22, i anledning av väckta motioner om dels vissa ändringar i och tillägg till lagen om medling i arbetstvister dels ock skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om återupptagande av utredningen rörande ytterligare åtgärder till arbetsfredens bevarande m. m.; och

nr 23, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 14 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring dels ock en i ämnet väckt motion; samt

andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 5, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om införande av obligatorisk bostadsinspektion för hela riket.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr		under	5 dagar	fr.	o. m.	den	8 maj,
	<i>Olsson</i> i Blädinge	»	2	»	»	»	11 »
»	<i>Engberg</i>	»	2	»	»	»	11 »
»	<i>Gustafsson</i> i Älvsered	»	6	»	»	»	8 »
»	<i>Jeppsson</i>	»	6	»	»	»	8 »
»	<i>Westman</i>	»	3	»	»	»	8 »
»	<i>Andersson</i> i Prästbol	»	6	»	»	»	10 »
»	<i>Laurén</i>	»	3	»	»	»	8 »
»	<i>Winkler</i>	»	6	»	»	»	8 »
»	<i>Olsson</i> i Ramsta	»	5	»	»	»	11 »
»	<i>Holmström</i> i Gävle	»	2	»	»	»	9 »
»	<i>Andersson</i> i Storegården	»	6	»	»	»	8 » och
»	<i>Wagnsson</i>	»	6	»	»	»	10 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 1 på natten.

In fidem
Per Cronvall.

Fredagen den 9 maj.

Kl. 3,30 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 2 och den 3 innevarande maj.

§ 2.

Herr statsrådet *Ekeberg* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 217, angående bemyndigande för vattenfallsstyrelsen att träffa förlikning i tvister med Lilla Edets pappersbruksaktiebolag m. fl.

Denna proposition bordlades.

§ 3.

Föredrogos, men bordlades åter konstitutionsutskottets memorial nr 25, statsutskottets utlåtande nr 61, andra lagutskottets utlåtanden nr 22 och 23 samt andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 5.

§ 4.

Ordet lämnades härefter till herr **andre vice talmannen**, som yttrade: Herr talman! Jag får hemställa, att kammaren måtte besluta att å morgondagens föredragningslista bland två gånger bordlagda ärenden uppföra främst konstitutionsutskottets memorial nr 25 och därefter övriga ärenden i den ordning, vari de äro upptagna å dagens föredragningslista.

Denna hemställan bifölls.

§ 5.

Föredrogos vart för sig två från första kammaren överlämnade protokollsutdrag, nämligen:

nr 457, innefattande delgivning av nämnda kammares beslut över dess första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 4, i anledning av väckt motion om åvägabringande av bestämmelser till skydd mot trafikolycker m. m.; samt

nr 458, innefattande delgivning av nämnda kammares beslut över dess första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 5, i anledning av väckt motion angående utredning och åtgärder i syfte att nedbringa kostnaderna för av allmänna medel icke bekostade jordfästningar;

och beslöt andra kammaren att hänvisa det förra ärendet till sitt tredje tillfälliga utskott samt det senare ärendet till sitt femte tillfälliga utskott.

§ 6.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 150, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsmonopolet å tobakstillverkningen i riket, ävensom en i ämnet väckt motion; och

nr 151, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 28 oktober 1910 om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering, m. m.

§ 7.

Till bordläggning anmälades:

konstitutionsutskottets utlåtande, nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 159, angående ratificering för Sveriges del av den i Paris den 9 februari 1920 undertecknade internationella traktaten om Spetsbergen;

statsutskottets memorial, nr 62, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under punkterna 117, 121 och 122 av åttonde huvudtiteln gjorda framställningar angående kommunala mellanskolor, lönetillägg åt lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter samt tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid privatläroverken ävensom en i anledning av framställningen rörande kommunala mellanskolor väckt motion;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 17 maj 1923 om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor med flera lyxvaror:

nr 38, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående införande av tull å vissa frövaror m. m. ävensom en i ämnet väckt motion, dels ock väckta motioner angående importavgifter å vissa fröslag; och

nr 39, i anledning av väckt motion om upphävande av den i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt stadgade B-skatt för vissa bolag;

bankoutskottets memorial, nr 46, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande punkt 7:o) av bankoutskottets utlåtande nr 40, i anledning av vissa framställningar rörande elfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 39, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om beredande av garantier för vissa lägenhetsinnehavare å kronoparkerna att erhålla tillräcklig utkomst;

nr 40, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åvägabringande av utredning rörande åtgärder till främjande av småkvarnarnas verksamhet;

nr 41, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förekommande av skadegörelse å ungskog; och

nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en spannmålslagerhusfond jämte en i ämnet väckt motion;

andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 6, i anledning av första kammarens beslut rörande väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t

i fråga om beredande av bättre vård i vissa fall åt barnsängskvinnor och födda barn; samt

andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 5, i anledning av herr Hanssons i Stockholm motion, nr 199, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående införande av viss bestämmelse i telegrafstyrelsens telefonkontrakt.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Olsson</i> i Gävle	under 3 dagar fr. o. m. den 10 maj,
» <i>Lundbom</i>	» 4 » » » 10 »
» <i>Osberg</i>	» 6 » » » 10 »
» <i>Borg</i>	» den 10 maj
» <i>Sjölander</i>	» » 10 » och
» <i>Hansén</i>	» 4 dagar fr. o. m. den 10 maj.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,47 e. m.

In fidem
Per Cronvall.